

PRAVILNIK

O NASTAVNOM PLANU I PROGRAMU OPŠTEOBRAZOVNIH PREDMETA SREDNJEG STRUČNOG OBRAZOVANJA U PODRUČJU RADA MAŠINSTVO I OBRADA METALA

("Sl. glasnik RS - Prosvetni glasnik", br. 6/2014)

Član 1

Ovim pravilnikom utvrđuju se nastavni planovi i programi opšteobrazovnih predmeta srednjeg stručnog obrazovanja u području rada Mašinstvo i obrada metala za obrazovne profile: bravar - zavarivač i industrijski mehaničar.

Nastavni planovi i programi opšteobrazovnih predmeta srednjeg stručnog obrazovanja u području rada Mašinstvo i obrada metala za obrazovne profile: bravar - zavarivač i industrijski mehaničar odštampani su uz ovaj pravilnik i čine njegov sastavni deo.

Član 2

Program jezika nacionalne manjine ostvaruje se na osnovu Pravilnika o planu i programu obrazovanja i vaspitanja za zajedničke predmete u stručnim i umetničkim školama ("Službeni glasnik SRS - Prosvetni glasnik", broj 6/90 i "Prosvetni glasnik", br. 4/91, 7/93, 17/93, 1/94, 2/94, 2/95, 3/95, 8/95, 5/96, 2/02, 5/03, 10/03, 24/04, 3/05, 6/05, 11/05, 6/06, 12/06, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 8/10, 11/13 i 14/13).

Član 3

Program verske nastave ostvaruje se na osnovu Pravilnika o nastavnom planu i programu predmeta Verska nastava za srednje škole ("Prosvetni glasnik", br. 6/03, 23/04 i 9/05).

Član 4

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije - Prosvetnom glasniku" i primenjivaće se počev od školske 2014/2015. godine.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM

I Nastavni plan za obrazovni profil Bravar - zavarivač

Nedeljni godišnji fond časova opšteobrazovnih predmeta za obrazovni profil: BRAVAR - ZAVARIVAČ

		I RAZRED							II RAZRED							III RAZRED							UKUPNO				
		nedeljno			godišnje				nedeljno			godišnje				nedeljno			godišnje				godišnje				
		T	V	PN	T	V	PN	B	T	V	PN	T	V	PN	B	T	V	PN	T	V	PN	B	T	V	PN	B	Σ
A1: OBAVEZNI OPŠTEOBRAZOVNI PREDMETI		12	2		420	70			9			315				7			217				952	70			1022
1	Srpski jezik i književnost	3			105				2			70				2			62				237				237
1.1	_____ jezik i književnost*	3			105				2			70				2			62				237				237
2	Srpski kao nematernji jezik*	2			70				2			70				2			62				202				202
3	Strani jezik	2			70				2			70				1			31				171				171
4	Fizičko vaspitanje	2			70				2			70				2			62				202				202
5	Matematika	2			70				2			70				1			31				171				171
6	Istorija	2			70																		70				70
7	Računarstvo i informatika		2			70																		70			70
8	Geografija	1			35																		35				35
9	Ekologija i zaštita životne sredine								1			35											35				35
10	Sociologija sa pravima građana															1			31				31				31
B: IZBORNI PREDMETI		1			35				2			70				2			62				167				167
1	Građansko vaspitanje / Verska nastava	1			35				1			35				1			31				101				101
2	Izborni predmeti								1			35				1			31				66				66
Ukupno A1+B		13	2		455	70			10 (11**)			350 (385**)				8 (9**)			248 (279**)				1053 (1119**)	70			1123 (1189**)
Ukupno A1+B		15			525				10 (11*)			350 (385*)				8 (9*)			248 (279*)				1123 (1189*)				

Napomena: * Za učenike koji nastavu slušaju na maternjem jeziku nacionalne manjine **T**-teorija, **V**-vežbe, **PN**-praktična nastava, **B**-blok praktične nastava

**** Učenik bira predmet sa liste izbornih opšteobrazovnih ili stručnih predmeta**

B. Lista izbornih predmeta prema programu obrazovnog profila				
Rb	Lista izbornih predmeta	RAZRED		
		I	II	III
Opšteobrazovni predmeti				
1.	Strani jezik II*		1	1
2.	Izabrani sport**		1	1
3.	Istorija (odabrane teme)**		1	1
4.	Izabrana poglavlja matematike			1
5.	Industrijska geografija**		1	1
6.	Likovna kultura**		1	1
7.	Muzička kultura**		1	1
8	Biologija		1	

Napomena: * Strani jezik II učenik može izabrati samo u drugom razredu i izučavati ga jednu ili dve godine

** Učenik izborni predmet bira jednom u toku školovanja

Ostali oblici obrazovno-vaspitnog rada tokom školske godine				
	I RAZRED časova	II RAZRED časova	III RAZRED časova	UKUPNO časova
Čas odeljenjskog starešine	70	70	62	202
Dodatni rad*	do 30	do 30	do 30	do 90
Dopunski rad*	do 30	do 30	do 30	do 90
Pripremni rad*	do 30	do 30	do 30	do 90
*Ako se ukaže potreba za ovim oblicima rada				

Fakultativni oblici obrazovno-vaspitnog rada tokom školske godine			
	I RAZRED časova	II RAZRED časova	III RAZRED časova
Ekskurzija	do 3 dana	do 5 dana	do 5 nastavnih dana
Jezik drugog naroda ili nacionalne manjine sa elementima nacionalne kulture	2 časa nedeljno		
Treći strani jezik	2 časa nedeljno		
Drugi predmeti*	1-2 časa nedeljno		
Stvaralačke i slobodne aktivnosti učenika (hor, sekcija i drugo)	30-60 časova godišnje		

Društvene aktivnosti (učnički parlament, učničke zadruge)	15-30 časova godišnje
Kulturna i javna delatnost škole	2 radna dana
*Pored navedenih predmeta, škola može da organizuje, u skladu sa opredeljenjima učenika, fakultativnu nastavu iz predmeta koji su utvrđeni nastavnim planovima drugih obrazovnih profila istog ili drugog područja rada, nastavnim planovima gimnazije ili po programima koji su prethodno doneti.	

Ostvarivanje školskog programa po nedeljama			
	I RAZRED časova	II RAZRED časova	III RAZRED časova
Razredno časovna nastava	35	35	31
Mentorski rad (praktična nastava u bloku)	2	2	3
Obavezne vannastavne aktivnosti	2	2	2
Završni ispit			3
Ukupno radnih nedelja	39	39	39

Podela odeljenja u grupe

razred	predmet/modul	godišnji fond časova			broj učenika u grupi - do
		vežbe	praktična nastava	praktična nastava u bloku	
I	Računarstvo i informatika	70			15

GANTOGRAM OBAVEZNIH OPŠTEOBRAZOVNIH, STRUČNIH PREDMETA I IZBORNIH PREDMETA ZA DRUGI I TREĆI RAZRED ZA OBRAZOVNI PROFIL BRAVAR-ZAVARIVAČ																																							
NASTAVNE NEDELJE		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	Σ
DRUGI RAZRED	T	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	455
	V	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	210	
	PN	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	420	
	B-PN																																		30	30	60		
TREĆI RAZRED	T	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9							279	
	V	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5							155	
	PN	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18							558
	B-PN																																		30	30	30	završni ispit	90

SADRŽAJI NASTAVNIH PROGRAMA

A1 - OBAVEZNI OPŠTEOBRAZOVNI PREDMETI

Naziv predmeta:	SRPSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST
Godišnji fond časova:	105
	Razred: prvi
Ciljevi predmeta:	- Proširivanje i produbljivanje znanja o srpskom književnom jeziku; - Razvijanje i negovanje jezičke kulture, poštovanje pravila književnog (standardnog) jezika u usmenom i pisanom izražavanju; - Podsticanje učenika na usavršavanje govorenja, pisanja i čitanja, kao i negovanje kulture dijaloga; - Osposobljavanje za efikasno komuniciranje; - Upoznavanje književne umetnosti; - Unapređivanje znanja o sopstvenoj kulturi i kulturama drugih naroda; - Razvijanje humanističkog i književnog obrazovanja na najboljim delima srpske i svetske kulturne baštine; - Upućivanje učenika na istraživački i kritički odnos prema književnosti; - Obezbeđivanje funkcionalnih znanja iz teorije i istorije književnosti; - Razvijanje trajnog interesovanja za nova saznanja.

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Uvod u proučavanje književnog dela	• Uvođenje učenika u svet književnog dela i književnost kao nauku i umetnost	• razlikuje vrste umetnosti i njihova izražajna sredstva • objasni pojam i funkciju književnosti kao umetnosti i odnos književnosti i drugih umetnosti • navede naučne discipline koje se bave proučavanjem književnosti • uviđa razliku između	• Vrste umetnosti, podela umetnosti • Književnost kao umetnost, književnost i druge umetnosti • Istorija književnosti, teorija književnosti, književna kritika • Lirika kao književni rod: narodna lirika pesma i umetnička lirika pesma po izboru • Epika kao književni rod: epska narodna pesma (predlog "Kneževa večera"), pripovetka po izboru i roman (predlog Dragoslav	• Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. <u>Mesto realizacije nastave</u> • Teorijska nastava se realizuje u učionici <u>Preporuke za realizaciju nastave</u> • Prilikom obrade dramskog dela

		usmene i pisane književnosti • razlikuje književne rodove i vrste • odredi temu, motiv, siže, fabulu, lik i ideju u književnom delu • iznosi svoje utiske i zapažanja o književnom delu, tumači njegove bitne činioce i vrednuje ga	Mihailović "Kad su cvetale tikve") • Drama kao književni rod: drama po izboru	mogućnost posete pozorišnoj predstavi i gledanje snimka pozorišne predstave, a nakon toga razgovor o dramskom tekstu i njegovoj pozorišnoj realizaciji. Takođe je ovu nastavnu temu moguće obrađivati tokom cele školske godine, pa na primer strukturu i odlike dramskog dela obraditi na primeru "Romea i Julije", a strukturu i odlike lirske i epske narodne pesme obraditi tokom realizacije teme Narodna književnost • Narodna književnost se može obraditi po motivima (rad u grupama)
Književnost starog veka	• Upoznavanje učenika sa mitologijom, reprezentativnim delima starog veka i njihovim značajem za razvoj evropske kulture	• objasni značaj mitologije za antičku književnost i razvoj evropske kulture • navede imena autora, nazive obrađenih dela i klasifikuje ih po kulturama kojima pripadaju, književnim rodovima i vrstama • objasni univerzalne poruke književnosti starog veka	• Sumersko-vavilonska književnost: Ep o Gilgamešu (analiza odlomka) • Mitovi: o Tantal, Sififu, Narcisu; mitovi o Troji: Parisov sud, Odisej i Penelopa, Ahil, Edip... • Helenska književnost: Homer: Ilijada (odlomak) • Sofokle: Antigona (odlomak) • Stari i Novi zavet (tekstovi po izboru)	Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: • praćenje ostvarenosti ishoda • testove znanja • testove praktičnih veština
Srednjovekovna književnost	• Upoznavanje sa spomenicima južnoslovenske kulture, razvojem pisma i jezika, delima srednjovekovne književnosti	• navede najznačajnije spomenike južnoslovenske kulture, jezik, pismo i vek u kom su nastali • imenuje autore i dela • razume poetiku žanrova srednjovekovne književnosti • locira obrađene tekstove u istorijski kontekst • objasni značaj srednjovekovne književnosti za srpsku kulturu	• Počeci slovenske pismenosti: Crnorizac Hrabar: "Slovo o pismenima" • Rad Ćirila i Metodija • Slovenska pisma i razvoj književnog jezika • Najstariji spomenici južnoslovenske kulture • Sveti Sava: "Žitije svetog Simeona" (odlomak) • Jefimija: "Pohvala knezu Lazaru" • Despot Stefan Lazarević; "Slovo ljubve"	Okvirni broj časova po temama • Uvod u proučavanje dela (14 časova) • Književnost starog veka (13 časova) • Srednjovekovna književnost (11 časova) • Narodna književnost (12 časova) • Humanizam i renesansa (10 časova) • Opšti pojmovi o jeziku (5 časova) • Fonetika (10 časova)
Narodna književnost	• Ukazivanje na narodnu književnost	• razlikuje lirske, epske i lirsko-epske pesme	• Vrste narodne književnosti • Lirska narodna pesma "Ovčar i	

	kao izraz kolektivnog mišljenja i osećanja, riznicu narodnih običaja, čuvara moralnog i nacionalnog kodeksa	• uoči odlike usmene umetnosti reči (kolektivnost, varijantnost, formulativnost) • procenjuje etičke vrednosti iznete u delima narodne književnosti • tumači likove, bitne motive, fabulu, siže, kompoziciju i poruke u odabranim delima • uporedi umetničku interpretaciju stvarnosti i istorijske činjenice	devojka", "Zao gospodar" (predlog) • Epska narodna pesma "Banović Strahinja", Marko pije uz Ramazan vino", "Boj na Mišaru" • Lirsko-epske pesme (po izboru) • Narodne proza (bajka po izboru) • Kratke narodne prozne vrste (izbor)	• Pravopis (10 časova) • Kultura izražavanja (20 časova)
Humanizam i renesansa	• Upoznavanje sa poetikom humanizma i renesanse, njenim najznačajnim predstavnicima i književnim delima	• navede najznačajnije predstavnike i njihova dela • objasni značenje pojmova humanizam i renesansa • navodi i na obrađenim delima obrazlaže odlike epohe • uporedi vrednosti srednjeg veka sa vrednostima humanizma i renesanse	• Poetika humanizma i renesanse, najznačajniji predstavnici • Frančesko Petrarka: "Kanonijer" (izbor soneta) • Đovani Bokačo: "Dekameron" (pripovetka po izboru) ili Dante Aligijeri "Pakao" (prikaz dela, odlomak) • Vilijam Šekspir: "Romeo i Julija" • Servantes: "Don Kihot" (odlomak)	
Opšti pojmovi o jeziku	• Ukazivanje na proučavanje jezika kao sistema, upoznavanje sa njegovom funkcijom, društvenom uslovljenošću i istorijskim razvojem	• objasni funkciju jezika i pojam jezičkog znaka • razume prirodu modernog književnog (standardnog) jezika • navede faze razvoja književnog jezika do 19. veka • navede discipline koje se bave proučavanjem jezičkog sistema	• Mesto jezika u ljudskom društvu, bitna svojstva jezika, jezik i komunikacija • Književni jezik, jezička norma i standardizacija • Jezički sistem i nauke koje se njime bave • Književni jezici kod Srba do 19. veka	
Fonetika	• Sticanje znanja iz oblasti fonetike (fonologije) književnog	• pravilno izgovara glasove i akcente književnog jezika	• Fonetika i fonologija • Glasovi književnog jezika i njihov izgovor	

	jezika i sposobnosti da se ta znanja primene u govoru i pisanju	• razlikuje glasovne alternacije	• Glasovne alternacije suglasnika (zvučnih i bezvučnih; s: š, z: ž, n: m; k, g, h: č, ž, š i k, g, h: c, z, s; alternacije nenepčanih sa prednjonepčanim suglasnicima), samoglasnika (promena o u e i umekšanost suglasnika, nepostojano a, promena sonanta l u vokal o) i uprošćavanje suglasničkih grupa sa pravopisnim rešenjima • Akcenti književnog jezika	
Pravopis	• Osposobljavanje učenika da pišu u skladu sa pravopisnom normom	• ume da se služi pravopisom • primeni znanja o glasovnim alternacijama u skladu sa jezičkom normom • primeni upotrebu velikog i malog slova u skladu sa jezičkom normom • podeli reči na kraju reda u skladu sa jezičkom normom	• Glavne norme pisanja velikog i malog slova (na početku rečenice, naslovi i natpisi, vlastita imena, imena naroda, geografski pojmovi, nebeska tela, praznici, ustanove i organizacije, prisvojni pridevi na -ov i -in, kurtoazna upotreba velikog slova, višečlana imena zemalja i ostala višečlana imena, pomoćne reči u imenima, nazivi serijskih i apstraktnih pojmova, zvanja, titule...) • Podela reči na kraju reda	
Kultura izražavanja	• Osposobljavanje učenika da koriste različite oblike kazivanja i funkcionalne stilove	• opiše stanja, osećanja, raspoloženja, izrazi stavove, donese zaključke u usmenom i pisanom izražavanju • razlikuje funkcionalne stilove • prepozna i primeni odlike razgovornog i književnoumetničkog funkcionalnog stila • popunjava formulare, uplatnice, zahteve i slično u skladu sa jezičkom normom	• Jezičke vežbe • Stilske vežbe • Vrste funkcionalnih stilova - osnovne odlike • Razgovorni funkcionalni stil • Književnoumetnički funkcionalni stil • Popunjavanje formulara, zahteva, uplatnica i sl. • Školski pismeni zadaci 4 x 2+2 • Domaći zadaci	

Naziv predmeta:
Godišnji fond časova:

SRPSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST
70

Razred: drugi

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Barok, klasicizam, prosvetiteljstvo	Upoznavanje sa evropskim kulturnim, duhovnim i misaonim tendencijama 17. i 18. veka i njihovim uticajima na srpsku književnost	- navede osobenosti baroka, klasicizma i prosvetiteljstva i njihove predstavnike u književnosti - prepozna na obrađenim delima odlike prosvetiteljstva - objasni značaj Dositejevog rada za srpsku kulturu i književnost - napravi paralelu u obradi istih motiva u evropskoj i srpskoj književnosti	- Barok i klasicizam; poetika, glavni predstavnici u našoj i evropskoj književnosti - Molijer: "Tvrđica" - Prosvetiteljstvo u Evropi i kod nas - Književno - prosvetiteljski rad Dositeja Obradovića - Dositej Obradović: "Život i priključenija" (odlomci) - Jovan Sterija Popović: "Tvrđica" (odlomci)	- Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. Mesto realizacije nastave - Teorijska nastava se realizuje u učionici Preporuke za realizaciju nastave
Romantizam	Upoznavanje sa poetikom romantizma, predstavnicima i delima evropske i srpske književnosti	- navede predstavnike romantizma i njihova dela - uočava i obrazlaže odlike romantizma - iznese svoj sud o književnim delima koristeći stečena znanja i sopstvena zapažanja - prepozna i usvoji vrednosti nacionalne kulture i razume/poštuje kulturne vrednosti drugih naroda	- Romantizam u Evropi i kod nas (pojam, osobenosti, značaj, predstavnici) - Puškin: "Cigani" (odlomak) - Hajne: "Lorelaj" ili Š. Petefi: "Sloboda sveta" - Vuk Karadžić - rad na reformi jezika i pravopisa, rad na sakupljanju narodnih umotvorina, leksikografski rad - Značaj 1847. godine - Petar Petrović Njegoš: Humanističko-filozofske misli "Gorskog vijenca" (tumačenje gnomskih izraza po izboru) - Branko Radičević: "Kad mlidijaž umreti" - Đura Jakšić: "Na Liparu" - Jovan Jovanović Zmaj: "Đulići"	- Mogućnost gledanja ekranizacije nekih od dela realističke književnosti Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: - praćenje ostvarenosti ishoda - testove znanja Okvirni broj časova po temama - Barok , klasicizam, prosvetiteljstvo (11 časova) - Romantizam (15 časova)

			i "Đulići uveoci" (izbor) • Laza Kostić: "Santa Maria della Salute"	• Realizam (15 časova) • Morfologija sa tvorbom reči (11 časova) • Pravopis (7 časova) • Kultura izražavanja (11 časova)
Realizam	• Upoznavanje sa poetikom realizma, predstavnicima i delima evropske i srpske književnosti	• navede predstavnike pravca i njihova dela • definiše odlike realizma i prepozna ih na obrađenim književnim delima • tumači umetnički svet i stvaralačke postupke u strukturi obrađenih dela	• Realizam u Evropi i kod nas (pojam, osobenosti, značaj, predstavnici) • Balzak: "Čiča Gorio" (odlomci po izboru) • Gogolj: "Revizor" (odlomak) • Milovan Glišić: "Glava šećera" • Laza Lazarević: "Vetar" • Radoje Domanović: "Danga" • Simo Matavulj: "Povareta" • Branislav Nušić: "Gospođa ministarka" • Vojislav Ilić: "Sivo, sumorno nebo"	
Morfologija sa tvorbom reči	• Sistematizovanje znanja o vrstama reči, njihovim oblicima i osnovnim pravilima građenja reči	• odredi vrstu reči i gramatičke kategorije • upotrebi u usmenom i pisanom izražavanju oblike reči u skladu sa jezičkom normom • prepozna proste, izvedene i složene reči • prepozna osnovne principe tvorbe reči	• Morfologija u užem smislu • Vrste reči • Imenske reči i njihove gramatičke kategorije • Glagoli. Gramatičke kategorije glagola • Prilozi, predlozi, veznici, rečce, uzvici • Osnovni pojmovi o izvođenju reči • Osnovni pojmovi o tvorbi složenica i polusloženica.	
Pravopis	• Osposobljavanje učenika da pišu u skladu sa pravopisnom normom	• primeni pravila odvojenog i sastavljenog pisanja reči u skladu sa jezičkom normom	• Spojeno i odvojeno pisanje reči (pisanje brojeva i izvedenica od njih, pisanje zamenica i zameničkih priloga, spojevi predloga i drugih reči, glagoli i rečce, pisanje negacije) • Osnovna pravila spojenog, polusloženičkog i odvojenog pisanja	
Kultura izražavanja	• Osposobljavanje učenika da teorijska znanja iz gramatike i pravopisa primenjuje u	• izražava razmišljanja i kritički stav prema problemima i pojavama	• Leksičke vežbe • Stilske vežbe • Domaći zadaci	

	usmenom i pisanom izražavanju u skladu sa jezičkom normom, • Osposobljavanje učenika da koriste različite oblike kazivanja i funkcionalne stilove	koje nameću književni tekstovi ali su i deo svakodnevnog života • primeni odlike novinarskog stila	• Školski pismeni zadaci 2x2+2 • Pisanje vesti, izveštaja, intervjua i drugih oblika novinarskog izražavanja • Milutin Milanković: "Kroz vasionu i vekove"	
--	--	---	--	--

Naziv predmeta:	SRPSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST
Godišnji fond časova:	62
	Razred: treći

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Moderna	• Upoznavanje sa osnovnim odlikama moderne, predstavnicima i njihovim delima	• navede odlike pravca, predstavnike i njihova dela • analizira odabrana dela, iznosi zapažanja i stavove	• Odlike simbolizma i impresionizma • Šarl Bodler: "Albatros" • Bogdan Popović: "Predgovor Antologiji novije srpske lirike" • Aleksa Šantić: "Pretprazničko veče" • Jovan Dučić: "Blago cara Radovana" (izbor) ili pesma po izboru • Milan Rakić: "Dolap" ili "Jasika" • V. P. Dis: "Možda spava" ili S. Pandurović: "Svetkovina" • B. Stanković: delo po izboru	• Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. <u>Mesto realizacije nastave</u> • Teorijska nastava se realizuje u učionici <u>Preporuke za realizaciju nastave</u> <u>Ocenjivanje</u> Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: • praćenje ostvarenosti ishoda • testove znanja
Međuratna književnost	• Upoznavanje učenika sa odlikama međuratne	• navede odlike pravca, predstavnike i njihova dela	• Odlike međuratne književnosti i predstavnici u	

	književnosti, predstavnicima i delima	• analizira odabrana dela, iznosi zapažanja i stavove	svetskoj i srpskoj književnosti • Tagore: "Gradinar" (izbor) • Dušan Vasiljev: "Čovek peva posle rata" • Milutin Bojić: "Plava grobnica" • Miloš Crnjanski: "Seobe I" (odlomak) • Ivo Andrić: "Most na Žepi" ili pripovetka po izboru • Rastko Petrović: "Ljudi govore" ili I. Andrić: "Ex Ponto"	Okvirni broj časova po temama • Moderna (11 časova) • Međuratna književnost (11 časova) • Savremena književnost (7 časova) • Leksikologija (7 časova) • Sintaksa (6 časova) • Pravopis (7 časova) • Kultura izražavanja (13 časova)
Savremena književnost	• Upoznavanje učenika sa odabranim delima savremene književnosti	• iznese svoje utiske o pročitanim delima savremene srpske književnosti • uoči odlike savremene književnosti na pročitanim delima • uoči razliku između književnog dela i njegove interpretacije u filmskoj i pozorišnoj umetnosti	• Savremena srpska književnost u drugoj polovini 20. veka • Savremena poezija - (po izboru obraditi pesmu Vaska Pope, Miodraga Pavlovića ili Desanke Maksimović) • Savremena proza - Ivo Andrić: "Prokleta avlija" • Savremena drama - Dušan Kovačević: drama po izboru	
Leksikologija	• Upoznavanje učenika sa osnovama leksikologije	• prepozna i odredi vrednost lekseme • navede primere sinonima, antonima, homonima, žargona...	• Sinonimija • Homonimija • Antonimija • Polisemija • Sastav leksike srpskog književnog jezika • Dijalektizmi • Arhaizmi i istorizmi • Vulgarizmi • Neologizmi • Žargonizmi • Termini • Frazeologizmi	
Sintaksa	• Sistematizovanje znanja o sintaksi	• odredi sintaksičke jedinice u rečenici • prepozna tipove zavisnih,	• Sintaksičke jedinice • Osnovne rečenične i sintagmatske konstrukcije	

		nezavisnih rečenica i naporednih konstrukcija	• Sistem zavisnih rečenica • Sistem nezavisnih rečenica • Naporedne konstrukcije	
Pravopis	• Osposobljavanje učenika za primenjivanje znanja iz jezika i pravopisa u skladu sa jezičkom normom	• primeni pravopisne znake u skladu sa jezičkom normom • upotrebi interpunkciju u skladu sa jezičkom normom • primenjuje pravopisna pravila u pisanju skraćenica	Pravopisni znaci • Opšta pravila interpunkcije u rečenici • Skraćenice	
Kultura izražavanja	• Osposobljavanje učenika da teorijska znanja iz gramatike i pravopisa primenjuju u usmenom i pisanom izražavanju • Osposobljavanje učenika da popunjavaju administrativne obrasce u skladu sa jezičkom normom i koriste funkcionalni administrativni stil	• iznosi stav, koristi argumente i procenjuje opšte i sopstvene vrednosti u usmenom i pisanom izražavanju • primeni odlike administrativnog stila • primeni veštinu komunikacije u situacijama vezanim za struku	• Leksičke vežbe • Stilske vežbe • Domaći zadaci • Govorne vežbe • Školski pismeni zadaci 2x2+2 • Pisanje molbe, žalbe, biografije...	

Naziv predmeta:

SRPSKI KAO NEMATERNJI JEZIK

Godišnji fond časova: **70**

Razred: prvi

Ciljevi predmeta:

- Ovladavanje srpskim kao nematernjim jezikom u okviru programom predviđenih sadržaja;
- Usvajanje gramatičkih sadržaja i leksike;
- Usvajanje pravilnog izgovora i pisanja (ortoepskih i ortografskih pravila);
- Osposobljavanje za komunikaciju u svakodnevnim životnim situacijama;
- Osposobljavanje učenika za samostalno usmeno i pismeno izražavanje;
- Upoznavanje učenika sa značajnim karakteristikama kulture naroda koji govore srpskim jezikom;
- Upoznavanje učenika sa srpskim književnim delima i drugim tipovima tekstova;
- Razvijanje interesovanja učenika za dalje učenje srpskog jezika;
- Ovladavanje terminologijom u okviru područja rada.

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik	OBAVEZNI I PREPORUČENI	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
------	------	------------------------------------	---------------------------	--------------------------------

		će biti u stanju da:	SADRŽAJI PO TEMAMA	
Fonetika	Osposobljavanje učenika za pravilan izgovor glasova srpskog jezika i pravilno akcentovanje reči.	• pravilno artikuliše glasove srpskog jezika, • razlikuje akcentovane i neakcentovane reči, • primenjuje osnovna pravila akcentovanja reči.	• Vokalski i konsonantski sistem standardnog srpskog jezika. • Osnove akcenatskog sistema srpskog jezika. • Alternacije glasova.	Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. Oblici nastave Predmet se realizuje u okviru sledećih oblika nastave: • teorijska nastava sa vežbama Mesto realizacije nastave • učionica Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti putem: 1. praćenja ostvarenosti ishoda, 2. testova znanja. Okvirni broj časova po temama: - fonetika - 9, - morfologija - 9, - tvorba reči - 9, - sintaksa - 9, - pravopis - 6, - kultura izražavanja - 14, - književnost - 14. Preporuke za realizaciju sadržaja programa Nastavni program <i>srpskog kao nematernjeg jezika</i> za srednju školu predstavlja produžetak programa osnovne škole i obezbeđuje kontinuitet nastave ovog predmeta. Stoga, neophodno je da se nastavnik upozna sa sadržajem programa predmeta <i>srpski kao nematernji jezik</i> za osnovnu školu.
Morfologija	Upoznavanje učenika sa pravilnom upotrebom vrsta i oblika reči.	• razlikuje vrste reči, • pravilno upotrebljava rod i broj imenskih reči, • pravilno upotrebljava lice, rod i broj glagola, • razlikuje glagole po vidu i rodu; • razlikuje osnovne leksikološke kategorije.	• Vrste reči i njihove gramatičke kategorije. • Reči sa deklinacijom, reči sa konjugacijom. • Glagolski oblici - lični i nelični. • Osnovne leksikološke kategorije.	
Tvorba reči	Upoznavanje i osposobljavanje učenika za primenu pravila tvorbe reči.	• pravilno gradi različite tipove tvorenica.	• Izvedene i složene reči (uloga prefiksa, sufiksa i spojnih vokala u građenju reči).	
Sintaksa	Osposobljavanje učenika za pravilno građenje sintagmi i rečenica.	• proširi prostu rečenicu zavisnim članovima, • prepoznaje vrstu komunikativne rečenice, kao i njenu funkciju.	• Osnovni rečenični članovi (odredbeni i dopunski), izražavanje leksemama i sintagmama. • Vrste rečenice po komunikativnoj funkciji.	
Pravopis	Osposobljavanje učenika za primenu pravopisnih pravila srpskog jezika.	• primenjuje pravopisna pravila srpskog jezika.	• Karakteristike fonetskog pravopisa (posebno s obzirom na glasovne alternacije). • Veliko i malo slovo. • Sastavljeno i rastavljeno pisanje reči. • Pravopisni znaci i znaci interpunkcije.	
Kultura izražavanja	Osposobljavanje učenika za usmeno i	• komunicira na srpskom jeziku u skladu sa temom ili	• Tematika: - Škola;	

	pismeno izražavanje.	situacijom; • daje kompleksnije odgovore na postavljena pitanja i postavlja pitanja.	- Zanimanja; - Iz života mladih; - Svakodnevni život. • Komunikativne funkcije: iskazivanje osećanja i stavova. • Bogaćenje učeničkog rečnika novom opštom i stručnom leksikom. • Pismeni zadatak (jedan godišnje). • Domaći zadaci.	Nivo znanja učenika iz osnovne škole, u pogledu ovladanosti srpskim jezikom, veoma je različit. Zato nastava <i>srpskog kao nematernjeg jezika</i> ne može biti jednoobrazna i u njoj se moraju uvažavati različite mogućnosti i potrebe učenika različitih sredina i različitih maternjih jezika. Pri tom se u nastavu naglašeno uključuje princip individualizacije i sprovođenje diferenciranog rada na različitim nivoima učeničkog znanja. S obzirom na to da je osnovni cilj nastave ovoga predmeta produktivno ovladavanje srpskim jezikom i osposobljavanje učenika za komunikaciju u svakodnevnim situacijama, organizacija ove nastave treba da se bazira na principima komunikativnog pristupa u usvajanju i učenju jezika. Sadržaji programa iz gramatike povezani su sa sadržajima gramatike u osnovnoj školi, kojima se sada pristupa kognitivno. Time se znanja upotpunjuju i podižu na viši nivo, koriguju se eventualne greške nastale usled interferencije maternjeg jezika i nedovoljno savladanih sadržaja iz prethodnih razreda. Nastavu gramatike treba organizovati kao sredstvo učenja upotrebe jezika, bez nefunkcionalnog učenja gramatičkih pravila i paradigmi. Gramatičke elemente treba prezentovati i uvežbavati u kontekstu, u realnim govornim situacijama i u književnim i drugim tekstovima. Nastava <i>srpskog kao nematernjeg jezika</i> mora biti humanistički orijentisana i bogata kako jezičkim tako i sadržajima iz kulture. Pored jezičkih, moraju biti zastupljeni književni, umetnički, stručni i drugi potrebni tipovi tekstova.
Književnost	Upoznavanje sa različitim književnim rodovima i vrstama i značajnim delima srpske književnosti.	• razlikuje književne rodove i vrste i koristi poznavanje žanrovskih posebnosti pri interpretaciji književnog dela u nastavi • čita, prepričava i tumači književnoumetničke i ostale tipove tekstova, • analizira idejne aspekte tekstova obuhvaćenih školskim programom.	Vuk Stefanović Karadžić - sakupljač narodnih umotvorina; • Izbor iz lirske narodne poezije ("Srpska djevojka", "Devojka i sunce", "Majka Jova u ruži rodila"); • Epska narodna pesma - "Kosovka devojka"; • Legende i predanja o Svetom Savi; • Narodna bajka (po izboru) - "Djevojka brža od konja", "Međedović", "Biberče"; • Branislav Nušić: "Gospođa ministarka" (odlomak); • Laza Lazarević: "Prvi put s ocem na jutrenje"; • Jovan Jovanović Zmaj: "Đulići" i "Đulići uveoci" (izbor); • Desanka Maksimović: "Srebrne plesačice"; • Đura Jakšić: "Veče"; • Ivo Andrić: "Most na	U okviru časova književnosti obrađuju se odabrani odlomci iz srpske književnosti u

			Žepi"- odlomak; • Radoje Domanović: "Vođa"; • Izbor tekstova iz enciklopedija i časopisa za decu i mlade (iz različitih funkcionalnih stilova); • Izbor pesama: starogradske i savremene muzike. (Obavezno treba obraditi sedam dela.)	skladu sa nivoom znanja i interesovanjima učenika. Pored književnih tekstova, u nastavi treba koristiti i druge prigodne tekstove (naučne, stručne...), preko kojih će učenici upoznati različite forme izražavanja u književnom delu, različite funkcionalne stilove i vrste tekstova. Izuzetnu pažnju treba posvetiti motivaciji učenika za rad organizovanjem različitih metoda i oblika rada i raznovrsnim leksičkim, gramatičkim i komunikativnim vežbama. Učenike treba podsticati i na uočavanje sličnosti i razlika srpskog i maternjeg jezika, ali i širih, kulturoloških karakteristika. <i>Posebne napomene za ostvarivanje pojedinih sadržaja u okviru tema.</i> • U okviru fonetike obratiti pažnju na razliku u akcentu reči između maternjeg i srpskog jezika. • U sadržajima morfologije težište treba staviti na rod i broj imenskih reči (slaganje imenica sa pridevima i pridevskim zamenicama). • Kod glagolskog vida uvežbavati korišćenje zamenice i rečce se (kod najčešće korišćenih glagola). • Kod tvorbe reči prefiksaciju i sufiksaciju povezati sa glagolskim vidom. • U ostvarivanju sadržaja programa koji se odnose na padeže detaljnije obraditi mesna značenja genitiva, akuzativa i lokativa. Uvežbavanje padeža povezivati sa proširivanjem rečenice sintagmama. • Obratiti pažnju na strukturu rečenice i njihovu komunikativnu funkciju. • Kod glagolskih oblika uvežbavati prezent, perfekat i futur I. • U oblasti pravopisa obavezno treba uvežbavati pisanje rečce ne. • U tematici književnost, među sedam
--	--	--	---	--

			književnih dela obaveznih za obradu, uključiti dela iz narodne književnosti. • Na primerima tekstova srpske književnosti obnavljati i sistematizovati sadržaje iz književnosti (istorija i teorija književnosti), koje učenik poznaje iz programa propisanog za savladavanje njegovog maternjeg jezika.
--	--	--	--

Naziv predmeta:	SRPSKI KAO NEMATERNJI JEZIK
Godišnji fond časova:	70
	Razred: drugi

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Fonetika	Osposobljavanje učenika za pravilno akcentovanje reči i rečenica. Osposobljavanje učenika za primenu glasovnih promena.	• primenjuje osnovna pravila akcentovanja reči i rečenica, • pravilno upotrebljava oblike reči sa glasovnim promenama.	• Kvalitet i kvantitet akcenta. • Jednačenje suglasnika po zvučnosti. • Jednačenje suglasnika po mestu tvorbe. • Palatalizacija i sibilizacija.	Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. Oblici nastave Predmet se realizuje u okviru sledećih oblika nastave: • teorijska nastava sa vežbama
Morfologija i morfosintaksa	Upoznavanje učenika sa pravilnom upotrebom i osposobljavanje za pravilnu upotrebu oblika reči.	• pravilno upotrebljava imenice prirodnog muškog roda, • prepoznaje imenice tipa singularia tantum i pluralia tantum, • pravilno upotrebljava oblike imenskih reči, • upotrebljava priloge za vreme, • razlikuje tipove glagola po vidu i rodu, • razlikuje glagolske načine,	• Imenice: - prirodni muški rod, - imenice tipa singularia tantum i pluralia tantum. • Padeži (oblici i osnovna značenja - sa predlozima i bez predloga). • Prilozi za mesto, vreme i način. • Brojevi. • Obnavljanje: prezent, perfekt, futur I.	Mesto realizacije nastave • učionica Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti putem: 1. praćenja ostvarenosti ishoda, 2. testova znanja. Okvirni broj časova po temama:

		• prepoznaje i upotrebljava vrste pridevskih zamenica.	• Glagoli: - imperativ, - potencijal, - glagolski vid: svršeni i nesvršeni glagoli, - glagolski rod: uzajamno-povratni glagoli. • Pridevske zamenice.	- fonetika - 9, - morfologija i morfosintaksa - 11, - tvorba reči - 4, - sintaksa - 10, - pravopis - 4, - kultura izražavanja - 16, - književnost - 16. <u>Preporuke za realizaciju sadržaja programa</u>
Tvorba reči	Osposobljavanje učenika za primenu pravila tvorbe reči.	• pravilno gradi reči prefiksacijom.	• Prefiksacija u vrstama reči.	Nastavni program <i>srpskog kao nematernjeg jezika</i> za srednju školu predstavlja produžetak programa osnovne škole i obezbeđuje kontinuitet nastave ovog predmeta. Stoga, neophodno je da se nastavnik upozna sa sadržajem programa predmeta <i>srpski kao nematernji jezik</i> za osnovnu školu i za prvi razred srednje škole. Nivo znanja učenika iz osnovne škole, u pogledu ovladanosti srpskim jezikom, veoma je različit. Zato nastava <i>srpskog kao nematernjeg jezika</i> ne može biti jednoobrazna i u njoj se moraju uvažavati različite mogućnosti i potrebe učenika različitih sredina i različitih maternjih jezika. Pri tom se u nastavu naglašeno uključuje princip individualizacije i sprovođenje diferenciranog rada na različitim nivoima učeničkog znanja. S obzirom na to da je osnovni cilj nastave ovoga predmeta produktivno ovladavanje srpskim jezikom i osposobljavanje učenika za komunikaciju u svakodnevnim situacijama, organizacija ove nastave treba da se bazira na principima komunikativnog pristupa u usvajanju i
Sintaksa	Osposobljavanje učenika za pravilno građenje sintagmi i rečenica.	• proširi prostu rečenicu zavisnim članovima, • sastavlja vremenske i uzročne rečenice.	• Nepravi objekat. • Priloške odredbe za mesto, vreme, uzrok. • Partitivni genitiv. • Vrste zavisnih rečenica: adverbijalne.	
Pravopis	Osposobljavanje učenika za primenu pravopisnih pravila srpskog jezika.	• primenjuje pravopisna pravila srpskog jezika.	• Upotreba zapete. • Pisanje brojeva. • Pisanje datuma.	
Kultura izražavanja	Osposobljavanje učenika za usmeno i pismeno izražavanje.	• komunicira na srpskom jeziku u skladu sa temom ili situacijom, • daje odgovore na postavljena pitanja i postavlja pitanja.	• Tematika: - prijatelji i rodbina; - stanovanje (prostorije, nameštaj, kućni aparati); - osnovne životne namirnice; - javno objekti, službe i ustanove (prodavnica, ambulanta, pošta, restoran); - biljni i životinjski svet; - proslave i svečanosti; - merne jedinice, vremenske odrednice. • Komunikativne funkcije: - oslovljavanje i obraćanje; - iskazivanje molbe; - traženje i davanje	

			uputstava; - pozivanje i prihvatanje/odbijanje poziva. • Proširivanje jezičke i leksičke građe novim rečima i frazeološkim izrazima. • Pismeni zadatak (jedan godišnje). • Domaći zadaci.	učenju jezika. Nastavu gramatike treba organizovati kao sredstvo učenja upotrebe jezika, bez nefunkcionalnog učenja gramatičkih pravila i paradigmi. Gramatičke elemente treba prezentovati i uvežbavati u kontekstu, u realnim govornim situacijama i u književnim i drugim tekstovima. Nastava <i>srpskog kao maternjeg jezika</i> mora biti humanistički
Književnost	Upoznavanje sa značajnim delima srpske književnosti.	• čita, prepričava i tumači književnoumetničke i ostale tipove tekstova, • analizira idejne aspekte tekstova obuhvaćenih školskim programom, • uočava i tumači osnovne integracione činioce interpretacije književnog dela (temu, motive, pesničke slike, junaka, strukturu, kompoziciju, oblike kazivanja, jezičko- stilske karakteristike).	OBAVEZNI: • "Smrt Omera i Merime"; • "U cara Trojana kozje uši"; • Branko Radičević: "Đački rastanak" (odlomci); • Milovan Glišić: "Glava šećera"; • Desanka Maksimović: "Tražim pomilovanje" (<i>Za kaluđera</i> ili <i>Za laži izgovorene iz milosrđa</i>); • Branislav Nušić: "Autobiografija" (poglavlje <i>Srpski jezik</i> - dva odlomka); • Branko Ćopić: "Bašta sljezove boje" (pripovetka po izboru); • Ivo Andrić: "Na Drini ćuprija" (o Fati Avdaginoj). IZBORNI: • Jovan Jovanović Zmaj: "Pesmo moja, zakiti se cvetom" (XLVII Đulić); • Tekst o Mileni Pavlović Barili;	orijentisana i bogata kako jezičkim tako i sadržajima iz kulture. Pored jezičkih, u punoj meri moraju biti zastupljeni književni, umetnički, savremeni sadržaji i sadržaji civilizacijskih tekovina. U okviru časova književnosti obrađuju se odabrani odlomci iz srpske književnosti u skladu sa nivoom znanja i interesovanjima učenika. Pored književnih tekstova, u nastavi treba koristiti i druge prigodne tekstove (naučne, stručne...), preko kojih će učenici upoznati različite forme izražavanja u književnom delu, različite funkcionalne stilove i vrste tekstova. Izuzetnu pažnju treba posvetiti motivaciji učenika za rad organizovanjem različitih metoda i oblika rada i raznovrsnim leksičkim, gramatičkim i komunikativnim vežbama. Učenike treba podsticati i na uočavanje sličnosti i razlika srpskog i maternjeg jezika, ali i širih, kulturoloških karakteristika. Na primerima tekstova srpske književnosti obnavljati i sistematizovati sadržaje iz književnosti (istorija i teorija književnosti), koje učenik poznaje iz programa propisanog za

			• Antologija savremenih srpskih pisaca (izbor); • Peđa Milosavljević: "Potera za pejzažima"; • Tekstovi iz drugih funkcionalnih stilova: publicistički (izbor); • Izbor tekstova iz enciklopedija i časopisa za decu i mlade (iz različitih funkcionalnih stilova). (Treba odabrati 2 dela)	savladavanje njegovog maternjeg jezika.
--	--	--	--	---

Naziv predmeta:	SRPSKI KAO NEMATERNJI JEZIK
Godišnji fond časova:	62
	Razred: treći

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Fonetika	Osposobljavanje učenika za prepoznavanje akcenatskih celina. Osposobljavanje učenika za primenu glasovnih promena.	• uočava razliku između akcentovane i neakcentovane reči i grupe reči, • pravilno upotrebljava oblike reči sa glasovnim promenama.	• Proklitike, enklitike. • Nepostojano A. • Gubljenje suglasnika.	Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. Oblici nastave Predmet se realizuje u okviru sledećih oblika nastave: • teorijska nastava sa vežbama
Morfologija i morfosintaksa	Osposobljavanje za pravilnu upotrebu oblika reči.	• pravilno upotrebljava imenice ženskog roda na konsonant, • pravilno upotrebljava oblike imenskih reči, • pravilno komparira prideve, • razlikuje prave povratne i neprave povratne glagole, • prepoznaje aorist, futur	• Imenice: - imenice ženskog roda na konsonant; - proširivanje padežnih funkcija i značenja. • Glagoli: - aorist, futur II; - glagolski vid (učestali glagoli); - glagolski rod: nepravilni povratni glagoli.	Mesto realizacije nastave • učionica Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti putem: 1. praćenja ostvarenosti ishoda,

		II.	• Pridevi: komparacija.	2. testova znanja. Okvirni broj časova po temama: - fonetika - 7, - morfologija i morfosintaksa - 11, - tvorba reči - 4, - sintaksa - 10, - pravopis - 4, - kultura izražavanja - 13, - književnost -13. Preporuke za realizaciju sadržaja programa Nastavnik treba da se upozna sa sadržajem programa predmeta <i>srpski kao nematernalni jezik</i> za prvi i drugi razred srednje škole. Osim ovladavanja sadržajima predviđenim za ovaj razred u nastavi je neophodno obezbediti obnavljanje i utvrđivanje gradiva iz prethodnih razreda kako bi se sprečilo njegovo zaboravljanje i učvrstile stečene navike, a novo gradivo usvajalo kao prirodni nastavak prethodnog i kao deo jednog celovitog sistema. Nastava <i>srpskog kao nematernalnog jezika</i> ne može biti jednoobrazna i u njoj se moraju uvažavati različite mogućnosti i potrebe učenika različitih sredina i različitih maternalnih jezika. Pri tom se u nastavi naglašeno uključuje princip individualizacije i sprovođenje diferenciranog rada na različitim nivoima učeničkog znanja. S obzirom na to da je osnovni cilj nastave ovoga predmeta produktivno ovladavanje srpskim jezikom i osposobljavanje učenika za komunikaciju u svakodnevnim
Tvorba reči	Osposobljavanje učenika za primenu pravila tvorbe reči.	• pravilno gradi deminutive i augmentative.	• Deminutivi i augmentativi.	
Sintaksa	Osposobljavanje učenika za pravilno građenje sintagmi i rečenica.	• proširi prostu rečenicu zavisnim članovima, • prepoznaje rečenice sa logičkim subjektom, • sastavlja uslovne i namerne rečenice, • pravilno upotrebljava bezlične rečenice.	• Bezlične rečenice. • Logički subjekti. • Nekongruentni atributi. • Proširivanje priloško odredbenih značenja. • Odnosne i izrične rečenice.	
Pravopis	Osposobljavanje učenika za primenu pravopisnih pravila srpskog jezika.	• primenjuje pravopisna pravila srpskog jezika.	• Sastavljeno i rastavljeno pisanje reči. • Upravni i neupravni govor.	
Kultura izražavanja	Osposobljavanje učenika za usmeno i pismeno izražavanje.	• komunicira na srpskom jeziku u skladu sa temom ili situacijom, • daje kompleksne odgovore na postavljena pitanja i postavlja pitanja.	• Tematika: - međuljudski odnosi; - kultura stanovanja; - zdravlje; - sport; - saobraćaj; - privreda u okruženju; - klima, atmosferske pojave; - običaji, praznici. • Komunikativne funkcije: - iskazivanje raspoloženja, dopadanja/nedopadanja; - predlaganje i prihvatanje/neprihvatanje predloga; - čestitanje. • Proširivanje jezičke i leksičke građe novim rečima i frazeološkim izrazima. • Pismeni zadatak (jedan godišnje). • Domaći zadaci.	
Književnost	Upoznavanje sa značajnim delima	• čita, prepričava i tumači književno umetničke i	OBAVEZNI: • "Banović Strahinja";	

	srpske književnosti.	ostale tipove tekstova, • analizira idejne aspekte teksta, • uočava i tumači osnovne integracione činioce interpretacije književnog dela (temu, motive, pesničke slike, junaka, strukturu, kompoziciju, oblike kazivanja, jzičko-stilske karakteristike).	• "Nemušti jezik"; • Milan Rakić: "Iskrena pesma"; • Miloš Crnjanski: "Priča" ili "Život"; • Momo Kapor: "Beleške jedne Ane" (odlomci iz 1, 9. i 12. glave); • Laza Lazarević: "Vetar" (odlomak); • Aleksandar Popović: "Putujuće pozorište Šopalović" (VII slika <i>Vidova trava ili Šišanje Sofije</i> - dok Drobac ne izađe sa scene). • IZBORNI: • Milovan Vitezović: "Šešir profesora Koste Vujića" (odlomak u kome se Kosta Vujić sudi sa kamenorescem); • Bora Stanković: pripovetka "U noći" (odlomak); • Tekst o Savi Šumanoviću; • Izbor tekstova pesama koje se pevaju; • Tekst iz funkcionalne stilistike: administrativno pravni stil; • Izbor tekstova iz enciklopedija i časopisa za decu i mlade (iz različitih funkcionalnih stilova). (Treba obraditi dva dela.)	situacijama, organizacija ove nastave treba da se bazira na principima komunikativnog pristupa u usvajanju i učenju jezika. Nastavu gramatike treba organizovati kao sredstvo učenja upotrebe jezika, bez nefunkcionalnog učenja gramatičkih pravila i paradigmi. Gramatičke elemente treba prezentovati i uvežbavati u kontekstu, u realnim govornim situacijama i u književnim i drugim tekstovima. Nastava <i>srpskog kao maternjeg jezika</i> mora biti humanistički orijentisana i bogata kako jezičkim tako i sadržajima iz kulture. Pored jezičkih, u punoj meri moraju biti zastupljeni književni, umetnički, savremeni sadržaji i sadržaji civilizacijskih tekovina. U okviru časova književnosti obrađuju se odabrani odlomci iz srpske književnosti u skladu sa nivoom znanja i interesovanjima učenika. Pored književnih tekstova, u nastavi treba koristiti i druge prigodne tekstove (naučne, stručne...), preko kojih će učenici upoznati različite forme izražavanja u književnom delu, različite funkcionalne stilove i vrste tekstova. Izuzetnu pažnju treba posvetiti motivaciji učenika za rad organizovanjem različitih metoda i oblika rada i raznovrsnim leksičkim, gramatičkim i komunikativnim vežbama. Učenike treba podsticati i na uočavanje sličnosti i razlika srpskog i maternjeg jezika, ali i širih, kulturoloških karakteristika. Prilikom interpretacije književnih dela, ukazivati na osobenosti književnih
--	----------------------	---	--	---

				rodova i vrsta i na jezičko-stilske odlike dela. Na primerima tekstova srpske književnosti obnavljati i sistematizovati sadržaje iz književnosti (istorija i teorija književnosti), koje učenik poznaje iz programa propisanog za savladavanje njegovog maternjeg jezika.
--	--	--	--	--

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Maternji jezik i književnost

Naziv predmeta:	STRANI JEZIK
Godišnji fond časova:	70
	Razred: prvi
Cilj predmeta:	- Razvijanje saznanjnih i intelektualnih sposobnosti i sticanje pozitivnog odnosa prema drugim kulturama uz uvažavanje različitosti i usvajanje znanja i umjenja potrebnih u komunikaciji na stranom jeziku u usmenom i pisanom obliku.

CILJ	ISHODI NA KRAJU PRVOG RAZREDA Učenik će biti u stanju da:	PREDVIĐENE TEME OPŠTE I STRUČNE	KOMUNIKATIVNE FUNKCIJE
<i>Razumevanje na sluh</i> Osposobljavanje učenika za razumevanje usmenog govora	- Razume rečenice, pitanja i uputstva iz svakodnevnog govora (kratka uputstva izgovorena sporo i razgovetno) - Razume opšti sadržaj kraćih, prilagođenih tekstova (računajući i stručne) posle nekoliko slušanja ili uz pomoć vizuelnih efekata (na uputstvima, oznakama, etiketama) - Razume brojeve (cene, račune, tačno vreme)	OPŠTE TEME • Svakodnevni život (organizacija vremena, poslova, slobodno vreme) • Hrana i zdravlje (navike u ishrani, karakteristična jela i pića u zemljama sveta) • Poznati gradovi i njihove znamenitosti • Sportovi i poznata sportska takmičenja • Život i dela slavnih ljudi XX veka (iz sveta nauke,	1. Predstavljanje sebe i drugih 2. Pozdravljanje (sastajanje, rastanak; formalno, neformalno, specifično po regionima) 3. Identifikacija i imenovanje osoba, objekata, boja, brojeva itd.) 4. Davanje jednostavnih uputstava i komandi 5. Izražavanje molbi i zahvalnosti 6. Izražavanje izvinjenja 7. Izražavanje potvrde i
<i>Razumevanje pročitaneog teksta</i> Osposobljavanje učenika za razumevanje pročitanih tekstova	- U nepoznatom tekstu prepoznaje poznate reči, izraze i rečenice (npr. u oglasima, na plakatima, shemama) - Razume opšti sadržaj i smisao kraćih tekstova (saopštenja, formulara sa podacima o nekoj osobi, osnovne komande na mašinama/kompjuteru, deklaracije o		

	proizvodima, uputstva za upotrebu i korišćenje)	kulture)	negiranje
<i>Usmena produkcija</i> Osposobljavanje učenika za kratko monološko izlaganje na stranom jeziku	- Upotrebljava jednostavne izraze i rečenice da bi predstavio svakodnevne, sebi bliske ličnosti, aktivnosti, situacije i događaje	• Mediji (štampa, televizija) • Interesantne životne priče i događaji • Svet kompjutera - rasprostranjenost i primena	8. Izražavanje dopadanja i nedopadanja 9. Izražavanje fizičkih senzacija i potreba 10. Iskazivanje prostornih i vremenskih odnosa 11. Davanje i traženje informacija i obaveštenja 12. Opisivanje i upoređivanje lica i predmeta 13. Izricanje zabrane i reagovanje na zabranu 14. Izražavanje pripadanja i posedovanja 15. Skretanje pažnje 16. Traženje mišljenja i izražavanje slaganja i neslaganja 17. Traženje i davanje dozvole 18. Iskazivanje čestitki 19. Iskazivanje preporuke 20. Izražavanje hitnosti i obaveznosti 21. Iskazivanje sumnje i nesigurnosti
<i>Pismena produkcija</i> Osposobljavanje učenika za pisanje kraćih tekstova različitog sadržaja	- Piše kratke poruke relevantne za posao (mesto, termini sastanka) - Piše kraći tekst o sebi i svom okruženju - Popunjava formular gde se traže lični podaci	STRUČNE TEME	
<i>Interakcija</i> Osposobljavanje učenika za učešće u dijalogu na stranom jeziku i razmenu kraćih pisanih poruka	- Na jednostavan način se sporazumeva sa sagovornikom koji govori sporo i razgovetno - Postavlja jednostavna pitanja u vezi sa poznatim temama iz života i struke kao i da usmeno ili pismeno odgovara na ista (brojevi, podaci o količinama, vreme, datum) - Napiše kratko lično pismo, poruku, razglednicu, čestitku	• Obrada metala • Kontrola kvaliteta u skladu sa normativima i propisima • Praćenje novina u oblasti elektrotehnike	
<i>Medijacija</i> Osposobljavanje učenika da prevodi, sažima i prepričava sadržaj kraćih usmenih i pisanih tekstova	- Na ovom nivou nije predviđena		
<i>Znanja o jeziku</i> Osposobljavanje učenika za upotrebu jezika u skladu sa jezičkim normama	- Prepoznaje i pravilno koristi osnovne fonološke (intonacija, prozodija, ritam) i morfosintaksičke kategorije (imenički i glagolski nastavci, osnovni red reči)		
<i>Medijska pismenost</i> Osposobljavanje učenika da koriste medije kao izvore informacija i razvijaju kritičko mišljenje u vezi sa njima	- Koristi sadržaje medijske produkcije namenjene učenju stranih jezika (štampani mediji, audio/video zapisi, kompakt disk, internet itd.)		

GRAMATIČKI SADRŽAJI

I. REČENICA

Obnoviti rečenične model obuhvaćene programom za osnovnu školu.

- Red reči u rečenici. Mesto priloga i priloških odredbi.
- Tag questions
- Indirektni govor
- a) izjave - bez promene glagolskog vremena (glagol glavne rečenice u jednom od sadašnjih vremena)
- b) molbe, zahtevi, naredbe
- v) pitanja sa promenom reda reči - bez promene glagolskog vremena (glagol glavne rečenice u jednom od sadašnjih vremena)
- Yes/No pitanja
- "WH" pitanja

II. IMENIČKA GRUPA

1. Član

- Obnoviti upotrebu određenog i neodređenog člana
- Nulti član uz gradivne i apstraktne imenice

2. Imenice

- Množina imenica - obnoviti
- Izražavanje pripadanja i svojine - saksonski genitiv

3. Zamenički oblici

a) Zamenice

- Lične zamenice u funkciji subjekta i objekta
- Pokazne zamenice

b) determinatori

- Pokazni determinatori
- Neodređeni determinatori
- Prisvojni determinatori

4. Pridevi

- Obnoviti komparaciju prideva

5. Brojevi

- Obnoviti proste i redne brojeve

6. Kvanitifikatori

III GLAGOLSKA GRUPA

1. Glagoli

- Obnoviti glagolske oblike predviđene programom za osnovnu školu

- Modalni glagoli: *may can, must*

- Pasivne konstrukcije - sadašnje vreme/prošlo - the Simple present/past (prošlo vreme receptivno)

2. Prilozi, izvođenje priloga i upotreba

3. Predlozi, najčešći predlozi za orijentaciju u vremenu i prostoru.

ITALIJANSKI JEZIK

Morfosintaksički i fonetski sadržaji

Član

Određeni i neodređeni član. Osnovna upotreba.

Član spojen s predlozima: *di, a, da, in, su i con*.

Određeni član uz osnovne i redne brojeve.

Imenica

Rod imenica. Pravilna množina imenica. Množina imenica na: *-co, -go, -ca, -ga*.

Najčešći primeri nepravilne množine: imenice koje se završavaju na konsonant (*il bar, i bar*), imenice koje se završavaju na naglašeni vokal (*la città, le città*), skraćene imenice (*la foto, le foto*), jednosložne imenice (*il re, i re*), imenice koje se završavaju na *i* (*la tesi, le tesi*).

Zamenice

Lične zamenice u službi subjekta (*io, tu, lui, lei, Lei, noi, voi, loro*).

Naglašene lične zamenice u službi objekta (*me, te, lui, lei, Lei, noi, voi, loro*)

Prisvojne zamenice (*mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro*).

Pokazne zamenice (*questo, quello*).

Upitne zamenice (*chi?* i *che?/ che cosa?*)

Neodržene zamenice (*ognuno* i *qualcuno*).

Pridevi

Opisni pridevi, slaganje prideva i imenice u rodu i broju. Opisni pridevi *buono* i *bello*; neodređeni pridev *tutto*.

Pridevi na - *co* (*bianco, simpatico*), - *go* (*largo, analogo*)

Prisvojni pridevi: *mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro*. Upotreba člana uz prisvojne prideve.

Morfološke odlike prideva *questo, quello, bello* i *buono*.

Neodređeni pridevi *ogni* i *qualche*.

Naziv boja, morfološke osobenosti prideva *viola, rosa, blu, arancione*.

Brojevi: osnovni brojevi, redni brojevi. Upotreba osnovnih i rednih brojeva pri označavanju datuma.

Glagol

Sadašnje vreme (*Indicativo Presente*) glagola sve tri konjugacije. Sadašnje vreme nepravilnih glagola: *essere, avere, andare, dare, fare, bere, venire, stare, uscire, dire, tenere*.

Sadašnje vreme modalnih glagola *volere, dovere, potere, sapere*.

Upotreba glagola *piacere*.

Particip prošli i prošlo svršeno vreme *Passato prossimo*: prelaznih i neprelaznih glagola; nepravilnih glagola.

Buduće vreme (*Futuro semplice*) glagola s pravilnim i nepravilnim osnovama.

Predbuduće vreme (*Futuro anteriore*).

Prilozi

Vrste priloga: za način, mesto i vreme

Priloške rečce *ci* i *vu*.

Predlozi

Prosti predlozi *dí, a, da, un, con, su, per, tra, fra* i njihova osnovna upotreba. Predlozi *dentro, fuori, sotto, sopra, davanti, dietro*.

Sintaksa

Prosta rečenica: potvrdna, upitna, odrična. *Tu sei italiano. No, io non sono italiano. (Tu) sei italiano?*

Složena rečenica:

Adesso non lavoro più, ma ho più tempo per leggere e scrivere e giocare con i miei nipoti.

Red reči u rečenici. Mesto priloga i priloških odredbi. *Nel libretto ci sono nomi dei professori e altre informazioni utili.*

Leksikografija

Struktura i korišćenje dvojezičnih rečnika.

Učeniku treba pokazati i stalno ga podsticati na posedovanje, upotrebu i pravilno korišćenje rečnika (dvojezičnog i, kasnije, jednojezičnog), dati osnovne podatke o rečničkoj literaturi odgovarajućeg kvaliteta. Podsticati ga na kontakt sa pisanom literaturom, elektronskim sadržajima i sl.

NEMAČKI JEZIK

Imenice

Usvajanje roda, broja i padeža imenica uz pomoć determinativa i nastavaka. Nominativ, dativ i akuzativ jednine i množine sa odgovarajućim predlozima i bez njih. Saksonski genitiv.

Determinativi

Usvajanje determinativa kao odrednice roda, broja i padeža imenica (određeni neodređeni, pokazni, prisvojni, kvalifikativni, neodređeni)

Zamenice

Lične zamenice u nominativu, dativu i akuzativu jednine i množine. Prisvojne i pokazne zamenice kao determinativi uz imenicu. Deklinacija neodređene zamenice *jemand, niemand, etwas, nichts*

Pridevi

Pridevi u sastavu imenskog predikata i u atributivnoj funkciji (više receptivno nego produktivno). Poređenje prideva, opisna komparacija sa *ebenso....wie, nicht so.....wie*

Brojevi

Osnovni i redni brojevi

Predlozi

Predlozi sa dativom, akuzativom, dativom i akuzativom

Glagoli

Prezent i futur jakih, slabih, pomoćnih, refleksivnih, složenih i modalnih glagola. Perfekt i preterit najfrekventnijih glagola

Rečenice

Nezavisno složene rečenice (*und, aber, oder, denn, darum, deswegen*)

Zavisno složene - uzročne (*weil*), vremenske (*wenn, als, während, bis*), koncesivne (*obwohl*), relativne

RUSKI JEZIK

Rečenica

Odnos rečenica u složenoj rečenici: nezavisno složene i zavisno složene rečenice. Upravni i neupravni govor.

Imenice

Varijante padežnih nastavaka: lokativ jednine na -y; o берере/на береры, о лесе/ в лесу, о крае/на краю; nominativ množine na -а, -я, -ья, -е: города, учителя, деревья, граждане.

Imenice kojima se označavaju profesije ljudi, njihova nacionalna i teritorijalna pripadnost. Promena imenica na: -ия, -ие, -мя.

Imenice pluralia tantum (receptivno).

Obnavljanje i sistematizacija osnovnih imeničkih promena.

Zamenice

Obnavljanje i sistematizacija zamenica obrađenih u osnovnoj školi: lične, upitne (кто, что, какой, какое, какие).

Pridevi

Promena prideva

Poređenje prideva tipa: страшный, младший; prost oblik superlativa: ближайший, простейший, худший.

Rekcija prideva: uočavanje razlika između ruskog i maternjeg jezika (больной чем, готовый к чему, способный к чему i sl).

Brojevi

Principi promena osnovnih brojeva: 1, 2, 3, 4, 5 - 20 i 30, 40, 90, 100 (ostale brojeve obraditi kao leksiku), njihova upotreba u najčešćim strukturama za iskazivanje vremena s predlozima: с - до, с - по, от - до, к i др. Iskazivanje vremena po satu u razgovornom i službenom stilu.

Glagoli

Najčešće alternacije osnove u prezentu i prostom i budućem vremenu. Творбс vida pomoću prefiksa, sufiksa i osnove.

Glagoli kretanja: kretanje u određenom pravcu, neodređeno kretanje i kretanje jednom u oba pravca: aktiviranje do sada ne obrađenih glagola кретања (идти - ходить, ехать - ездить, бегать - бежать, плыть - плавать, лететь - летать, нести - носить, вести - водить, везти - возить).

Rekcija glagola: uočavanje razlika između ruskog i maternjeg jezika (благодарить кого за что, пожертвовать кем - чем, напоминать о ком i sl).

Prilozi

Prilozi i priloške odredbe za mesto, vreme, način i količinu. Poređenje priloga.

Predlozi

Najfrekventniji predlozi čija se upotreba razlikuje u odnosu na maternji jezik (**для** s genitivom, **из-за** s genitivom u odredbi odvajanja od mesta i uzroka, **из-под** s genitivom u odredbi odvajanja od mesta, **к** s dativom u vremenskoj odredbi, **по** s dativom u atributskoj, prostornoj i uzročnoj odredbi i sl).

Veznici

Najfrekventniji prosti veznici u nezavisno složenim i zavisno složenim rečenicama (а, да, и, но, или, если, пока, потому, так как, перед тем как i sl).

Rečenični modeli

Subjekatsko - predikatski odnosi

Rečenice sa imenskim predikatom

1) kopule: **быть, стать, являться**

Его отец был врачом, а он станет инженером.

Это утверждение является спорным.

2) *otsutstvo* kopule

Его брат токарь по металлу.

Она сегодня весёлая.

Он сильнее всех.

Vremenski odnosi

Rečenice s odredbom

1) *izražene* prilogom

Я пришёл раньше тебя.

2) *izražene* zavisnim *padežom*

Они вернулись к вечеру (к трём часам).

Я сегодona работал с пяти до семи часов.

Načinski odnosi

Rečenice sa odredbom *izraženom* prilogom

Он хорошо говорит по-русски.

Он пишет более красиво, чем ты.

Она поёт красивее всех.

Uzročni odnosi

Rečenice sa odredbom izraženom zavisnim padežom.

Он не приехал в срок по болезни.

FRANCUSKI JEZIK

Pasivne konstrukcije

est + particip perfekta

Finalne rečenice sa upotrebom pour + inf.

Pitanja:

Qui est-ce qui/que

Qu'est-ce qui/que

Que;

Indirektna pitanja

Negacija

pas du tout, non plus, personne

Kazivanje pretpostavke

si + imperfekt/kondicional

Kazivanje vremena

avant de, quand

Kazivanje želje, volje, namere

a) subjunktivom b) infinitivom

Odredbe za vreme

- dani u nedelji, *prochain/dernier; il y a/dans; pendant/depuis;*

Poređenje prideva

Odredbe za način

Izrazi za meru i količinu

une douzaine, une centaine, un tas de, pas mal de, environ... i sl.

Slaganje vremena - samo sa indikativom, i to:

présent - présent (istovremena radnja); *présent - passé composé* (pre); *présent - futur* (posle)

Imenička grupa

Slaganje determinanata i imenica u rodu i broju; razlike u izgovoru (gde postoje) i razlikovanje nastavaka u tekstu.

les déterminants interrogatifs - exclamatifs - relatifs; les déterminants indéfinis **Nastavci imenica i prideva** *teur/trice; al/aux, ail/aux i neki izuzeci na -s), ou -s/x*

Glagolska grupa

Subjunktiv prezenta - objasniti princip tvorbe, a primenjivati samo u datim rečeničnim modelima.

Slaganje participa perfekta sa subjektom

ŠPANSKI JEZIK

Imenička grupa

Slaganje determinativa i imenice u rodu i broju, apokopiranje prideva uz imenicu, neodređeni determinativi (*alguno, ninguno, todo, cualquiera*) u različitim značenjima.

*Tráeme algún libro de García Márquez.
Todas las mañanas, todo el mundo...
Un muchacho cualquiera...*

Morfeme tipične za mučki i ženski rod imenica i prideva
muchacho/muchacha
actor/actriz
trabajador/trabajadora
generoso/generosa
kao i imenice i pridevi koji nemaju morfološku oznaku roda,
violinista, cantante, interesante, verde...

Glagolska grupa

Oblici indikativa: sva glagolska vremena savladana u osnovnoj školi primenjivati i prepoznavati u tekstu/govoru.

Pitanja sa upitnim rečima:

Quién, qué, cuándo, cómo, dónde, etc.

Indirektna pitanja

*¿ Sabes si ha llegado ?
Pregúntale si ha cogido la tarjeta.
Yo te pregundo que has comprado.*

Negacija

*Nada, nadie, ningun (o/a), nunca, tampoco.
¿ Ha venido alguien ? - No, no ha venido nadie./ Nadie ha venido.
No me gusta esta película. - A mí tampoco.*

Promena značenja prideva u zavisnosti od pozicije uz imenicu

Un hombre grande / Un gran hombre.

Kazivanje vremena i odredbe za vreme

Dani u nedelji, *mañana, ayer, pasado/próximo, que viene, durante, después de, antes de, cuando, hace..., dentro de...*

*Antes de haberse ido, me dejó su dirección nueva.
¿ Cuándo lo viste ? Lo vi cuando regresé de viaje.
El lunes que viene, El domingo pasado, Salió hacetreinta minutos... regresa dentro de una hora...*

Odredbe za način

Prilozi na -mente i priloške konstrukcije

Miguel maneja el coche cuidadosamente/con mucho cuidado.

Izrazi za meru i količinu

Mucho, un poco de, una docena de, aproximadamente, más o menos...

¿ Cuántos estudiantes han visto este programa ? - Más o menos, treinta.

Ortografija

Interpunktija - osnovna pravila (sa akcentom na oblike koji ne postoje u srpskom jeziku).
Pisanje velikog slova

NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA

Komunikativna nastava stranih jezika podrazumeva poimanje jezika kao sredstva komunikacije; insistira na upotrebi ciljnog jezika u učionici u dobro osmišljenim kontekstima od interesa za učenike; pretpostavlja primenu tzv. *Teacher talk*, odn. prilagođavanje govorne delatnosti nastavnika interesovanjima i znanjima učenika; insistira na komunikativnom aspektu upotrebe jezika, odn. na značenju jezičke poruke, a ne toliko na gramatičnoj preciznosti iskaza; pretpostavlja da se znanja učenika mere precizno definisanim relativnim, a ne toliko apsolutnim kriterijumima tačnosti.

Jedan od ključnih elemenata komunikativne nastave je i socijalna interakcija kroz rad u učionici. Ona se bazira na grupnom ili individualnom rešavanju problema, potrazi za informacijama i manje ili više kompleksnim zadacima. U tim zadacima uvek su jasno određeni kontekst, procedura i cilj, čime se unapređuje kvantitet jezičkog materijala koji je neophodan uslov za bilo koje učenje jezika.

Takozvana komunikativno-interaktivna paradigma u nastavi stranih jezika, između ostalog, uključuje i sledeće komponente:

- usvajanje jezičkog sadržaja kroz ciljano i osmišljeno učestvovanje u društvenom činu
- poimanje nastavnog programa kao dinamične, zajednički pripremljene i ažurirane liste zadataka i aktivnosti
- nastavnik je tu da omogući pristup i prihvatanje novih ideja

- učenici se tretiraju kao odgovorni, kreativni, aktivni učesnici u društvenom činu

- udžbenici su samo jedan od resursa; osim njih preporučuje se i primena drugih izvora informacija i didaktičkih materijala, pogotovu kad je reč o stručnim temama

- učionica postaje prostor koji je moguće restrukturirati iz dana u dan

Važan cilj u učenju stranog jezika u srednjim stručnim školama je ovladavanje jezikom struke i to u meri u kojoj je neophodno kako bi koristio jezik da bude informisan i osposobljen za jednostavnu komunikaciju u usmenom i pisanom obliku. Taj segment nastave stranog jezika koji se progresivno uvećava od 20 do 50% tokom četvorogodišnjeg, odnosno do 30% tokom trogodišnjeg obrazovanja mora da bude jasno definisan i u skladu sa ishodima vezanim za kvalifikacije struke. Neophodno je da stručna tematika koja se obrađuje na stranom jeziku prati ishode pojedinih stručnih predmeta i bude u korelaciji sa njima. Taj deo jezika struke se mnogo više ogleda u receptivnim veštinama nego u produktivnim jer je svrha učenja stranog jezika da se učenici osposobe u prvoj liniji da prate određenu stručnu literaturu u cilju informisanja, praćenja inovacija i dostignuća u oblasti struke, usavršavanja i napredovanja. Stoga je spektar tekstova koji se preporučuju veliki: šematski prikazi, uputstva o primeni aparata, instrumenata ili pak materijala, hemikalija, recepti, deklaracije, kraći stručni tekstovi čiji je sadržaj relevantan za tematske sadržaje stručnih predmeta, izveštaji, katalozi, programi sajamskih aktivnosti i sl. Veoma je bitno u radu sa takvim tekstovima odrediti dobru didaktičku podršku; ona upućuje na to da određene tekstove u zavisnosti od težine i važnosti informacija koje on nosi treba razumeti globalno, selektivno ili pak detaljno. Produktivne veštine treba ograničiti na strogo funkcionalnu primenu realnu za zahteve struke. To podrazumeva pisanje kratkih poruka, mejlova u okviru poslovne komunikacije (porudžbenice, reklamacije, zahtevi, molbe).

Naziv predmeta:	STRANI JEZIK
Godišnji fond časova:	70
Razred: drugi	

CILJ	ISHODI NA KRAJU DRUGOG RAZREDA Učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENE TEME OPŠTE I STRUČNE I GRAMATIČKI SADRŽAJI	KOMUNIKATIVNE FUNKCIJE	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
SLUŠANJE Osposobljavanje učenika za razumevanje usmenog govora	• razume kraće iskaze koji sadrže frekventne reči i strukture (informacije o ličnostima, poslu, porodici, kupovini, školi, bližem okruženju) • razume najbitnije	• Svakodnevni život (komunikacija među mladima, generacijski konflikti i načini prevazilaženja, međuvršnjačka podrška) • Obrazovanje • (obrazovanje u zemljama čiji se jezik uči, školovanje koje priprema za studije ili svet rada, obrazovanje za sve) • Poznati regioni u zemljama čiji se jezik uči, njihova obeležja	1. Predstavljanje sebe i drugih 2. Pozdravljanje (sastajanje, rastanak; formalno, neformalno, specifično po regionima) 3. Identifikacija i	Komunikativna nastava stranih jezika podrazumeva poimanje jezika kao sredstva komunikacije; insistira na upotrebi ciljnog jezika u učionici u dobro osmišljenim kontekstima od interesa za učenike; pretpostavlja primenu tzv. Teacher talk,

	informacije u kratkim i jednostavnim obaveštenjima (preko razglasa, na ulici, na šalteru) i pravilno ih koristi	• Kulturni život (manifestacije koje mladi rado posećuju u zemlji i zemljama čiji se jezik uči, međunarodni projekti i učešće na njima) • Zaštita čovekove okoline (akcije na nivou grada, škole, volonterski rad) • Mediji (štampa, televizija, elektronski mediji) • Interesantne životne priče i događaji • Svet kompjutera (mladi i društvene mreže) STRUČNE TEME Kao u prvom razredu	imenovanje osoba, objekata, boja, brojeva itd.) 4. Davanje jednostavnih uputstava i komandi 5. Izražavanje molbi i zahvalnosti 6. Izražavanje izvinjenja 7. Izražavanje potvrde i negiranje 8. Izražavanje dopadanja i nedopadanja 9. Izražavanje fizičkih senzacija i potreba 10. Iskazivanje prostornih i vremenskih 11. Davanje i traženje informacija i obaveštenja 12. Opisivanje i upoređivanje lica i predmeta 13. Izricanje zabrane i reagovanje na zabranu 14. Izražavanje pripadanja i posedovanja 15. Skretanje pažnje 16. Traženje mišljenja i izražavanje slaganja i neslaganja 17. Traženje i davanje dozvole 18. Iskazivanje	odn. prilagođavanje govorne delatnosti nastavnika interesovanjima i znanjima učenika; insistira na komunikativnom aspektu upotrebe jezika, odn. na značenju jezičke poruke, a ne toliko na gramatičnoj preciznosti iskaza; pretpostavlja da se znanja učenika mere precizno definisanim relativnim, a ne toliko apsolutnim kriterijumima tačnosti. Jedan od ključnih elemenata komunikativne nastave je i socijalna interakcija kroz rad u učionici. Ona se bazira na grupnom ili individualnom rešavanju problema, potrazi za informacijama i manje ili više kompleksnim zadacima. U tim zadacima uvek su jasno određeni kontekst, procedura i cilj, čime se unapređuje kvantitet jezičkog materijala koji je neophodan uslov za bilo koje učenje jezika. Takozvana komunikativno interaktivna paradigma u nastavi stranih jezika, između ostalog, uključuje i sledeće komponente: • usvajanje jezičkog sadržaja kroz ciljano i osmišljeno učestvovanje u društvenom činu • poimanje nastavnog
ČITANJE Osposobljavanje učenika za razumevanje pročitanih tekstova	• čita i razume različite vrste kratkih i prilagođenih tekstova (jednostavnija lična / poslovna pisma, pozivnice, termini, prospekti, uputstva, oglasi) prepoznajući osnovna značenja i relevantne detalje • otkriva značenje nepoznatih reči na osnovu konteksta i /ili pomoću rečnika • uoči predvidljive informacije (kad, gde, ko, koliko) u svakodnevnim tekstovima (reklame, oglasi, jelovnici, prospekti) kao i jednostavnijim stručnim tekstovima (formulari, šeme, izveštaji)	ENGLESKI JEZIK I. REČENICA - Sistematizacija svih tipova upitnih rečenica - Direktna i indirektna pitanja - Indirektni govor: receptivno i produktivno a) izjave i pitanja - bez promene glagolskog vremena (glagol glavne rečenice u jednom od sadašnjih vremena) b) molbe, zahtevi, naredbe - Indirektni govor: samo receptivno a) izjave sa promenom glagolskih vremena - Određene relativne klauze - Složene rečenice: vremenske klauze, uzročne klauze, dopusne klauze II. IMENIČKA GRUPA 1. Član	9. Izražavanje fizičkih senzacija i potreba 10. Iskazivanje prostornih i vremenskih 11. Davanje i traženje informacija i obaveštenja 12. Opisivanje i upoređivanje lica i predmeta 13. Izricanje zabrane i reagovanje na zabranu 14. Izražavanje pripadanja i posedovanja 15. Skretanje pažnje 16. Traženje mišljenja i izražavanje slaganja i neslaganja 17. Traženje i davanje dozvole 18. Iskazivanje	Jedan od ključnih elemenata komunikativne nastave je i socijalna interakcija kroz rad u učionici. Ona se bazira na grupnom ili individualnom rešavanju problema, potrazi za informacijama i manje ili više kompleksnim zadacima. U tim zadacima uvek su jasno određeni kontekst, procedura i cilj, čime se unapređuje kvantitet jezičkog materijala koji je neophodan uslov za bilo koje učenje jezika. Takozvana komunikativno interaktivna paradigma u nastavi stranih jezika, između ostalog, uključuje i sledeće komponente: • usvajanje jezičkog sadržaja kroz ciljano i osmišljeno učestvovanje u društvenom činu • poimanje nastavnog

GOVOR Osposobljavanje učenika za kratko monološko izlaganje i za učešće u dijalogu na stranom jeziku	• opisuje situacije, priča o događajima i argumentuje stavove koristeći jednostavne izraze i rečenice • vodi jednostavne razgovore (telefonira), daje informacije i uputstva, ugovara termine reaguje učtivo na pitanja, zahteve, pozive, izvinjenja sagovornika	- Razlike između određenog i neodređenog člana u širem kontekstu 2. Imenice - Brojive i nebrojive imenice 3. Zamenički oblici a) Zamenice - Lične zamenice u funkciji subjekta i objekta - Pokazne zamenice - Odnosne zamenice b) determinatori - Pokazni determinatori - Neodređeni determinatori - Prisvojni determinatori 4. Pridevi - Obnoviti komparaciju prideva - too/not...enough/not as...(as)/...than 5. Brojevi - Obnoviti proste i redne brojeve 6. Kvanifikatori	čestitki 19. Iskazivanje preporuke 20. Izražavanje hitnosti i obaveznosti 21. Iskazivanje sumnje i nesigurnosti	programa kao dinamične, zajednički pripremljene i ažurirane liste zadataka i aktivnosti • nastavnik je tu da omogućiti pristup i prihvatanje novih ideja • učenici se tretiraju kao odgovorni, kreativni, aktivni učesnici u društvenom činu • udžbenici su samo jedan od resursa; osim njih preporučuje se i primena drugih izvora informacija i didaktičkih materijala, pogotovu kad je reč o stručnim temama • učionica postaje prostor koji je moguće restrukturirati iz dana u dan Važan cilj u učenju stranog jezika u srednjim stručnim školama je ovladavanje jezikom struke, i to u onoliko meri koja je neophodna da se jezik koristi radi informisanosti i osposobljenosti za jednostavnu komunikaciju u usmenom i pisanom obliku na stranom jeziku. Taj segment nastave stranog jezika koji se progresivno uvećava od 20 do 50% tokom četvorogodišnjeg obrazovanja mora da bude jasno definisan i u skladu sa ishodima vezanim za
INTERAKCIJA Osposobljavanje učenika za učešće u dijalogu na stranom jeziku i razmenu kraćih pisanih poruka	• komunicira u svakodnevnim situacijama i razmenjuje informacije, bliske njegovim interesovanjima (pismeno i usmeno)	III. GLAGOLSKA GRUPA 1. Glagoli - Obnoviti razliku u upotrebi Present Simple, Present Continuous; Past Simple, Past Continuous - Obnoviti sve upotrebe Present Perfect - <i>Used to</i> - Načini izražavanja budućnosti, planova u budućnosti (<i>going to, will</i>) - Modalni glagoli: <i>should, must, will, may, might</i> - Pasivne konstrukcije - sadašnje i prošlo vreme - the Present Simple, Past Simple (produktivno i receptivno), - Present perfect passive (receptivno) 3. Predlozi i najčešći prilozi za orijentaciju u vremenu i prostoru. 4. Prvi kondicional (receptivno i produktivno) i drugi kondicional		

		(receptivno)		kvalifikacije struke.
MEDIJACIJA Osposobljavanje učenika da prevodi, sažima i prepričava sadržaj kraćih usmenih i pisanih tekstova	• prevodi usmeno ili pismeno kratke poruke u skladu sa potrebama komunikacije	ITALIJANSKI JEZIK 1. Imenice Vlastite imenice i zajedničke, odgovarajući rod i broj sa determinativom: <i>Anna, Pietro, Belgrado, Roma, Signor Bianchi, Signora Bianchi, i miei genitori, il nostro paese, questa casa, l'Italia, la Serbia, il Tirreno, l'Adriatico, le Alpi, gli Appennini; i miei genitori, mia madre, Il loro padre, il nostro paese, i vostri figli, questo studente, questa ragazza, quell'amico, quella casa</i> , itd. Sistemska prikaz morfoloških karakteristika.		Neophodno je da stručna tematika koja se obrađuje na stranom jeziku prati ishode pojedinih stručnih predmeta i bude u korelaciji sa njima. Realizacija nastave jezika struke se mnogo više ogleda u razvijanju receptivnih veština nego produktivnih jer je svrha učenja stranog jezika, u prvoj liniji, usmerena na to da se učenici osposobe da prate određenu stručnu literaturu u cilju informisanja, praćenja inovacija i dostignuća u oblasti struke, usavršavanja i napredovanja.
Medijska Pismenost Osposobljavanje učenika da koriste medije kao izvore informacija i razvijaju kritičko mišljenje u vezi sa njima	• argumentuje svoj stav o medijskom tekstu	2. Član. Upotreba člana. Sistematizacija. Oblici određenog i neodređenog člana. Osnovna upotreba. Slaganje određenog i neodređenog člana sa imenicom ili pridevom. Član spojen s predlozima <i>di, a, da, in, su i con</i> . Određeni član ispred datuma: <i>Oggi è il 25 novembre. Ispred imena dana u nedelji Abbiamo lezioni di lingua italiana il mercoledì e il giovedì</i> . Upotreba člana uz vlastita imena, geografske pojmove, imena gradova i država, prezimena. Partitivni član kao supletivni oblik množine neodređenog člana (<i>Ho un amico italiano: Ho degli amici italiani</i>). Upotreba člana uz prisvojni pridev i imenice koje iskazuju blisko srodstvo (<i>Mia sorella si chiama Ada. Domani andiamo a Roma con i nostri nonni</i>). Položaj člana i predloga uz neodređeni		Stoga je spektar tekstova koji se preporučuju veliki: šematski prikazi, uputstva o primeni aparata, instrumenata ili pak materijala, hemikalija, recepti, deklaracije, kraći stručni tekstovi čiji je sadržaj relevantan za tematske sadržaje stručnih predmeta, izveštaji, katalozi, programi sajamskih aktivnosti i sl. Veoma je bitno u radu sa takvim tekstovima odrediti dobru didaktičku podršku. Dobro osmišljeni nalozi upućuju na to da određene tekstove, u zavisnosti od težine i važnosti informacija koje oni nose, treba razumeti

		pridev <i>tutto</i>. Partitivni član. <i>Mangio delle mele</i>. Izostavljanje u negaciji. <i>Non mangio pane</i>. Upotreba predloga <i>di</i> uz izraze koji izražavaju određenu količinu. <i>Prendo un bicchiere d'acqua minerale</i>. 3. Zamenice Lične zamenice u službi subjekta. Naglašene lične zamenice u službi objekta. Naglašene lične zamenice u službi direktnog i indirektnog objekta. Nenaglašene lične zamenice u paru: <i>Compro il libro a Luigi. Glielo compro</i>. Prisvojne zamenice. Pokazne zamenice (<i>questo, quello</i>). Upitne zamenice <i>chi?</i> i <i>che?</i> / <i>che cosa?</i> Neodređene zamenice pridevi (<i>niente/nulla, nessuno, qualcosa, qualcuno, qualche, alcuni</i>) Relativne zamenice (<i>che, cui, il quale/la quale</i>) 4. Pridevi Opisni pridevi, slaganje prideva i imenice u rodu i broju. Opisni pridevi <i>buono</i> i <i>bello</i>; neodređeni pridev <i>tutto</i>. Posebne karakteristike prideva <i>santo</i> i <i>grande</i> Komparacija prideva: <i>Maria è più alta di Marta. Noi siamo più veloci di voi. Maria e' la piu' alta della classe</i>. Apsolutni superlativ <i>Maria è bellissima</i>. Sintetički (organski) oblici komparativa i superlativa (relativnog i apsolutnog) prideva <i>piccolo, grande, buono, cattivo</i>. Razlika u značenju između analitičkih i sintetičkih oblika komparativa i	globalno, selektivno ili pak detaljno. Produktivne veštine treba ograničiti na strogo funkcionalnu primenu realnu za zahteve struke. To podrazumeva pisanje kratkih poruka, mejlova u okviru poslovne komunikacije (porudžbenice, reklamacije, zahtevi, molbe) i vođenje usmene komunikacije koja omogućava sporazumevanje na osnovnom nivou bilo u direktnom kontaktu sa sagovornikom ili u telefonskom razgovoru.
--	--	---	--

		superlativa (più grande: maggiore; più buono: migliore). Prisvojni pridevi. Upotreba člana uz prisvojne prideve. Pokazni pridevi: <i>questo, quello</i>. Naziv boja, morfološke osobenosti prideva <i>viola, rosa, blu, arancione</i>. Glavni brojevi (preko 1000) i redni (do 20). Redni brojevi. 5. Predlozi Prosti predlozi <i>di, a, da, in, con, su, per, tra, fra</i> i njihova osnovna upotreba. Predlozi <i>dentro, fuori, sotto, sopra, davanti dietro</i>. Upotreba predloga di (<i>Marco finisce di fare i compiti. La mamma dice di non fare tardi</i>), a (<i>Vado a giocare. Sei bravo a pattinare. Usciamo a giocare con gli amici.</i>), da (<i>Vengo da Belgrado. Andiamo dai nonni</i>), in (<i>vado in Italia, vivo nel lazio, ho un cappello in testa</i>) 6. Glagoli Sadašnje vreme (<i>Presente Indicativo</i>) Imperativ (<i>Imperativo</i>), zapovedni način. Zapovedni način, za sva lica: <i>Fa' presto! Non tornare tardi ! Non andate via senza di me</i>. Prego Signora, entri! Mi dia un etto di prosciutto e tre tosette, per favore Povratni glagoli. Upotreba glagola <i>piacere</i>. Perfekt (<i>Passato Prossimo</i>) Pravičnih i nepravilnih glagola: <i>Ho comprato un chilo di pesche. Sono andata alla stazione</i>. Perfekt modalnih glagola <i>volere, dovere, potere, sapere</i>. <i>Sono dovuto andare dal dentista. Ho potuto leggere i titoli in italiano</i>. Kondicional prezenta (<i>Condizionale Presente</i>): <i>Vorrei un chilo di mele, per</i>		
--	--	---	--	--

		<i>favore ! Potresti prestarmi il tuo libro di italiano ?</i> Futur pravičnih i nepravičnih glagola. <i>Noi torneremo a casa alle cinque.</i> Imperfekat (<i>Imperfetto</i>): <i>C'era una volta un re e viveva in un castello.</i> Pluskvamperfekat (<i>Trapassato prossimo</i>): <i>Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.</i> Prezent konjunktiva (Congiuntivo presente): <i>Penso che Maria debba studiare di più.</i> Samo receptivno Prosti pefekt (<i>Passato Remoto</i>) tvorba i osnovna upotreba: <i>Marco entrò e vide il computer acceso. Ma nella stanza non c'era nessuno.</i> Pravični i nepravični glagoli. Samo receptivno. Pluskvamperfekat (<i>Trapassato prossimo</i>): <i>Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.</i> Perfekt (<i>Passato Prossimo</i>) Pravičnih i nepravičnih glagola. Imperfekata (<i>Imperfetto</i>). Upotreba i odnos perfekta i imperfekta. 7. Prilozi Potvrdni, određni (<i>sì, no</i>). Osnovni prilozi <i>bene, male, molto, poco, troppo, meno, più</i> i priloški izrazi za određivanje vremena (<i>prima, durante, dopo</i>) i prostora. <i>a destra, a sinistra, dritto, davanti, dietro, sotto, sopra, su, giù</i> Upitni prilozi: <i>quando?, come?, perché? dove?</i> Građenje priloga od prideva pomoću sufiksa <i>mente</i> 8. Rečca <i>ci</i> (s priloškom vrednošću), <i>ne</i>.		
--	--	---	--	--

		9. Veznici. 10. Rečenica: Prosta i proširena rečenica u potvrdnom i u odričnom obliku. Upitna rečenica: S konstrukcijom izjavne rečenice potvrdnog oblika i upitnom intonacijom s konstrukcijom izjavne rečenice u odričnom obliku i upitnom intonacijom Red reči u rečenici. Složena rečenica: upotreba veznika koji uvode zavisnu rečenicu (vremensku, uzročnu, relativnu, hipotetički period) Hipotetički period: Realna pogodbeni rečenica: <i>Se hai tempo andiamo in gita.</i> <i>Se avrai tempo andremoin gita.</i> Irealna pogodbeni rečenica, sa imperfektom u protazi i apodozi: <i>Se avevi tempo, andavamoin gita.</i> NEMAČKI JEZIK Imenice Usvajanje roda, broja i padeža imenica uz pomoć determinativa i nastavaka. Nominativ, genitiv, dativ i akuzativ jednine i množine sa odgovarajućim predlozima i bez njih. Saksonski genitiv. Determinativi Usvajanje determinativa kao odrednice roda, broja i padeža imenica (određeni neodređeni, pokazni, prisvojni, kvalifikativni, neodređeni) Zamenice Lične zamenice u nominativu, dativu i akuzativu jednine i množine. Prisvojne i pokazne zamenice kao determinativi uz imenicu. Deklinacija neodređene		
--	--	---	--	--

		zamenice <i>jemand, niemand, etwas, nichts</i> Pridevi Pridevi u sastavu imenskog predikata i u atributivnoj funkciji (više receptivno nego produktivno). Poređenje prideva, opisna komparacija sa <i>ebenso....wie, nicht so.....wie</i> Brojevi Osnovni i redni brojevi Predlozi Predlozi sa genitivom, dativom, akuzativom, dativom i akuzativnom Glagoli Prezent i futur jakih, slabih, pomoćnih, refleksivnih, složenih i modalnih glagola. Perfekt i preterit najfrekventnijih glagola Rečenice Nezavisno složene rečenice (<i>und, aber, oder, denn, darum, deswegen, trotzdem</i>) Zavisno složene - uzročne (<i>weil</i>), vremenske (<i>wenn, als, während, bis</i>), koncesivne (<i>obwohl</i>), relativne RUSKI JEZIK Rečenica Rečenice sa glagolskim priložima. Upotreba нет i не u rečenici. Imenice Sinonimi, antonimi, homonimi. Međujezički homonimi. Zamenice		
--	--	--	--	--

		Neodređene zamenice кто-то, кто-нибудь, некоторый, несколько (obrađivati kao leksiku) Odrične zamenice никто, ничто, никакой Opšte zamenice сам, самый, любой, каждый Pridevi Duži i kraći oblik prideva. Upotreba kratkog oblika. Brojevi Redni brojevi Glagoli Imperativ Prošlo vreme glagola od infinitiva na suglasnik Glagoli kretanja sa prefiksima в-, вы-, у-, при-, Glagolski prilozi - prepoznavanje Predlozi Najfrekventniji predlozi čija se upotreba razlikuje u odnosu na maternji jezik (у, около, вокруг, в, на) SINTAKSA Rečenice sa kratkim pridevskim oblikom u predikatu (Он болен гриппом, Я способен к математике) Rečenice sa objektom u infinitivu (Я уговорил товарища молчать) Rečenice sa odredbom izraženom zavisnim padežom (Я тебя буду ждать у памятника, Они собираются по вечерам) Rečenice sa glagolskim prilogom (Кончив работу, он поехал домой,		
--	--	---	--	--

		Возвращаясь домой, я встретил товарища) FRANCUSKI JEZIK Imenička grupa - upotreba determinanata: redosled u rečenici; upotreba reči <i>même</i>, <i>autre</i>, <i>seul</i>; - determinanti u funkciji zamenice, posebno: pokazne zamenice ispred predloga <i>de</i> + imenička grupa; ispred relativne rečenice; ispred partikula <i>ci</i> i <i>là</i>; neodređene zamenice; - brojevi: osnovni, redni, razlomački, aproksimativni; - rod i broj imenica i prideva specifičnih za datu struku; poređenje prideva, posebno superlativ. Glagolska grupa - glagolski načini i vremena: prezent, složeni perfekt, imperfekt, pluskvamperfekt (receptivno), futur prvi indikativa, kao i perifrastične konstrukcije: bliski futur, bliska prošlost, radnja u toku <i>être en train de...</i>; <i>il faut que</i>, <i>je veux que</i>, <i>j'aimerais que</i> praćeni prezentom subjunktiva glagola prve grupe (<i>Il faut que tu racontes ça à ton frère</i>), kao i receptivno: <i>Il faut que tu fasses/ que tu ailles/ que tu sois/ que tu lises/ que tu saches/ que tu écrives</i>; prezent kondicionala: <i>Si mes parents me laissaient partir, je viendrais avec toi !</i> imperativ (receptivno): <i>aie un peu de patience, n'ayez pas peur; sois sage!</i> - particip prezenta i gerundiv; participi prezenta i perfekta kao pridevi; - frekventni unipersonalni glagoli i		
--	--	---	--	--

		konstrukcije. Predlozi - najčešći predlozi; predložni izrazi <i>à côté de</i>, <i>à l'occasion de</i>, <i>à l'aide de</i>; - kontrahovanje člana i predloga. Prilozi - za mesto, za vreme, za način, za količinu; - <i>alors</i> - za iskazivanje posledice; - mesto priloga; - priloške zamenice <i>en</i> i <i>y</i> (receptivno). Modaliteti i forme rečenice - deklarativni, interogativni, eksklamativni i imperativni modalitet; - afirmacija i negacija; aktiv i pasiv; - rečenice sa prezentativima; - naglašavanje rečeničnih delova pomoću formule <i>c'est... qui</i> i <i>c'est... que</i>. Osnovni tipovi složenih rečenica - koordinirane rečenice sa veznicima <i>et</i>, <i>ou</i>, <i>mais</i>, <i>car</i>, <i>ni</i> i priložima/priloškim izrazima <i>c'est pourquoi</i>, <i>donc</i>, <i>puis</i>, <i>pourtant</i>, <i>par contre</i>, <i>par conséquent</i>, <i>au contraire</i>; - zavisne rečenice: relativne sa zamenicama <i>qui</i>, <i>que</i>, <i>où</i> i <i>dont</i>; komparativne sa veznicima/vezničkim izrazima <i>comme</i>, <i>autant... que</i>, <i>le même... que</i>, <i>plus... que</i>, <i>moins... que</i>; vremenske sa veznicima/vezničkim izrazima <i>quand</i>, <i>avant que/avant de</i>+infinitiv, <i>chaque fois que</i>, <i>pendant que</i>, <i>après que</i>, <i>depuis que</i>; uzročne sa veznicima <i>parce que</i> i <i>puisque</i>; (receptivno) koncesivne i opozitivne sa veznicima <i>bien que</i> i <i>alors que</i>; finalne sa veznicima <i>pour que/pour</i>+infinitiv i		
--	--	--	--	--

		afin que/afin de+infinitiv; hipotetične sa veznikom <i>si</i> (verovatni, mogući i irealni potencijal); rečenice sa <i>que</i> u funkciji objekta (npr. <i>Nous espérons que tu réussiras ton examen</i>); slaganje vremena u objekatskim rečenicama. ŠPANSKI JEZIK Glagolska grupa Oblici subjunktiva: prezent Složena rečenica a) Zavisna rečenica u indikativu Mientras vivíamos en Madrid, estudiaba español. ¿ Crees (estás segura, piensas) que aprobaremos el examen? Sa infinitivom (sa modalnim glagolima) Quiero viajar. Pienso viajar mañana. Ukazati na izražavanje uzroka (porque, por), posledece (si, para) i na smisao rečenice sa drugim češćim veznicima kad se pojave u tekstu. B) Zavisne rečenice u subjunktivu Upotreba subjunktiva prezenta (izražavanje futura) Subjunktiv prošlih vremena (preterito imperfecto, preterito perfecto simple, pretérito perfecto compuesto, pretérito pluscuamperfecto), oblici i upotreba (receptivno) Kazivanje želje, volje, namere a) subjunktivom b) infinitivom <i>Me gustaría conocer a este actor. Me gustaría que tú conozcas a mi hermano. Hay que luchar contra la polución del aire y del agua. Es necesario que luchemos... ¿Qué quieren</i>		
--	--	--	--	--

		<i>Ustedes que haga? El trabaja mucho para ayudar a sus hijos. El trabaja mucho para que sus hijos tengan una vida mejor.</i> Upravni i neupravni govor (potvrdne, odrične i upitne rečenice, imperativ). <i>Dime si/donde/cuando/quién/que...</i> <i>Sabes si/ donde/cuando/quién/que...</i> <i>Me puedes decir</i> <i>donde/cuando/quién/que...</i> Hipotetične rečenice (drugi tip) Si me visitaras, te llevaría a la playa. Pasivne konstrukcije a) <i>ser + participio pasado</i> La casa fue construida en 1984. b) <i>pasiva refleja</i> Se venden libros aquí Leksikografija Služenje dvojezičnim rečnicima.		
--	--	---	--	--

Naziv predmeta:	STRANI JEZIK
Godišnji fond časova:	31
	Razred: treći

CILJ	ISHODI NA KRAJU TREĆEG RAZREDA Učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENE TEME OPŠTE I STRUČNE I GRAMATIČKI SADRŽAJI	KOMUNIKATIVNE FUNKCIJE	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
SLUŠANJE Osposobljavanje učenika za razumevanje usmenog govora	- razume osnovne poruke i zahteve iskazane jasnim standardnim jezikom kada je reč o bliskim temama (škola, posao, hobi) - razume globalno suštinu nešto dužih razgovora ili	- Svakodnevni život (generacijski konflikti i načini prevazilaženja) - Obrazovanje (obrazovanje za sve, praksa i pripreme za buduće zanimanje, razmena učenika)	1. Predstavljanje sebe i drugih 2. Pozdravljanje (sastajanje, rastanak; formalno, neformalno, specifično po regionima)	Komunikativna nastava stranih jezika podrazumeva poimanje jezika kao sredstva komunikacije; insistira na upotrebi ciljnog jezika u učionici u dobro osmišljenim kontekstima od interesa za

	diskusija na sastancima, koji se odnose na manje složene sadržaje iz struke, ukoliko se govori razgovetno standardnim jezikom, postavlja pitanja i traži objašnjenja u vezi sa temom diskusije/razgovora	• Poznate firme, preduzeća, ustanove, institucije u zemljama čiji se jezik uči • Kulturni život (međunarodni projekti i učešće na njima) • Zaštita čovekove okoline (volonterski rad) • Mediji (štampa, televizija, elektronski mediji) • Istorijski događaji/ličnosti iz zemalja čiji se jezik uči • Svet kompjutera (prednosti i mane upotrebe kompjutera) STRUČNE TEME • Kao u prvom razredu	3. Identifikacija i imenovanje osoba, objekata, boja, brojeva itd.) 4. Davanje jednostavnih uputstava i komandi 5. Izražavanje molbi i zahvalnosti 6. Izražavanje izvinjenja 7. Izražavanje potvrde i negiranje 8. Izražavanje dopadanja i nedopadanja 9. Izražavanje fizičkih senzacija i potreba 10. Iskazivanje prostornih i vremenskih odnosa	učenike; pretpostavlja primenu tzv. Teacher talk, odn. prilagođavanje govorne delatnosti nastavnika interesovanjima i znanjima učenika; insistira na komunikativnom aspektu upotrebe jezika, odn. na značenju jezičke poruke, a ne toliko na gramatičnoj preciznosti iskaza; pretpostavlja da se znanja učenika mere precizno definisanim relativnim, a ne toliko apsolutnim kriterijumima tačnosti.
ČITANJE Osposobljavanje učenika za razumevanje pročitanih tekstova	• razume jednostavnije tekstove (standardna pisma, informacije o procesu rada u struci) koji su pisani običnim jezikom ili jezikom struke • razume opis događaja i osećanja • razume osnovni sadržaj kao i važnije detalje u izveštajima, brošurama i ugovorima vezanim za struku	GRAMATIČKI SADRŽAJI Napomena: U trećem razredu trogodišnje srednje stručne škole nisu predviđeni novi gramatički sadržaji. U nastavi se sistematizuju i utvrđuju oni gramatički sadržaji čije savladavanje učenicima predstavlja posebnu teškoću a koji se u datoj struci često koriste.	11. Davanje i traženje informacija i obaveštenja 12. Opisivanje i upoređivanje lica i predmeta 13. Izricanje zabrane i reagovanje na zabranu 14. Izražavanje pripadanja i posedovanja 15. Skretanje pažnje 16. Traženje mišljenja i izražavanje slaganja i neslaganja 17. Traženje i davanje dozvole 18. Iskazivanje čestitki	Jedan od ključnih elemenata komunikativne nastave je i socijalna interakcija kroz rad u učionici. Ona se bazira na grupnom ili individualnom rešavanju problema, potrazi za informacijama i manje ili više kompleksnim zadacima. U tim zadacima uvek su jasno određeni kontekst, procedura i cilj, čime se unapređuje kvantitet jezičkog materijala koji je neophodan uslov za bilo koje učenje jezika. Takozvana komunikativno-interaktivna paradigma u nastavi stranih jezika, između ostalog, uključuje i sledeće komponente: • usvajanje jezičkog sadržaja kroz ciljano i osmišljeno

			19. Iskazivanje preporuke 20. Izražavanje hitnosti i obaveznosti 21. Iskazivanje sumnje i nesigurnosti	učestvovanje u društvenom činu • poimanje nastavnog programa kao dinamične, zajednički pripremljene i ažurirane liste zadataka i aktivnosti • nastavnik je tu da omogućiti pristup i prihvatanje novih ideja • učenici se tretiraju kao odgovorni, kreativni, aktivni učesnici u društvenom činu • udžbenici su samo jedan od resursa; osim njih preporučuje se i primena drugih izvora informacija i didaktičkih materijala, pogotovu kad je reč o stručnim temama • učionica postaje prostor koji je moguće restrukturirati iz dana u dan
GOVOR Osposobljavanje učenika za kratko monološko izlaganje i za učešće u dijalogu na stranom jeziku	• jednostavnim sredstvima opiše status i obrazovanje, buduće zaposlenje • opiše delatnost, firmu, proces rada ili pak prepriča telefonski razgovor ili odluke nekog dogovora u okviru poznate leksike • obrazloži kraće svoje namere, odluke, postupke			Važan cilj u učenju stranog jezika u srednjim stručnim školama je ovladavanje jezikom struke, i to u onolikoj meri koja je neophodna da se jezik koristi radi informisanosti i osposobljenosti za jednostavnu komunikaciju u usmenom i pisanom obliku na stranom jeziku. Taj segment nastave stranog jezika koji se progresivno uvećava od 20 do 50% tokom četvorogodišnjeg obrazovanja mora da bude jasno definisan i u skladu sa ishodima vezanim za kvalifikacije struke. Neophodno je da stručna tematika koja se obrađuje na stranom jeziku prati ishode pojedinih stručnih predmeta i bude u korelaciji sa njima.
PISANJE Osposobljavanje učenika za pisanje kraćih tekstova različitog sadržaja	• popunjava račune, priznanice i hartije od vrednosti • napiše jednostavno poslovno pismo prema određenom modelu • opiše i pojasni sadržaj shema i grafikona vezanih za struku			

				Realizacija nastave jezika struke se mnogo više ogleda u razvijanju receptivnih veština nego produktivnih jer je svrha učenja stranog jezika, u prvoj liniji, usmerena na to da se učenici osposobe da prate određenu stručnu literaturu u cilju informisanja, praćenja inovacija i dostignuća u oblasti struke, usavršavanja i napredovanja.
INTERAKCIJA Osposobljavanje učenika za učešće u dijalogu na stranom jeziku i razmenu kraćih pisanih poruka	• povede, nastavi i završi neki jednostavan razgovor, pod uslovom da je lice u lice sa sagovornikom • bude shvaćen u razmeni ideja i informacija o bliskim temama u predvidljivim, svakodnevnim situacijama			Stoga je spektar tekstova koji se preporučuju veliki: šematski prikazi, uputstva o primeni aparata, instrumenata ili pak materijala, hemikalija, recepti, deklaracije, kraći stručni tekstovi čiji je sadržaj relevantan za tematske sadržaje stručnih predmeta, izveštaji, katalozi, programi sajamskih aktivnosti i sl. Veoma je bitno u radu sa takvim tekstovima odrediti dobru didaktičku podršku. Dobro osmišljeni nalozi upućuju na to da određene tekstove, u zavisnosti od težine i važnosti informacija koje oni nose, treba razumeti globalno, selektivno ili pak detaljno. Produktivne veštine treba ograničiti na strogo funkcionalnu primenu realnu za zahteve struke. To podrazumeva pisanje kratkih poruka, mejlova u okviru poslovne komunikacije (porudžbenice, reklamacije, zahtevi, molbe) i vođenje usmene komunikacije koja
MEDIJACIJA Osposobljavanje učenika da prevodi, sažima i prepričava sadržaj kraćih usmenih i pisanih tekstova	• Sažima sadržaj teksta, filma, razgovara i sl.			
MEDIJSKA PISMENOST Osposobljavanje učenika da koriste medije kao izvore informacija i razvijaju kritičko mišljenje u vezi sa njima	• identifikuje različita gledišta o istoj temi			
ZNANJA O JEZIKU	• korektno upotrebljava jednostavne strukture koristeći zavisne rečenice (uz			

	određene sistemske elementarne greške koje globalni smisao ne dovode u pitanje)			omogućava sporazumevanje na osnovnom nivou bilo u direktnom kontaktu sa sagovornikom ili u telefonskom razgovoru. Predviđen je po jedan pismeni zadatak u svakom polugodištu.
--	---	--	--	---

Naziv predmeta:	FIZIČKO VASPITANJE			
Godišnji fond časova:	70			
	Razred: prvi			
Opšti cilj predmeta:	- Cilj fizičkog vaspitanja je da se raznovrsnim i sistematskim motoričkim aktivnostima, u povezanosti sa ostalim vaspitno-obrazovnim područjima, doprinese integralnom razvoju ličnosti učenika (kognitivnom, afektivnom, motoričkom), razvoju motoričkih sposobnosti, sticanju, usavršavanju i primeni motoričkih umenja, navika i neophodnih teorijskih znanja u svakodnevnim i specifičnim uslovima života i rada.			
Posebni ciljevi predmeta:	- podsticanje rasta i razvoja i uticanje na pravilno držanje tela (prevencija posturalnih poremećaja); - razvoj i usavršavanje motoričkih sposobnosti i teorijskih znanja neophodnih samostalni rad na njima; - sticanje motoričkih umenja (veština) i teorijskih znanja neophodnih za njihovo usvajanje; - proširenje i produbljavanje interesovanja koje su učenici stekli u osnovnoj školi i potpunije sagledavanje sportske grane, za koju pokazuju poseban interes; - usvajanje znanja radi razumevanja značaja i suštine fizičkog vaspitanja definisanih opštim ciljem ovog predmeta (vaspitno-obrazovnog područja); - motivacija učenika za bavljenje fizičkim aktivnostima i formiranje pozitivnih psiho-socijalnih obrazaca ponašanja; - osposobljavanje učenika da stečena umenja, znanja i navike koriste u svakodnevnim uslovima života i rada.			

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
• Zdravstvena kultura i fizička aktivnost, kao osnova za realizovanje postavljenih ciljeva i	• Unapređivanje i očuvanje zdravlja; • Uticaj na pravilno držanje tela (prevencija posturalnih	• Prepozna veze između fizičke aktivnosti i zdravlja; • Objasni karakteristike položaja tela, pokreta i kretanja u profesiji za	• Vežbe oblikovanja (jačanje, labavljenje i rastezanje); • Vežbe iz korektivne gimnastike; • Provera stanja motoričkih i funkcionalnih sposobnosti; • Vežbe snage bez i sa malim	• Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja; • Tokom realizacije časova fizičkog vaspitanja davati

ishoda; • Razvoj motoričkih i funkcionalnih sposobnosti čoveka, kao osnova za realizovanje postavljenih ciljeva i ishoda;	poremećaja); • Razvoj i usavršavanje motoričkih sposobnosti i teorijskih znanja neophodnih za samostalni rad na njima;	koju se školuje i uoči one, koje mogu imati negativan uticaj na njegov rast, razvoj; • Odabere i izvede vežbe oblikovanja i vežbe iz korektivne gimnastike, koje će preventivno uticati na moguće negativne uticaje usled rada u odabranoj profesiji; • Imenuje motoričke sposobnosti koje treba razvijati, kao i osnovna sredstva i metode za njihov razvoj; • Primeni adekvatna sredstva (izvodi vežbe) za razvoj i usavršavanje motoričkih sposobnosti iz: vežbi oblikovanja, atletike, gimnastike, plivanja i sportskih igara za razvoj: snage, brzine, izdržljivosti, gipkosti, spretnosti i okretnosti;	tegovima (do 4 kg.); • Trčanje na 60 m i 100 m; • Trčanje na 800 m učenice i 1000 m učenici; • Vežbe rastezanja (broj ponavljanja i izdržaj u krajnjem položaju), • Poligoni spretnosti i okretnosti i sportske igre; • Aerobik;	informacije o tome koje vežbe pozitivno utiču na status njihovog organizma, s obzirom na karakteristike njihove profesije, a koje negativno utiču na zdravlje; • Učenici koji pohađaju trogodišnje stručne škole daleko su više opterećeni u redovnom obrazovanju praktičnom i teorijskom nastavom od ostalih učenika; • Zbog toga je fizičko vaspitanje, u ovim školama, značajno za aktivan oporavak učenika, kompenzaciju i relaksaciju s obzirom na njihova česta statička i jednostrana opterećenja. Teorijska znanja iz oblasti fizičkih aktivnosti su od velikog značaja za ukupnim bavljenjem fizičkim vežbama. <u>Oblici nastave</u> Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave: • teorijska nastava (2 časa) • merenje i testiranje (6 časova) • praktična nastava (62 časa) <u>Podela odeljenja na grupe</u> Odeljenje se ne deli prilikom realizacije; Nastava se izvodi frontalno i po grupama, u zavisnosti od karaktera methodske jedinice koja se realizuje. Ukoliko je potrebno, naročito za vežbe iz korektivne gimnastike, pristup je
• Usvajanje znanja, umenja i veština iz sportskih grana i disciplina kao osnova za realizovanje postavljenih ciljeva i ishoda; • Atletika; • Sportska gimnastika: (Vežbe na	• Sticanje motoričkih umenja (veština) i teorijskih znanja neophodnih za za njihovo usvajanje; • Motivacija učenika za bavljenjem fizičkim aktivnostima; • Formiranje pozitivnog psihosocijalnih obrazaca ponašanja; • Primena stečenih umenja, znanja i	• Kratko opiše osnovne karakteristike i pravila atletike, gimnastike i sportske grane - disciplina koje se uče; • Demonstrira tehniku disciplina iz atletike i gimnastike (vežbi na spravama i tlu), poseduje veštinu, tehniku i taktiku sportske igre kao i vežbe iz ostalih programom predviđenih sadržaja • Detaljnije opiše pravila	• ATLETIKA U svim atletskim disciplinama treba raditi na razvijanju osnovnih motoričkih osobina za datu disciplinu; Trčanja: Usavršavanje tehnike trčanja na kratke i srednje staze: - 100 m učenici i učenice; - 800 m učenici i učenice; - štafeta 4 x 100 m učenici i učenice Vežbanje tehnike trčanja na srednjim stazama umerenim	

spravama i tlu); • Sportska igra (po izboru); • Fizička, odnosno sportska aktivnost: u skladu sa mogućnostima škole.	navika u svakodnevnim uslovima života i rada; • Estetsko izražavanje pokretom i doživljavanje estetskih vrednosti pokreta i kretanja; • Usvajanje etičkih vrednosti i podsticanje voljnih osobina učenika; • Povezivanje motoričkih zadataka u celine; • Uvođenje učenika u organizovani sistem priprema za školska takmičenja, igre, susrete i manifestacije; • Razvijanje elemenata ritma u prepoznavanju celina: rad-odmor; naprezanje-relaksacija; ubrzanje-usporavanje; - Izbor sportskih grana, sportsko-rekreativnih ili drugih kretnih aktivnosti kao trajnog opredeljenja za njihovo svakodnevno upražnjavanje;	sportske grane za koju pokazuje poseban interes - za koju škola ima uslove; • Objasni zbog kojih je karakteristika fizičkog vaspitanja važno da aktivno učestvuje u procesu nastave i da samostalno sprovodi određen program fizičke i sportske aktivnosti; • Želi da se bavi fizičkim, odnosno sportskim aktivnostima, pošto sagledava (detektuje) pozitivne karakteristike fizičke i sportske aktivnosti - njihove pozitivne uticaje na zdravlje, druženje i dobro raspoloženje; • Sagleda negativne uticaje savremenog načina života (pušenje, droga, nasilje, delikventno ponašanje) i bude svestan da je fizičkim, odnosno sportskim aktivnostima moguće preduprediti negativne uticaje; • Komunicira putem fizičkih odnosno sportskih aktivnosti sa svojim drugovima i uživa u druženju i kontaktima; • Dovodi u vezu svakodnevni život i sposobnost za učenje i praktičan rad sa fizičkim, odnosno sportskim	intenzitetom i različitim tempom u trajanju od 5 do 10 min. Kros: jesenji i prolećni - 800 m učenice, - 1000 m učenici. Skokovi: Skok udalj tehnikom uvinuća Skok uvis leđnom Bacanja: Bacanje kugle, jedna od racionalnih tehnika (učenice 4 kg, učenici 5 kg). Sprovesti takmičenja u odeljenju, na rezultat, u svim realizovanim atletskim disciplinama. • SPORTSKA GIMNASTIKA: VEŽBE NA SPRAVAMA I TLU Napomene: - Nastavnik formira grupe na osnovu umenja (veština) učenika stečenih posle osnovne škole: osnovni, srednji i napredni nivo; - Nastavnik olakšava, odnosno otežava program na osnovu motoričkih sposobnosti i prethodno stečenih umenja učenika. 1. Vežbe na tlu Za učenike i učenice: - vaga pretklonom i zanoženjem i spojeno, odrazom jedne noge kolut napred; - stav na šakama, izdržaj, kolut napred; - dva povezana premeta strance udesno i ulevo; - za napredni nivo premet strance sa okretom za 180° i doskokom na obe noge ("rondat")	individualan. Mesto realizacije nastave • Teorijska nastava se realizuje u učionici ili u sali, istovremeno sa praktičnom nastavom; • Praktična nastava realizuje se na sportskom vežbalištu (sala, sportski otvoreni tereni, bazen, klizalište, skijalište). Preporuke za realizaciju nastave • Nastava se realizuje u ciklusima koji traju približno 10-12 časova (uzastopnih). Nastavniku fizičkog vaspitanja je ostavljeno da, zavisno od potreba, precizira trajanje svakog ciklusa, kao i redosled njihovog sadržaja. • Sadržaj ciklusa je: - za proveru nivoa znanja na kraju školske godine - jedan; - za atletiku - jedan; - za gimnastiku: vežbe na spravama i tlu - jedan - za sport po izboru učenika - dva; - za povezivanje fizičkog vaspitanja sa životom i radom - jedan. Način ostvarivanja programa • Sadržaji programa usmereni su na: razvijanje fizičkih sposobnosti; sportsko-tehničko obrazovanje; povezivanje fizičkog vaspitanja sa životom i
--	--	--	--	--

		aktivnostima i pravilnom ishranom; • samostalno bira fizičku, odnosno sportsku aktivnost i izvodi je u okruženju u kome živi; • Objasni da pokret i kretanje, bez obzira na to kojoj vrsti fizičke, odnosno sportske aktivnosti pripada, ima svoju estetsku komponentu (lepota izvođenja, lepota doživljaja); • Uživa u izvođenju pokreta i kretanja; • Navodi osnovne olimpijske principe i primenjuje ih na školskim sportskim takmičenjima i u slobodnom vremenu; • Prepozna netolerantno ponašanje svojih drugova i reaguje na njega, širi duh prijateljstva, bude istrajan je u svojim aktivnostima. • Se pravilno odnosi prema okruženju u kojem vežba, rekreira se i bavi se sportom, što prenosi u svakodnevni život; • Učestvuje na školskom takmičenju i u sistemu školskih sportskih takmičenja.	2. Preskok Za učenike konj u širinu visine 120 cm; za učenice 110 cm: - zgrčka; - raznoška - za napredni nivo: sklonka 3. Krugovi Za učenike /dohvatni krugovi/: - iz mirnog visa vučenjem vis uzneto, spust u vis stražnji, izdržaj, vučenjem vis uzneto, spust u vis prednji. Za učenice /dohvatni krugovi/: - uz pomoć sunožnim odskokom naskok u zgib, njih u zgibu /uz pomoć/; spust u vis stojeći 4. Razboj Za učenike /paralelni razboj/: - iz njima u upor, prednjom saskok sa okretom za 180° (okret prema pritci); - njih u upor, u zanjihu sklek, prednjom upor, zanjih u upor, u prednjihu sklek Za učenice /dvovisinski razboj ili jedna pritka vratila/: - naskok u upor na n/p, premah jednom nogom do upora jašućeg, prehvat u pothvat upornom rukom (do prednožne) i spojeno odnoženjem zanožne premah i saskok sa okretom za 90° (odnoška), završiti bokom prema pritci. 5. Vratilo Za učenike /dohvatno vratilo/: - sunožnim odzivom uzmak; kovrtljaj nazad u upor prednjem; saskok zamahom u zanoženje (zanjihom).	radom; • Godišnji plan, program i raspored kroseva, takmičenja, zimovanja i drugih oblika rada utvrđuje se na početku školske godine na nastavničkom veću, na predlog stručnog veća nastavnika fizičkog vaspitanja; • Stručno veće nastavnika fizičkog vaspitanja, samostalno, određuje redosled obrade pojedinih sadržaja programa i ciklusa; • Časovi u toku nedelje treba da budu raspoređeni u jednakim intervalima, ne mogu se održavati kao blok časovi. Nastava se ne može održavati istovremeno sa dva odeljenja ni na sportskom terenu ni u fiskulturnoj sali; • U svim razredima nastava fizičkog vaspitanja se realizuje odvojeno za učenike i odvojeno za učenice, a samo u školama koje imaju po dva paralelna objekta za fizičko vaspitanje dozvoljena je istovremena realizacija časa; <u>Praćenje, vrednovanje i ocenjivanje</u> Praćenje napretka učenika u fizičkom vaspitanju se obavlja sukcesivno u toku čitave školske godine, na osnovu metodologije praćenja, merenja i vrednovanja efekata u fizičkom vaspitanju - standardi za ocenjivanje fizičkih sposobnosti učenika i
--	--	--	---	--

			6. Greda Za učenice /visoka greda/: - zaletom i sunožnim odskokom naskok u upor, premah odnožno desnom; okret za 90°, uporom rukama ispred tela prednos raznožno; osloncem nogu iza tela (napredniji nivo: zamahom u zanoženje) do upora čučućeg; usprav, usprav, hodanje u usponu sa dokoracima, vaga pretklonom, usklon, saskok pruženim telom (čeono ili bočno u odnosu na spravu). 7. Konj sa hvataljkama Za učenike: - premah odnožno desnom napred zamah ulevo, zamah udesno, zamah ulevo i spojeno premah levom napred; premah desnom nazad, zamah ulevo, zamah udesno i spojeno odnoženjem desne, saskok sa okretom za 90° ulevo do stava na tlu, levi bok prema konju. Školsko takmičenje (odeljenje, škola): stručno veće nastavnika fizičkog vaspitanja bira sprave na kojima će se učenici takmičiti. Za naprednije učenike: sastavi iz sistema školskih sportskih takmičenja i učešće na višim nivoima školskih takmičenja. Minimalni obrazovni zahtevi: Za učenike: nastavni sadržaji iz programa vežbi na tlu, preskoka, jedne sprave u upor i jedne sprave u visu; Za učenice: nastavni sadržaji iz programa vežbi na tlu, preskoka,	postignuća u sportskim igrama Minimalni obrazovni zahtevi • Atletika: trčanje na 100 m za učenike i učenice, trčanje na 800 m za učenike i 500 m za učenice, skok udalj, uvis, bacanje kugle - na rezultat. • Vežbe na spravama i tlu: Za učenike: nastavni sadržaji iz programa vežbi na tlu, preskoka, jedne sprave u upor i jedne sprave u visu; Za učenice: nastavni sadržaji iz programa vežbi na tlu, preskoka, grede i dvovisinskog razboja. Okvirni broj časova po temama • Testiranje i provera savladanosti standarda iz osnovne škole (6 časova); • Teorijskih časova (1 u prvom i 1 u drugom polugodištu); • Atletika (12 časova) • Gimnastika: vežbe na spravama i tlu (12 časova); • Sportska igra: po izboru škole (14 časova); • Fizička aktivnost, odnosno sportska aktivnost: u skladu sa mogućnostima škole a po izboru učenika (10 časova). • Plivanje (10 časova); • Provera znanja i veština (4 časa). • POSEBNE AKTIVNOSTI - Iz fonda radnih dana i za izvođenje redovne nastave
--	--	--	---	---

			grede i dvovisinskog razboja. SPORTSKA IGRA (po izboru) • Ponavljanje i učvršćivanje ranije obučavanih elemenata igre; • Dalje proširivanje i produbljavanje tehničko-taktičke pripremljenosti učenika u skladu sa izbornim programom za datu igru. Na osnovu prethodnih umenja u tehnici i taktici nastavnik planira konkretne sadržaje iz sportske igre; • Stručno veće nastavnika, prema programu koji sam donosi (iz programa trećeg razreda (program po izboru učenika) u skladu sa mogućnostima škole, organizuje nastavu za koju učenici pokažu posebno interesovanje; • Preporuka: ukoliko je moguće, organizovati nastavu plivanja (posebno obuku za neplivače).	Škola u toku školske godine organizuje: - Dva celodnevna izleta sa pešačenjem - I razred do 12 km (ukupno u oba pravca); - II razred do 14 km (ukupno u oba pravca); - III razred do 16 km (ukupno u oba pravca); - Dva krosa: jesenji i prolećni - Stručno veće nastavnika fizičkog vaspitanja utvrđuje program i sadržaj izleta, i dužinu staze za kroseve, prema uzrastu učenika. - Škola organizuje i sprovodi sportska takmičenja, kao jedinstveni deo procesa nastave fizičkog vaspitanja. Sportska takmičenja organizuju se u okviru radne subote i u drugo vreme koje odredi škola. Međuškolska sportska takmičenja organizuju se u okviru kalendara koje odredi Savez za školski sport i olimpijsko vaspitanje Srbije koje je ujedno i organizator ovih takmičenja.
--	--	--	---	--

Naziv predmeta:
Godišnji fond časova:

FIZIČKO VASPITANJE
70

Razred: drugi

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
• Zdravstvena kultura i fizička aktivnost, kao osnova za realizovanje postavljenih ciljeva i ishoda;	• Unapređivanje i očuvanje zdravlja; • Uticaj na pravilno držanje tela (prevencija posturalnih poremećaja);	• Prepozna veze između fizičke aktivnosti i zdravlja; • Objasni karakteristike položaja tela, pokreta i kretanja u profesiji za koju se školuje i uoči one, koje mogu imati negativan uticaj na njegov rast, razvoj; • Odabere i izvede vežbe oblikovanja i vežbe iz korektivne gimnastike, koje će preventivno uticati na moguće negativne uticaje usled rada u odabranoj profesiji;	• Vežbe oblikovanja (jačanje, labavljenje i rastezanje); • Vežbe iz korektivne gimnastike; • Provera stanja motoričkih i funkcionalnih sposobnosti;	• Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja; • Tokom realizacije časova fizičkog vaspitanja davati informacije o tome koje vežbe pozitivno utiču na status njihovog organizma, s obzirom na karakteristike njihove profesije, a koje negativno utiču na zdravlje; • Učenici koji pohađaju trogodišnje stručne škole daleko su više opterećeni u redovnom obrazovanju praktičnom i teorijskom nastavom od ostalih učenika • Zbog toga je fizičko vaspitanje, u ovim školama, značajno za aktivan oporavak učenika, kompenzaciju i relaksaciju s obzirom na njihova česta statička i jednostrana opterećenja. Teorijska znanja iz oblasti fizičkih aktivnosti su od velikog značaja za ukupnim bavljenjem fizičkim vežbama.
• Razvoj motoričkih i funkcionalnih sposobnosti čoveka, kao osnova za realizovanje postavljenih ciljeva i ishoda;	• Razvoj i usavršavanje motoričkih sposobnosti i teorijskih znanja neophodnih za samostalni rad na njima;	• Imenuje motoričke sposobnosti koje treba razvijati, kao i osnovna sredstva i metode za njihov razvoj; • Primeni adekvatna sredstva (izvodi vežbe) za razvoj i usavršavanje motoričkih sposobnosti iz: vežbi oblikovanja, atletike, gimnastike, plivanja i sportskih igara za razvoj: snage, brzine, izdržljivosti, gipkosti, spretnosti i okretnosti;	• Vežbe snage bez i sa malim tegovima (do 4 kg.); • Trčanje na 60 m i 100 m; • Trčanje na 800 m učenice i 1000 m učenici; • Vežbe rastezanja (broj ponavljanja i izdržaj u krajnjem položaju), • Poligoni spretnosti i okretnosti i sportske igre; • Aerobik;	Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave: • teorijska nastava (2 časa) • merenje i testiranje (6 časova) • praktična nastava (62 časa)
• Usvajanje znanja, umenja i veština iz sportskih grana i disciplina kao osnova za	• Sticanje motoričkih umenja (veština) i teorijskih znanja neophodnih za za njihovo usvajanje;	• Kratko opisati osnovne karakteristike i pravila sportske grane atletike, gimnastike i sportske grane- disciplina koje se	ATLETIKA U svim atletskim disciplinama treba raditi na razvijanju osnovnih motoričkih osobina	Podela odeljenja na grupe Odeljenje se ne deli prilikom realizacije; Nastava se izvodi frontalno i po

realizovanje postavljениh ciljeva i ishoda; • Atletika; • Sportska gimnastika: (Vežbe na spravama i tlu); • Sportska igra (po izboru); • Fizička, odnosno sportska aktivnost: u skladu sa mogućnostima škole.	• Motivacija učenika za bavljenjem fizičkim aktivnostima; • Formiranje pozitivnog psihosocijalnih obrazaca ponašanja; • Primena stečenih umjenja, znanja i navika u svakodnevnim uslovima života i rada; • Estetsko izražavanje pokretom i doživljavanje estetskih vrednosti pokreta i kretanja; • Usvajanje etičkih vrednosti i podsticanje voljnih osobina učenika; • Povezivanje motoričkih zadataka u celine; • Uvođenje učenika u organizovani sistem priprema za školska takmičenja, igre, susrete i manifestacije; • Razvijanje elemenata ritma u prepoznavanju celina: rad-odmor; naprezanje-relaksacija; ubrzanje-usporavanje; • Izbor sportskih grana, sportsko-rekreativnih ili drugih kretnih aktivnosti kao	uče; • Demonstrirati - vežbe i tehnike atletskih disciplina i vežbi na spravama i tlu koje se uče (posedovati veštinu) • Detaljnije opisati pravila sportske grane za koju pokazuje poseban interes, za koju škola ima uslove; • Objasniti zbog kojih je karakteristika fizičkog vaspitanja važno da aktivno učestvuje u procesu nastave i da samostalno sprovodi određen program fizičke i sportske aktivnosti; • Učenik će želeti da se bavi fizičkim, odnosno sportskim aktivnostima pošto će sagledati (detektovati) pozitivne karakteristike fizičke i sportske aktivnosti i njihove pozitivne uticaje na zdravlje, druženje i dobro raspoloženje; • Sagledati negativne uticaje savremenog načina života (pušenje, droga, nasilje, delikventno ponašanje) i svestan je da fizičkim, odnosno sportskim aktivnostima moguće je preduprediti negativne uticaje • Putem fizičkih odnosno sportskih aktivnosti komunicirati sa svojim	za datu disciplinu; Trčanja: Usavršavanje tehnike trčanja na kratke i srednje staze: - 100 m učenici i učenice; - 800 m učenici i učenice - štafeta 4 x 100 m učenici i učenice Vežbanje tehnike trčanja na srednjim stazama umerenim intenzitetom i različitim tempom u trajanju od 5 do 10 min. Kros: jesenji i prolećni - 800 m učenice, - 1000 m učenici. Skokovi: Skok udalj koračnom tehnikom. Skok uvis leđnom tehnikom. Bacanja: Bacanje kugle, jedna od racionalnih tehnika (učenice 4 kg , učenici 5 kg). Sprovesti takmičenja u odeljenju, na rezultat, u svim realizovanim atletskim disciplinama. • SPORTSKA GIMNASTIKA: VEŽBE NA SPRAVAMA I TLU Napomena: Nastavnik olakšava, odnosno otežava program na osnovu motoričkih sposobnosti i prethodno stečenih umjenja	grupama, u zavisnosti od karaktera methodske jedinice koja se realizuje. Ukoliko je potrebno, naročito za vežbe iz korektivne gimnastike, pristup je individualan. Mesto realizacije nastave • Teorijska nastava se realizuje u učionici ili u sali, istovremeno sa praktičnom nastavom; • Praktična nastava realizuje se na sportskom vežbalištu (sala, sportski otvoreni tereni, bazen, klizalište, skijalište). Preporuke za realizaciju nastave • Nastava se realizuje u ciklusima koji traju približno 10-12 časova (uzastopnih). Nastavniku fizičkog vaspitanja je ostavljeno da, zavisno od potreba, precizira trajanje svakog ciklusa, kao i redosled njihovog sadržaja. Sadržaj ciklusa je: - za proveru nivoa znanja na kraju školske godine - jedan; - za atletiku - jedan; - za gimnastiku: vežbe na spravama i tlu - jedan - za sport po izboru učenika - dva; - za povezivanje fizičkog vaspitanja sa životom i radom - jedan. Način ostvarivanja programa Sadržaji programa usmereni su na: razvijanje fizičkih sposobnosti; sportsko-tehničko obrazovanje; povezivanje fizičkog vaspitanja sa životom i radom. Godišnji plan, program i raspored
---	--	--	---	---

	trajnog opredeljenja za njihovo svakodnevno upražnjavanje.	drugovima i uživati u druženju i kontaktima; • Dovedi u vezu svakodnevni život i sposobnost za učenje i praktičan rad sa fizičkim, odnosno sportskim aktivnostima i pravilnom ishranom; • Objasniti da pokret i kretanje, bez obzira na to kojoj vrsti fizičke, odnosno sportske aktivnosti pripadaju, imaju svoju estetsku komponentu (lepota izvođenja, lepota doživljaja); • Učenik uživa u izvođenju pokreta i kretanja; • Učenik navodi osnovne olimpijske principe i primenjuje ih na školskim sportskim takmičenjima i u slobodnom vremenu; • Prepoznaje netolerantno ponašanje svojih drugova i reaguje na njega, širi duh prijateljstva, istrajan je u svojim aktivnostima. • Ima pravilan odnos prema okruženju u kojem vežba, rekreira se i bavi se sportom.	učenika. 1. Vežbe na tlu Za učenike i učenice: - iz upora za rukama, zibom, provlak zgrčeno napred do upora pred rukama (opruženo); - kolut napred i spojeno uspravom do vage pretklonom i zanoženjem, izdržaj - premet strance uporom u "bolju" stranu i spojeno, premet strance u "slabiju" stranu - za napredni nivo premet napred uporom 2. Preskok Za učenike konj u širinu visine 120 cm; za učenice 110 cm: - zgrčka; - raznoška - za napredni nivo: sklonka i preskoci sa zanoženjem 3. Krugovi Za učenike /doskočni krugovi/: - njih, zanjihom saskok, uz pomoć. 4. Razboj Za učenike /paralelni razboj/: - iz upora sedećeg raznožno pred rukama, prehvatom napred i dizanjem sklonjeno stav na ramenima, spust nazad u upor sedeći raznožno, prehvati rukama iza butina, snožiti i zanjihom	kroseva, takmičenja, zimovanja i drugih oblika rada utvrđuje se na početku školske godine na nastavničkom veću, na predlog stručnog veća nastavnika fizičkog vaspitanja. Stručno veće nastavnika fizičkog vaspitanja, samostalno, određuje redosled obrade pojedinih sadržaja programa i ciklusa. Časovi u toku nedelje treba da budu raspoređeni u jednakim intervalima, ne mogu se održavati kao blok časovi. Nastava se ne može održavati istovremeno sa dva odeljenja ni na sportskom terenu ni u fiskulturnoj sali. U svim razredima nastava fizičkog vaspitanja se realizuje odvojeno za učenike i odvojeno za učenice, a samo u školama koje imaju po dva paralelna objekta za fizičko vaspitanje dozvoljena je istovremena realizacija časa Praćenje, vrednovanje i ocenjivanje Praćenje napretka učenika u fizičkom vaspitanju se obavlja sukcesivno u toku čitave školske godine, na osnovu metodologije praćenja, merenja i vrednovanja efekata u fizičkom vaspitanju - standardi za ocenjivanje fizičkih sposobnosti učenika i postignuća u sportskim igrama Minimalni obrazovni zahtevi • Atletika: trčanje na 100 m za učenike i učenice, trčanje na 800 m za učenike i 500 m za učenice,
--	--	---	---	---

			saskok. Za učenice /dvovisinski razboj, jedna pritka, vratilo/: - vis na v/p licem prema n/p: klim, premah zgrčeno jednom nogom do visa ležećeg na n/p, preхват (može raznoručno) na n/p do upora jašućeg; premah odnožno prednožnom (unazad) do upora prednjeg; zamahom unazad (zanjihom) saskok pruženim telom; - jedna pritka: naskok u prednji, premah odnožno jednom nogom do upora jašućeg; premah odnožno zanožnom do upora stražnjeg; saskok sasedom (zamahom nogama unapred). 5. Vratilo Za učenike /doskočno vratilo/ - iz mirnog visa uzmak do upora, zamahom nogama unazad (zanjihom) saskok uvito 6. Greda Za učenice /visoka greda/: - zaletom i sunožnim odskokom naskok u upor čučeci; okret za 90° usprav u uspon, okret za 180°, lagano trčanje na prstima, skok sa promenom nogu, koraci u usponu do kraja grede; saskok zgrčeno (bočno u odnosu na gredu).	skok udalj, uvis, bacanje kugle - na rezultat. • Vežbe na spravama i tlu: Za učenike: nastavni sadržaji iz programa vežbi na tlu, preskoka, jedne sprave u upor i jedne sprave u visu; Za učenice: nastavni sadržaji iz programa vežbi na tlu, preskoka, grede i dvovisinskog razboja. <u>Okvirni broj časova po temama</u> • Testiranje i provera savladanosti standarda iz osnovne škole (6 časova) • Teorijskih časova (1 u prvom i 1 u drugom polugodištu). • Atletika (12 časova) • Gimnastika: vežbe na spravama i tlu (12 časova). • Sportska igra: po izboru škole (14 časova) • Fizička aktivnost, odnosno sportska aktivnost: u skladu sa mogućnostima škole a po izboru učenika (10 časova). • Plivanje (10 časova). • Provera znanja i veština (4 časa). POSEBNE AKTIVNOSTI - Iz fonda radnih dana i za izvođenje redovne nastave škola u toku školske godine organizuje: - Dva celodnevna izleta sa pešačenjem - I razred do 12 km (ukupno u oba pravca); - II razred do 14 km (ukupno u oba pravca); - III razred do 16 km (ukupno u oba
--	--	--	---	---

			7. Konj sa hvataljkama Za učenike: - iz upora pred rukama, kolo zanožno levom, kolo zanožno desnom. Školsko takmičenje (odeljenje, škola): aktiv nastavnika fizičkog vaspitanja bira sprave na kojima će se učenici takmičiti. Za naprednije učenike: sastavi iz sistema školskih sportskih takmičenja i učešće na višim nivoima školskih takmičenja. Minimalni obrazovni zahtevi: Za učenike: nastavni sadržaji iz programa vežbi na tlu, preskoka, jedne sprave u uporu i jedne sprave u visu; Za učenice: nastavni sadržaji iz programa vežbi na tlu, preskoka, grede i dvovisinskog razboja. • SPORTSKA IGRA (po izboru) - Ponavljanje i učvršćivanje ranije obučavanih elemenata igre. - Dalje proširivanje i produbljavanje tehničko-taktičke pripremljenosti učenika u skladu sa izbornim programom za datu igru. Na osnovu prethodnih umenja u tehnici i taktici nastavnik planira konkretne sadržaje iz	pravca); Dva krosa: jesenji i prolećni Stručno veće nastavnika fizičkog vaspitanja utvrđuje program i sadržaj izleta, i dužinu staze za kroseve, prema uzrastu učenika. Škola organizuje i sprovodi sportska takmičenja, kao jedinstveni deo procesa nastave fizičkog vaspitanja. Sportska takmičenja organizuju se u okviru radne subote i u drugo vreme koje odredi škola. Međuškolska sportska takmičenja organizuju se u okviru kalendara koje odredi Savez za školski sport i olimpijsko vaspitanje Srbije koje je ujedno i organizator ovih takmičenja.
--	--	--	---	---

			sportske igre. • Stručno veće nastavnika fizičkog vaspitanja, prema programu koji sam donosi (iz programa trećeg razreda (program po izboru učenika) u skladu sa mogućnostima škole, organizuje nastavu za koju učenici pokazu posebno interesovanje	
--	--	--	---	--

Naziv predmeta:	FIZIČKO VASPITANJE
Godišnji fond časova:	62
	Razred: treći

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
• Zdravstvena kultura i fizička aktivnost, kao osnova za realizovanje postavljenih ciljeva i ishoda;	• Unapređivanje i očuvanje zdravlja; • Uticaj na pravilno držanje tela (prevencija posturalnih poremećaja);	• Prepozna veze između fizičke aktivnosti i zdravlja; • Objasni karakteristike položaja tela, pokreta i kretanja u profesiji za koju se školuje i uoči one, koje mogu imati negativan uticaj na njegov rast, razvoj; • Odabere i izvede vežbe oblikovanja i vežbe iz korektivne gimnastike, koje će preventivno uticati na moguće negativne uticaje usled rada u odabranoj profesiji;	• Vežbe oblikovanja (jačanje, labavljenje i rastezanje); • Vežbe iz korektivne gimnastike; • Provera stanja motoričkih i funkcionalnih sposobnosti;	• Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja; • Tokom realizacije časova fizičkog vaspitanja davati informacije o tome koje vežbe pozitivno utiču na status njihovog organizma, s obzirom na karakteristike njihove profesije, a koje negativno utiču na zdravlje; • Učenici koji pohađaju trogodišnje stručne škole daleko su više opterećeni u redovnom obrazovanju praktičnom i teorijskom nastavom od ostalih učenika;
• Razvoj motoričkih i funkcionalnih	• Razvoj i usavršavanje motoričkih sposobnosti	• Imenuje motoričke sposobnosti koje treba	• Vežbe snage bez i sa malim tegovima (do 4 kg.);	• Zbog toga je fizičko vaspitanje, u ovim školama, značajno za

sposobnosti čoveka, kao osnova za realizovanje postavljenih ciljeva i ishoda;	i teorijskih znanja neophodnih za samostalni rad na njima;	razvijati, kao i osnovna sredstva i metode za njihov razvoj; • Primeni adekvatna sredstva (izvodi vežbe) za razvoj i usavršavanje motoričkih sposobnosti iz: vežbi oblikovanja, atletike, gimnastike, plivanja i sportskih igara za razvoj: snage, brzine, izdržljivosti, gipkosti, spretnosti i okretnosti;	• Trčanje na 60 m i 100 m; • Trčanje na 800 m učenice i 1000 m učenici; • Vežbe rastezanja (broj ponavljanja i izdržaj u krajnjem položaju), • Poligoni spretnosti i okretnosti i sportske igre; • Aerobik;	aktivan oporavak učenika, kompenzaciju i relaksaciju s obzirom na njihova česta statička i jednostrana opterećenja. Teorijska znanja iz oblasti fizičkih aktivnosti su od velikog značaja za ukupnim bavljenjem fizičkim vežbama. Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave: • teorijska nastava (2 časa) • merenje i testiranje (6 časova) • praktična nastava (54 časa) Podela odeljenja na grupe Odeljenje se ne deli prilikom realizacije; Nastava se izvodi frontalno i po grupama, u zavisnosti od karaktera methodske jedinice koja se realizuje. Ukoliko je potrebno, naročito za vežbe iz korektivne gimnastike, pristup je individualan. Mesto realizacije nastave • Teorijska nastava se realizuje u učionici ili u sali, istovremeno sa praktičnom nastavom; • Praktična nastava realizuje se na sportskom vežbalištu (sala, sportski otvoreni tereni, bazen, klizalište, skijalište). Preporuke za realizaciju nastave • Nastava se realizuje u
• Usvajanje znanja, umenja i veština iz sportskih grana i disciplina kao osnova za realizovanje postavljenih ciljeva i ishoda; • Program po izboru učenika: • Ritmička gimnastika i narodni plesovi;	• Sticanje motoričkih umenja (veština) i teorijskih znanja neophodnih za njihovo usvajanje; • Motivacija učenika za bavljenjem fizičkim aktivnostima; • Formiranje pozitivnog psihosocijalnih obrazaca ponašanja; • Primena stečenih umenja, znanja i navika u svakodnevnom uslovima života i rada; • Estetsko izražavanje pokretom i doživljavanje estetskih vrednosti pokreta i kretanja; • Usvajanje etičkih vrednosti i podsticanje voljnih osobina učenika; • Povezivanje motoričkih zadataka u celine; ali bez stvaranja	• Kratko opiše osnovne karakteristike i pravila atletike, gimnastike i sportske grane - disciplina koje se uče; • Demonstrira tehniku disciplina iz atletike i gimnastike (vežbi na spravama i tlu), poseduje veštinu, tehniku i taktiku sportske igre kao i vežbe iz ostalih programom predviđenih sadržaja • Detaljnije opiše pravila sportske grane za koju pokazuje poseban interes - za koju škola ima uslove; • Objasni zbog kojih je karakteristika fizičkog vaspitanja važno, da aktivno učestvuje u procesu nastave i da samostalno sprovodi određen program fizičke i sportske aktivnosti; • Želi da se bavi fizičkim, odnosno sportskim	PROGRAM PO IZBORU UČENIKA • RITMIČKA GIMNASTIKA I NARODNI PLESOVI - Savladavanje osnovnih vežbi: dokorak, menjajući korak galopom u svim pravcima, polkin korak, daleko visoki skok, "makazice"; - Sistematska obrada estetskog pokreta tela u mestu i u kretanju bez rekvizita i sa rekvizitima, koristeći pri tome različitu dinamiku, ritam i tempo, - Primena savladane tehnike estetskog pokreta i kretanja u kratkim sastavima. - Treba savladati najmanje pet narodnih plesova. - Priprema za takmičenje i priredbe i učešće na njima.	Podela odeljenja na grupe Odeljenje se ne deli prilikom realizacije; Nastava se izvodi frontalno i po grupama, u zavisnosti od karaktera methodske jedinice koja se realizuje. Ukoliko je potrebno, naročito za vežbe iz korektivne gimnastike, pristup je individualan. Mesto realizacije nastave • Teorijska nastava se realizuje u učionici ili u sali, istovremeno sa praktičnom nastavom; • Praktična nastava realizuje se na sportskom vežbalištu (sala, sportski otvoreni tereni, bazen, klizalište, skijalište). Preporuke za realizaciju nastave • Nastava se realizuje u

	krutih motoričkih automatizama	aktivnostima, pošto sagledava (detektuje) pozitivne karakteristike fizičke i sportske aktivnosti - njihove pozitivne uticaje na zdravlje, druženje i dobro raspoloženje; • Sagleda negativne uticaje savremenog načina života (pušenje, droga, nasilje, delikventno ponašanje) i bude svestan da je fizičkim, odnosno sportskim aktivnostima moguće preduprediti negativne uticaje; • Komunicira putem fizičkih odnosno sportskih aktivnosti sa svojim drugovima i uživa u druženju i kontaktima; • Dovodi u vezu svakodnevni život i sposobnost za učenje i praktičan rad sa fizičkim, odnosno sportskim aktivnostima i pravilnom ishranom; • samostalno bira fizičku, odnosno sportsku aktivnost i izvodi je u okruženju u kome živi		ciklusima koji traju približno 10-12 časova (uzastopnih). Nastavniku fizičkog vaspitanja je ostavljeno da, zavisno od potreba, precizira trajanje svakog ciklusa, kao i redosled njihovog sadržaja. Sadržaj ciklusa je: - za proveru nivoa znanja na kraju školske godine - jedan; - za atletiku - jedan; - za gimnastiku: vežbe na spravama i tlu - jedan - za sport po izboru učenika - dva; - za povezivanje fizičkog vaspitanja sa životom i radom - jedan. Način ostvarivanja programa Sadržaji programa usmereni su na: razvijanje fizičkih sposobnosti; sportsko-tehničko obrazovanje; povezivanje fizičkog vaspitanja sa životom i radom. Godišnji plan, program i raspored kroseva, takmičenja, zimovanja i drugih oblika rada utvrđuje se na početku školske godine na nastavničkom veću, na predlog stručnog veća nastavnika fizičkog vaspitanja.
• Sportska igra (po izboru);	• Uvođenje učenika u organizovani sistem priprema za školska takmičenja, igre, susrete i manifestacije;	• Objasni da pokret i kretanje, bez obzira na to kojoj vrsti fizičke, odnosno sportske aktivnosti pripada, ima svoju estetsku komponentu (lepota	SPORTSKA IGRA (po izboru) - Ponavljanje i učvršćivanje ranije obučavanih elemenata igre. - Dalje proširivanje i produbljavanje tehničko-taktičke pripremljenosti učenika u skladu	Stručno veće nastavnika fizičkog vaspitanja, samostalno, određuje redosled obrade pojedinih sadržaja programa i ciklusa.

		izvođenja, lepota doživljaja); • Uživa u izvođenju pokreta i kretanja; • Navodi osnovne olimpijske principe i primenjuje ih na školskim sportskim takmičenjima i u slobodnom vremenu;	sa izbornim programom za datu igru.	Časovi u toku nedelje treba da budu raspoređeni u jednakim intervalima, ne mogu se održavati kao blok časovi . Nastava se ne može održavati istovremeno sa dva odeljenja ni na sportskom terenu ni u fiskulturnoj sali.
• Rukomet;	• Razvijanje elemenata ritma sjedinjavanjem kinetičkih i energetskih elemenata u cjeline: u prepoznavanju celina: rad-odmor; naprezanje-relaksacija; ubrzanje-usporavanje;	• Prepozna netolerantno ponašanje svojih drugova i reaguje na njega, širi duh prijateljstva, bude istrajan je u svojim aktivnostima. • Se pravilno odnosi prema okruženju u kojem vežba, rekreira se i bavi se sportom, što prenosi u svakodnevni život • Učestvuje na školskom takmičenju i u sistemu školskih sportskih takmičenja	RUKOMET - Uvežbavati osnovne tehničke elemente koji su predviđeni programskim sadržajima za osnovnu školu. - Pokrivanje i otkrivanje igrača, oduzimanje lopte, ometanje protivnika. Opšti principi postavljanja igrača u odbrani i napadu. Napad sa jednim i dva igrača i napad protiv zonske odbrane. Zonska odbrana i napad "čovjek na čovjeka". Uigravanje kroz trenažni proces. - Pravila igre. - Učestvovanje na razrednim, školskim i međuskolskim takmičenjima.	U svim razredima nastava fizičkog vaspitanja se realizuje odvojeno za učenike i odvojeno za učenice, a samo u školama koje imaju po dva paralelna objekta za fizičko vaspitanje dozvoljena je istovremena realizacija časa <u>Praćenje, vrednovanje i ocenjivanje</u> Praćenje napretka učenika u fizičkom vaspitanju se obavlja sukcesivno u toku čitave školske godine, na osnovu metodologije praćenja, merenja i vrednovanja efekata u fizičkom vaspitanju - standardi za ocenjivanje fizičkih sposobnosti učenika i postignuća u sportskim igrama
• Fudbal;	• Izbor sportskih grana, sportsko-rekreativnih ili drugih kretnih aktivnosti kao trajnog opredeljenja za njihovo svakodnevno upražnjavanje;		FUDBAL - Uvežbavati osnovne tehničke elemente koji su predviđeni programskim sadržajima za osnovnu školu. - Pokrivanje i otkrivanje igrača, oduzimanje lopte i ometanje protivnika. Opšti principi postavljanja igrača u napadu i odbrani. Razne varijante napada i odbrane. Uigravanje kroz trenažni proces. - Pravila malog fudbala.	<u>Okvirni broj časova po temama</u> • Testiranje i provera savladanosti standarda iz osnovne škole (6 časova) • Teorijskih časova (1 u prvom i 1 u drugom polugodištu). • Sportska igra: po izboru škole (52 časa) • Provera znanja i veština (4

			- Učestvovanje na raznim školskim i međuškolskim takmičenjima.	časa).
• Košarka;			KOŠARKA - Uvežbavati osnovne tehničke elemente koji su predviđeni programskim sadržajima za osnovnu školu - Tehnika košarke. Šutiranje na koš iz mesta i kretanja, šut sa jednom ili obema rukama, sa raznih odstojanja od koša. Postavljanje i kretanje igrača u napadu i odbrani. Odbrana "zonom" i "čovjek na čovjeka". Napad protiv ovih vrsta odbrana. Kontranapad u raznim varijantama i princip bloka. - Pravila igre i suđenje. - Učestvovanje na razrednim i školskim takmičenjima.	Škola organizuje i sprovodi sportska takmičenja, kao jedinstveni deo procesa nastave fizičkog vaspitanja. Sportska takmičenja organizuju se u okviru radne subote i u drugo vreme koje odredi škola. Međuškolska sportska takmičenja organizuju se u okviru kalendara koje odredi Savez za školski sport i olimpijsko vaspitanje Srbije koje je ujedno i organizator ovih takmičenja.
• Odbojka;			ODBOJKA - Uvežbavati osnovne tehničke elemente koji su predviđeni programskim sadržajima za osnovnu školu - Tehnika odbojke. Igra sa povučenim i isturenim centrom. Smećiranje i njegova blokada. Uigravanje kroz trenažni proces. - Pravila igre i suđenja. - Učestvovanje na odeljenskim, razrednim i međuškolskim takmičenjima.	
• Plivanje;			PLIVANJE - Upoznavanje i primena osnovnih sigurnosnih mera u plivanju; - Usvajanje dve tehnike plivanja (po sklonostima i izboru	

			učenika). Vežbanje radi postizanja boljih rezultata. Skok na startu i okreti. - Učestvovanje na odeljenskim , razrednim i međuškolskim takmičenjima.	
• Borilačke veštine;			BORILAČKE VEŠTINE - Izbor borilačke veštine koja se izučava na matičnim fakultetima sporta i fizičkog vaspitanja, i koja je u programu Školskih sportskih takmičenja. Nastavnik u skladu sa mogućnostima škole i interesovanjima učenika predlaže nastavni program.	
• Klizanje, skijanje;			KLIZANJE I SKIJANJE - Programski zadaci iz klizanja i skijanja obuhvataju savladavanje osnovne tehnike i upoznavanje sa pravilima takmičenja. Nastavnik predlaže nastavni program, koji se zasniva na programu klizanja i predmeta skijanje na matičnim fakultetima.	

Svaki od obrazovnih profila ima karakteristike vezane za obavljanje konkretnih stručnih poslova, koji zahtevaju određene položaje tela, pokrete i kretanja, koji mogu negativno uticati na pravilno držanje (status kičmenog stuba i status stopala). Kako bi se izbegli ovi negativni uticaji, nastavnici stručnih predmeta i profesori fizičkog vaspitanja definišu moguće profesionalne poremećaje, na osnovu čega se programiraju se posebni sadržaji, kojima se obezbeđuje prevencija.

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Ekologija i zaštita životne sredine;
- Muzička kultura;
- Likovna kultura;

Prethodni

Naziv predmeta:	MATEMATIKA
-----------------	-------------------

Godišnji fond
časova:

70

Razred: prvi

Ciljevi predmeta:

- Razvijanje logičkog i apstraktnog mišljenja;
- Razvijanje sposobnosti jasnog i preciznog izražavanja i korišćenja osnovnog matematičko-logičkog jezika;
- Razvijanje sposobnosti određivanja i procene kvantitativnih veličina i njihovog odnosa;
- Razvijanje osećaja za prostor i razumevanje uzajamnih odnosa geometrijskih figura
- Razvijanje sistematičnosti, urednosti, preciznosti, temeljnosti, istrajnosti, kritičnosti u radu;
- Osposobljavanje za primenu stečenih znanja kako u matematici tako i u ostalim predmetima;
- Formiranje matematičke kulture koja podrazumeva svest o univerzalnosti i primeni matematike i matematičkog načina mišljenja.
- Razvoj sposobnosti potrebnih za rešavanje problema i novih situacija u procesu rada i svakodnevnom životu

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Vektori	• Sticanje osnovnih znanja o vektorima	• definiše pojam vektora • objasni pojmove pravac, smer i intenzitet vektora • izvrši osnovne operacije sa vektorima (sabiranje i oduzimanje vektora, proizvod broja i vektora)	• Pojam vektora, suprotan vektor, osnovne operacije sa vektorima • Primeri razlaganja sila u fizici	Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave, odnosno učenja, planom rada i načinima ocenjivanja Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave: • teorijska nastava (70 časova)
Realni brojevi	• Proširivanje znanja o skupu realnih brojeva	• razlikuje različite zapise brojeva iz skupova N , Z i Q i te brojeve prikazuje na brojevnoj pravoj i poredi ih. • razlikuje osnovne podskupove skupa realnih brojeva (N , Z , Q , I) i uočava relacije $N \subset Z \subset Q \subset R$, $I \subset R$ • izračuna vrednost jednostavnog racionalnog brojevnog izraza poštujući prioritet računskih operacija i upotrebu zagrada • koristi kalkulator pri izračunavanju vrednosti brojevnog izraza • odredi apsolutnu vrednost	• Pregled brojeva, operacije sa realnim brojevima • Apsolutna vrednost realnog broja • Približna vrednost realnih brojeva, pravila zaokrugljivanja • Apsolutna i relativna greška	Mesto realizacije nastave • Teorijska nastava se realizuje u učionici ili kabinetu za matematiku Preporuke za realizaciju nastave • obrazložiti cilj predmeta, način i kriterijum ocenjivanja • neophodna predznanja ponoviti uz maksimalno angažovanje učenika • podsticati učenike na razmišljanje i samostalno zaključivanje • primenjivati raznovrsne oblike i metode rada, kako bi se podstakla

		realnog broja i grafički interpretira na brojevnoj osi • zaokrugli broj na određeni broj decimala • odredi apsolutnu i relativnu grešku		aktivnost učenika • insistirati na preciznosti, tačnosti, sistematičnosti i urednosti u radu • upućivati učenike na pretraživanje različitih izvora i primenu savremenih tehnologija
Proporcionalnost	• Proširivanje znanja o proporcijama i procentnom računu • Osposobljavanje za primenu proporcija i procenata na rešavanje realnih probleme	• izračuna određeni deo neke veličine • odredi nepoznate članove proste proporcije • proširi ili skрати razmeru i primeni je u rešavanju problema podele • prepozna direktnu ili obrnutu proporcionalnost dve veličine, primeni je na rešavanje jednostavnih problema i. prikaže grafički • odredi nepoznatu glavnicu, procenat ili procentni iznos	• Razmera i proporcija • Direktna i obrnuta proporcionalnost • Prost srazmerni račun • Račun podele • Procentni i promilni račun	• Vektori: naglasiti razliku između skalarnih i vektorskih veličina. Istaći povezanost sa fizikom - sile, brzina, ubrzanje su vektorske veličine, itd. • Realni brojevi: naglasiti zatvorenost operacija u određenim skupovima i potrebu da se postojeći skup proširi novim. Sadržaje o greškama povezati sa stručnim predmetima, izračunavati apsolutnu i relativnu grešku konkretnih merenja.
Racionalni algebarski izrazi	• Proširivanje znanja o polinomima	• sabira, oduzima i množi polinome • primeni distributivni zakon množenja prema sabiranju i formule za kvadrat binoma i razliku kvadrata, zbir i razliku kubova pri transformaciji polinoma • rastavi polinom na činioce • odredi NZD i NZS polinoma • transformiše jednostavniji racionalni algebarski izraz	• Polinomi • Rastavljanje polinoma na činioce • NZD i NZS polinoma • Transformacije racionalnih algebarskih izraza	• Proporcionalnost: koristiti što više konkretnih primera iz života i struke. • Linearne jednačine i nejednačine: istaći povezanost između analitičkog i grafičkog prikaza funkcije. Sadržaje povezati sa odgovarajućim sadržajima fizike i hemije. Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: 1. usmenu proveru znanja 2. pismenu proveru znanja 3. testove znanja Okvirni broj časova po temama • Vektori 4 časa • Realni brojevi 8 časova
Geometrija	• Produbljivanje znanja iz geometrije	• razlikuje osnovne i izvedene geometrijske pojmove • razlikuje uzajamne odnose uglova (susedni, uporedni, unakrsni, komplementni, suplementni) • navede veze između uglova sa paralelnim i normalnim kracima	• Geometrijski pojmovi i veze između njih • Trougao • Značajne tačke trougla • Četvorougao • Talesova teorema • Sličnost figura	

		• navede relacije vezane za unutrašnje i spoljašnje uglove trougla • navede i primeni relacije vezane za unutrašnje i spoljašnje uglove trougla • definiše pojam simetrala ugla i konstruiše simetralu ugla • konstruiše simetralu duži, simetralu ugla i visinu trougla • konstruiše značajne tačke trougla • definiše pojam težišna duž trougla i navede svojstvo težišta • navede i primeni osnovne relacije u jednakokrakom, odnosno jednakokraničnom trouglu • razlikuje vrste četvorouglova i navede njihove osobine • navede stavove o paralelogramu i ume da ih primeni • navede osobine specijalnih paralelograma • formuliše Talesovu teoremu i primeni je na podelu duži na n jednakih delova • navede stavove o sličnosti trouglova • primenjuje stavove o sličnosti trouglova na određivanje nepoznatih elemenata u jednostavnijim zadacima	• Sličnost trouglova, stavovi sličnosti	• Proporcionalnost 8 časova • Racionalni algebarski izrazi 14 časova • Geometrija 15 časova • Linearne jednačine i nejednačine 13 časova U toku školske godine predviđena su 4 pismena zadatka (po 2 u polugodištu). Za realizaciju pismenih zadatakasa ispravkama planirano je 8 časova.
Linearne jednačine i nejednačine	• Proširivanje znanja o linearnoj jednačini, nejednačini, funkciji i sistemima linearnih	• definiše pojam linearne jednačine • reši linearnu jednačinu • primeni linearnu jednačinu	• Linearna jednačina i njene primene • Linearna funkcija i njen grafik	

	jednačina	na rešavanje problema • reši jednačine koje se svode na linearne jednačine • definiše pojam linearne funkcije • prikaže analitički, tabelarno i grafički linearnu funkciju • reši linearnu nejednačinu i grafički prikaže skup rešenja • reši sistem linearnih jednačina sa dve nepoznate	• Linearna nejednačina • Sistem linearnih jednačina	
--	-----------	--	--	--

Naziv predmeta:	MATEMATIKA
Godišnji fond časova:	70 časova
	Razred: drugi

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	OBAVEZNI I PREPORUČENI PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Trigonometrija pravouglog trougla	Sticanje osnovnih znanja o trigonometriji	- definiše osnovne trigonometrijske funkcije oštrog ugla - izračuna osnovne trigonometrijske funkcije oštrog ugla pravouglog trougla kada su date dve stranice - konstruiše oštar ugao ako je poznata jedna njegova trigonometrijska funkcija - navede trigonometrijske identičnosti i primeni ih na određivanje vrednosti ostalih trigonometrijskih funkcija kada je poznata jedna od njih - navede vrednosti trigonometrijskih funkcija	- Definicije trigonometrijskih funkcija oštrog ugla pravouglog trougla - Vrednosti trigonometrijskih funkcija za uglove od 0°, 30°, 45°, 60°, 90° - Osnovne trigonometrijske identičnosti - Rešavanje pravouglog trougla	Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave, odnosno učenja, planom rada i načinima ocenjivanja Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave: - teorijska nastava (70 časova) Mesto realizacije nastave - Teorijska nastava se realizuje u učionici ili kabinetu za matematiku Preporuke za realizaciju nastave - obrazložiti cilj predmeta, način i

		karakterističnih uglova (od 0° , 30° , 45° , 60° , 90°) i pročitati vrednosti za ostale oštre uglove sa kalkulatora i obrnuto (određuje oštar ugao ako je poznata vrednost trigonometrijske funkcije) • primeni elemente trigonometrije pravouglog trougla na rešavanje praktičnih problema		kriterijum ocenjivanja • neophodna predznanja ponoviti uz maksimalno angažovanje učenika • podsticati učenike na razmišljanje i samostalno zaključivanje • primenjivati raznovrsne oblike i metode rada, kako bi se podstakla aktivnost učenika • insistirati na preciznosti, tačnosti, sistematičnosti i urednosti u radu
Stepenovanje i korenovanje	• Proširivanje znanja o stepenovanju i korenovanju	• navede svojstva operacija sa stepenima i primeni ih u transformacijama jednostavnijih izraza • navede svojstva operacija sa korenima i primeni ih u transformacijama jednostavnijih izraza • racionalise imenilac razlomka u jednostavnim slučajevima • definiše pojmove imaginarna jedinica i kompleksan broj • sabere, oduzme, pomnoži i podeli dva kompleksna broja	• Pojam stepena. Operacije sa stepenima • Step sa celim izloziocem • Zapis broja u E (scientific) formatu • Pojam korena. Operacije sa korenima • Step sa racionalnim izloziocem • Racionalisanje imenioca razlomka • Pojam kompleksnog broja i operacije sa njima	• upućivati učenike na pretraživanje različitih izvora i primenu savremenih tehnologija • Trigonometrija pravouglogtrougla: sadržaje povezivati sa odgovarajućim primerima iz života, npr. veličina senke. Ponoviti pravila zaokrugljivanja brojeva na određeni broj decimala. Osposobiti učenike za upotrebu kalkulatora kao pomoćnog sredstva pri rešavanju problema primenom trigonometrije. • Stepenovanje i korenovanje: pri proširivanju skupa iz koga je izložilac naglasiti permanentnost osobina stepenovanja. Osposobiti učenike da pomoću kalkulatora odrede vrednosti korena i stepena datog broja. Kompleksni brojevi: obraditi samo osnovne pojmove i činjenice koje će biti neophodne pri izučavanju sadržaja o kvadratnoj jednačini. • Funkcija i grafik funkcije: prilikom obrade koristiti što više konkretnih primera iz života i struke. • Kvadratna jednačina i kvadratna
Funkcija i grafik funkcije	• Sticanje osnovnih znanja o funkcijama i čitanju grafika funkcije	• navede primere funkcija • odredi znak, intervale monotonosti, maksimum i minimum na datom grafiku • pročitati i razume podatak sa grafikona, dijagrama ili iz tabele, i odredi minimum ili maksimum i srednju vrednost zavisne veličine; • podatke predstavljene u jednom grafičkom obliku predstavi u drugom;	• Pojam funkcije. • Funkcije sa konačnim domenom • Grafičko predstavljanje funkcije • Čitanje grafika funkcije (određivanje znaka, intervala monotonosti, maksimuma, minimuma)- bez formalne definicije tih pojmova • Različiti grafički oblici predstavljanja funkcija	

			sa konačnim domenom (tabela, grafik, dijagram, krug) • Određivanje maksimuma, minimuma i srednje vrednosti zavisne veličine	funkcija: pokazati odnose između rešenja i koeficijenata, kao i rastavljanje kvadratnog trinoma na činioce. Za crtanje kvadratne funkcije koristiti nule (rešavanje jednačine) i teme (svođenje na kanonski oblik). Istaći povezanost između analitičkog i grafičkog prikaza kvadratne funkcije.
Kvadratna jednačina i kvadratna funkcija	• Sticanje osnovnih znanja potrebnih za rešavanje kvadratnih jednačina, skiciranje i analizu grafika kvadratnih funkcija	• reši nepotpunu kvadratnu jednačinu u skupu R • navede primer kvadratne jednačine koja nema rešenja u skupu R • primeni obrazac za rešavanje kvadratne jednačine • odredi prirodu rešenja kvadratne jednačine • rastavi kvadratni trinom • skicira i analizira grafik kvadratne funkcije (pročita nule funkcije, maksimum ili minimum, intervale monotonosti)	• Kvadratna jednačina • Obrazac za rešavanje kvadratne jednačine • Priroda rešenja kvadratne jednačine • Rastavljanje kvadratnog trinoma na linearne činioce • Kvadratna funkcija i njen grafik	• Poliedri i obrtna tela: koristiti simulacije preseka na računaru. Pravilne poliedre prikazati korišćenjem računara. Sadržaje povezati sa stručnim predmetima i problemima iz svakodnevnog života • Nizovi: primere nizova uzimati iz raznih oblasti matematike, (npr. iz geometrije) kao i iz svakodnevnog života.
Poliedri i obrtna tela	• Produbljivanje znanja o poliedrima i obrtnim telima	• izračuna obim i površinu figura u ravni (kvadrat, pravougaonik, pravilan šestougao, krug) • razlikuje pravilne poliedre • primeni odgovarajuće formule i izračuna površine i zapremine pravilne prizme i piramide (jednostavniji zadaci) • primeni odgovarajuće formule i izračuna površine i zapremine pravog valjka, kupe i lopte • odredi površinu jednostavnih ravnih preseka tela	• Obim i površina figura u ravni (kvadrat, pravougaonik, pravilan šestougao, krug) • Prizma, piramida i njihovi ravni preseci • Površina i zapremina prizme • Površina i zapremina piramide • Valjak, kupa, lopta i njihovi ravni preseci • Površina i zapremina valjka • Površina i zapremina kupe • Površina i zapremina lopte	Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: 1. usmenu proveru znanja 2. pismenu proveru znanja 3. testove znanja Okvirni broj časova po temama • Trigonometrija pravouglog trougla 9 časova • Stepenovanje i korenovanje 14 časova • Funkcija i grafik funkcije 6 časova • Kvadratna jednačina i kvadratna funkcija 16 časova • Poliedri i obrtna tela 11 časova • Nizovi 6 časova • U toku školske godine predviđena su 4 pismena zadatka (po 2 u polugodištu). Za realizaciju pismenih zadataka sa
Nizovi	• Sticanje osnovnih	• prepozna opšti član niza	• Pojam niza	

	znanja o nizovima	kada su dati početni članovi niza (jednostavniji primeri) • prepozna aritmetički niz i odredi vezu između opšteg člana, prvog člana i diferencije niza • izračuna zbir prvih n članova aritmetičkog niza • prepozna geometrijski niz i odredi vezu između opšteg člana i prvog člana i količnika niza • izračuna zbir prvih n članova geometrijskog niza	• Aritmetički niz • Zbir prvih n članova aritmetičkog niza • Geometrijski niz • Zbir prvih n članova geometrijskog niza	isprawkama planirano je 8 časova .
--	-------------------	--	--	---

Naziv predmeta:	MATEMATIKA	Razred: treći
Godišnji fond:	31 čas	

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Analitička geometrija u ravni	• Sticanje osnovnih znanja o pravoj i krugu	• Primeni Gausov algoritam na rešavanje sistema linearnih jednačina (3×3) • izračuna rastojanje između dve tačke i obim trougla ako su date koordinate njegovih temena • razlikuje opšti oblik jednačine prave od eksplicitnog oblika i prevede jedan zapis u drugi • objasni položaj prave	• Sistemi linearnih jednačina. Gausov algoritam • Dekartov koordinatni sistem u ravni. Koordinate tačke i rastojanje između dve tačke • Jednačina prave u Dekartovom pravouglom koordinatnom sistemu. Opšti i eksplicitni oblik jednačine prave • Jednačina prave određena tačkom i koeficijentom pravca	Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave, odnosno učenja, planom rada i načinima ocenjivanja Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave: • teorijska nastava (31 čas) Mesto realizacije nastave • Teorijska nastava se realizuje u učionici ili kabinetu za matematiku Preporuke za realizaciju nastave • obrazložiti cilj predmeta, način i kriterijum

		u koordinatnom sistemu u zavisnosti od koeficijenata k i n • odredi jednačinu prave određenu datom tačkom i datim koeficijentom pravca • odredi jednačinu prave određenu datim dvema tačkama • primeni uslov paralelnosti i normalnosti • izračuna rastojanje tačke od prave • prevede opšti oblik jednačine kruga u kanonski • odredi centar i poluprečnik kružnice	• Jednačina prave određena dvema tačkama • Uzajamni položaj dve prave • Normalni oblik jednačine prave i rastojanje tačke od prave • Jednačina kružnice • Uzajamni položaj prave i kružnice	ocenjivanja • neophodna predznanja ponoviti uz maksimalno angažovanje učenika • podsticati učenike na razmišljanje i samostalno zaključivanje • primenjivati raznovrsne oblike i metode rada, kako bi se podstakla aktivnost učenika • insistirati na preciznosti, tačnosti, sistematičnosti i urednosti u radu • upućivati učenike na pretraživanje različitih izvora i primenu savremenih tehnologija • Analitička geometrija u ravni: istaći da je analitička geometrija na određeni način spoj algebre i geometrije i povezati primenu analitičkog aparata sa rešavanjem određenih zadataka iz geometrije. Ukazati na veze između različitih oblika jednačine prave. Jednačinu kružnice obraditi u opštem i kanonskom obliku.
Elementi finansijske matematike	• Upoznavanje sa osnovnim elementima finansijske matematike	• primeni kamatni račun (vreme dato u godinama, mesecima ili danima) • objasni pojam menice i na koji način se upotrebljava • primeni prost kamatni račun na obračunavanje kamate kod štednih uloga i potrošačkih kredita • pokaže razliku između prostog i složenog kamatnog računa na datom primeru	• Prost kamatni račun • Primena prostog kamatnog računa (rad sa menicama i sa računom štednog uloga, potrošački krediti) • Pojam složenog kamatnog računa	• Elementi finansijske matematike: koristiti što više konkretnih primera iz života. Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: 1. usmenu proveru znanja 2. pismenu proveru znanja 3. testove znanja Okvirni broj časova po temama • Analitička geometrija u ravni: 18 časova • Elementi finansijske matematike 9 časova U toku školske godine predviđena su 2 pismena zadatka (po 1 u polugodištu). Za realizaciju pismenih zadatakasa ispravkama planirana su 4 časa

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA:

- Računarstvo i informatika
- Tehnička fizika
- Tehničko crtanje
- Tehnička mehanika

Naziv predmeta:	ISTORIJA
Godišnji fond časova:	70
	Razred: prvi
Ciljevi predmeta:	- Sticanje humanističkog obrazovanja i razvijanje istorijske svesti; - Razumevanje istorijskog prostora i vremena, istorijskih događaja, pojava i procesa i uloge istaknutih ličnosti; - Razvijanje individualnog i nacionalnog identiteta; - Sticanje i proširivanje znanja, razvijanje veština i formiranje stavova neophodnih za razumevanje savremenog sveta (u nacionalnom, regionalnom, evropskom i globalnom okviru); - Unapređivanje funkcionalnih veština i kompetencija neophodnih za život u savremenom društvu (istraživačkih veština, kritičkog i kreativnog mišljenja, sposobnosti izražavanja i obrazlaganja sopstvenih stavova, razumevanja multikulturalnosti, razvijanje tolerancije i kulture argumentovanog dijaloga); - Osposobljavanje za efikasno korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija; - Razvijanje svesti o potrebi stalnog usavršavanja i svesti o važnosti negovanja kulturno-istorijske baštine.

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Srpska država i državnost	• Proširivanje znanja o nastanku moderne srpske države i najvažnijim odlikama srpske državnosti. • Razvijanje svesti o značaju srednjovekovne državnosti za nastanak moderne srpske države. • Uočavanje uloge znamenitih ličnosti u	• prepozna različite istorijske sadržaje (ličnosti, događaje, pojave i procese) i dovede ih u vezu sa odgovarajućom vremenskom odrednicom i istorijskim periodom; • razlikuje periode u kojima je postojala, prestala da postoji i ponovo nastala srpska država; • navede i uporedi odlike	• Srpska državnost u srednjem veku. • Srpski narod i njegovi susedi u srednjem veku. • Položaj Srba pod osmanskim, habzburškom i mletačkom vlašću (XVI-XVIII vek). • Srpska revolucija 1804-1835. i njeno mesto u kontekstu evropskih zbivanja. • Razvoj državnih institucija. • Razvoj ustavnosti. • Uloga modernih dinastija (Karađorđevići, Obrenovići,	Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave, odnosno učenja, planom rada i načinima ocenjivanja Oblici nastave: Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave: • teorijska nastava. Mesto realizacije nastave: • Teorijska nastava se realizuje u

	razvoju srpske državnosti. • Razumevanje najznačajnijih ideja modernog doba i njihovog uticaja u procesu stvaranja srpske države. • Razumevanje međunarodnog konteksta u kome nastaje i postoji srpska država.	srpske državnosti u srednjem i novom veku; • uoči uticaj evropskih revolucionarnih zbivanja na razvoj srpske nacionalne i državne ideje; • objasni uzroke i posledice Srpske revolucije, oslobodilačkih ratova 1876-1878, Balkanskih ratova i Prvog svetskog rata; • uoči i objasni na istorijskoj karti promene granica srpske države; • locira mesta najvažnijih bitaka koje su vođene tokom Srpske revolucije, oslobodilačkih ratova 1876-1878, Balkanskih ratova i Prvog svetskog rata; • opiše ulogu istaknutih ličnosti u Srpskoj revoluciji, u razvoju državnih institucija i formiranju modernog političkog sistema, u oslobodilačkim ratovima 1876-1878, Balkanskim ratovima i Prvom svetskom ratu; • izvede zaključak o značaju ustavnosti za razvoj modernog političkog sistema.	Petrovići) u razvoju srpske državnosti. • Ratovi Srbije i Crne Gore za nezavisnost 1876-1878. • Formiranje modernog političkog sistema i nastanak stranaka (radikalne, liberalne i naprednjačke). • Položaj Srba pod osmanskom i habzburškom vlašću u XIX i početkom XX veka. • Srbija i Crna Gora u Balkanskim ratovima i Prvom svetskom ratu. • Najznačajnije ličnosti (vožd Karađorđe Petrović, knez Miloš Obrenović, prota Mateja Nenadović, mitropolit Stefan Stratimirović, Dimitrije Davidović, Toma Vučić Perišić, Ilija Garašanin, knez Aleksandar Karađorđević, knez Mihailo Obrenović, Vladimir Jovanović, Svetozar Miletić, kralj Milan Obrenović, vladika Petar I Petrović, vladika Petar II Petrović, knjaz Danilo Petrović, knjaz Nikola Petrović, Luka Vukalović, Jovan Ristić, Stojan Novaković, Nikola Pašić, kralj Aleksandar Obrenović, kralj Petar I Karađorđević, prestolonaslednik Aleksandar Karađorđević, Radomir Putnik, Stepa Stepanović, Živojin Mišić, Petar Bojović, Janko Vukotić...).	učionici ili odgovarajućem kabinetu. Ocenjivanje: Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: • praćenje ostvarenosti ishoda • testove znanja. Okvirni broj časova po temama: • Srpska država i državnost - 32 časa; • Srpski narod u jugoslovenskoj državi - 18 časova; • Dostignuća srpske kulture - 11 časova; • Srpski narod i Srbija u savremenom svetu - 9 časova. Preporuke za realizaciju nastave: • struktura programa koncipirana je s ciljem da pomogne nastavniku u planiranju neposrednog rada sa učenicima, olakšavajući mu određivanje obima i dubine obrade pojedinih nastavnih sadržaja, • za svaku tematsku celinu dati su ciljevi, ishodi i sadržaji, a ishodi treba da posluže da nastavni proces bude tako oblikovan da se navedeni ciljevi ostvare, • sadržaje treba prilagođavati učenicima, kako bi najlakše i najbrže dostigli navedene ishode, • nastavnik ima slobodu da sam odredi raspored i dinamiku aktivnosti za svaku temu, uvažavajući ciljeve predmeta, • program se može dopuniti sadržajima iz prošlosti zavičaja, čime se kod učenika postiže jasnija
Srpski narod u jugoslovenskoj državi	• Proširivanje znanja o jugoslovenskoj ideji i nosiocima ideje	• obrazloži najvažnije motive i uzroke stvaranja jugoslovenske države; • uoči značaj nastanka	• Jugoslovenska ideja i konstituisanje države. • Odlike političkog sistema u jugoslovenskoj kraljevini (političke	

	stvaranja jugoslovenske države. • Razumevanje međunarodnog konteksta u kome nastaje jugoslovenska država. • Proširivanje znanja o odlikama jugoslovenske države. • Proširivanje znanja o položaju srpskog naroda u jugoslovenskoj državi. • Uočavanje uloge znamenitih ličnosti u političkom životu jugoslovenske države. • Sagledavanje međunarodnog položaja jugoslovenske države.	jugoslovenske države za srpski narod; • identifikuje odlike jugoslovenske države kao monarhije i kao republike; • razlikuje osobenosti društveno-političkih sistema koji su postojali u jugoslovenskoj državi; • uoči i razume međunarodni položaj jugoslovenske države; • obrazloži doprinos jugoslovenskih antifašističkih pokreta pobjedi saveznika u Drugom svjetskom ratu; • imenuje najvažnije ličnosti koje su uticale na društveno-politička zbivanja u Jugoslaviji.	borbe, Vidovdanski i Oktobarski ustav, lični režim kralja Aleksandra, stvaranje Banovine Hrvatske i otvaranje srpskog pitanja). • Aprilski rat i posljedice poraza, genocid nad Srbima u NDH. • Otpor, ustanak i građanski rat. • Bilans rata i doprinos Jugoslavije pobjedi antifašističke koalicije. • Proglašenje republike i izgradnja novog državnog i društvenog uređenja. • Sukob Jugoslavije i socijalističkih zemalja - rezolucija Informbiroa, Goli otok. • Jugoslavija između istoka i zapada. • Razbijanje i raspad Jugoslavije - poraz Jugoslavije kao ideje, političkog projekta i društvenog sistema, velike sile i jugoslovenska kriza, ratovi u Sloveniji, Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, nastanak novih država, sukobi na Kosovu i Metohiji i NATO intervencija 1999, Kosovsko pitanje, razdvajanje Srbije i Crne Gore. • Najznačajnije ličnosti (kralj Aleksandar I Karađorđević, Nikola Pašić, Stjepan Radić, Ljuba Davidović, Svetozar Pribićević, Anton Korošec, Milan Stojadinović, Vlatko Maček, knez Pavle Karađorđević, kralj Petar II Karađorđević, general Dragoljub Mihailović, general Milan Nedić, Ante Pavelić, Josip Broz Tito, Slobodan Milošević, Franjo Tuđman...).	predstava o istorijskoj i kulturnoj baštini u njihovom kraju (arheološka nalazišta, muzejske zbirke), • u školama na nastavnom jeziku neke od nacionalnih manjina mogu se obraditi i prošireni nastavni sadržaji iz prošlosti tog naroda, • važno je iskoristiti velike mogućnosti koje istorija kao narativni predmet pruža u podsticanju učeničke radoznalosti, koja je u osnovi svakog saznanja, nastavni sadržaji treba da budu predstavljeni kao "priča" bogata informacijama i detaljima, ne zato da bi opteretili pamćenje učenika, već da bi im istorijski događaji, pojave i procesi bili predočeni jasno, detaljno, živo i dinamično, • posebno mesto u nastavi <i>istorije</i> imaju pitanja, kako ona koja postavlja nastavnik učenicima, tako i ona koja dolaze od učenika, podstaknuta onim što su čuli u učionici ili što su saznali van nje koristeći različite izvore informacija, • dobro osmišljena pitanja nastavnika imaju podsticajnu funkciju za razvoj istorijskog mišljenja i kritičke svesti, ne samo u fazi utvrđivanja i sistematizacije gradiva, već i u samoj obradi nastavnih sadržaja, • u zavisnosti od cilja koji nastavnik želi da ostvari, pitanja mogu imati različite funkcije, kao što su: fokusiranje pažnje na neki sadržaj ili aspekt, podsticanje poređenja, traganje za pojašnjenjem, • nastava bi trebala da pomogne učenicima u stvaranju što jasnije predstave ne samo o tome šta se
--	---	---	--	---

Dostignuća srpske kulture	• Razumevanje pojma srpskog kulturnog prostora. • Razvijanje svesti o viševekovnom kontinuitetu srpske kulture. • Sagledavanje srpske kulture kao dela evropske kulturnog nasleđa. • Proširivanje znanja o najvišim dometima i predstavnicima srpske kulture. • Razvijanje svesti o značaju obrazovanja za opšti kulturni napredak. • Uočavanje promena u svakodnevnom životu kod Srba kroz vekove.	• razlikuje periode u kojima su nastala najznačajnija dela srpske kulture; • uporedi odlike srpske kulture različitih perioda; • objasni uticaje istorijskih zbivanja na kulturna kretanja; • opiše odlike svakodnevnog života kod Srba u različitim epohama i oblastima; • imenuje najvažnije ličnosti koje su zaslužne za razvoj srpske kulture.	• Srednjovekovna kultura Srba (jezik i pismo, verski karakter kulture, Miroslavljevo jevanđelje, književnost, najznačajnije zadužbine, pravni spomenici). • Posledice seoba na srpsku kulturu (uticaj zapadnoevropskih kulturnih kretanja na srpsku kulturu). • Uspon građanske klase. • Svakodnevni život seoskog i gradskog stanovništva. • Kulturna i prosvetna politika - osnivanje Velike škole, Univerziteta, akademije nauka, Narodnog pozorišta. • Evropski kulturni uticaji. • Ličnosti - Sveti Sava, despot Stefan Lazarević, monahinja Jefimija, Dositej Obradović, Vuk Karadžić, Sava Tekelija, Petar II Petrović Njegoš, Paja Jovanović, Uroš Predić, Nadežda Petrović, Laza Kostić...). • Srpska kultura kao deo jugoslovenskog kulturnog prostora (kulturna saradnja i prožimanja, nauka, umetnički pokreti, humanitarne i sportske organizacije, popularna kultura, ličnosti - Nikola Tesla, Mihajlo Pupin, Mihailo Petrović Alas, Jovan Cvijić, Milutin Milanković, Branislav Nušić, Isidora Sekulić, Jovan Dučić, Ksenija Atanasijević, Slobodan Jovanović, Sava Šumanović, Ivan Meštrović, Ivo Andrić, Miloš Crnjanski, Bojan Stupica, Desanka Maksimović, Borislav Pekić, Dobrica Ćosić, Aleksandar Petrović, Aleksandar Popović, Emir Kusturica, Dušan	desilo, već i zašto se to desilo i kakve su posledice iz toga proistekle, u nastavi treba što više koristiti različite oblike organizovane aktivnosti učenika (individualni rad, rad u paru, rad u grupi, radionice ili domaći zadatak), • da bi shvatio događaje iz prošlosti, učenik treba da ih "oživi u svom umu", u čemu veliku pomoć može pružiti upotreba različitih istorijskih tekstova, karata i drugih izvora istorijskih podataka (dokumentarni i igrani video i digitalni materijali, muzejski eksponati, ilustracije), obilaženje kulturno-istorijskih spomenika i posete ustanovama kulture, • korišćenje istorijskih karata izuzetno je važno jer omogućavaju učenicima da na očigledan i slikovit način dožive prostor na kome se neki od događaja odvijao, pomažući im da kroz vreme prate promene na određenom prostoru, • treba iskoristiti i uticaj nastave istorije na razvijanje jezičke i govorne kulture (besedništva), jer istorijski sadržaji bogate i oplemenjuju jezički fond učenika, • u radu sa učenicima neophodno je imati u vidu integrativnu funkciju istorije, koja u obrazovnom sistemu, gde su znanja podeljena po nastavnim predmetima, pomaže učenicima da postignu celovito shvatanje o povezanosti i uslovljenosti geografskih, ekonomskih i kulturnih uslova života čoveka kroz prostor i vreme, • poželjno je izbegavati fragmentarno i izolovano učenje
---	--	--	--	--

			Kovačević...).	istorijskih činjenica jer ono ima najkraće trajanje u pamćenju i najslabiji transfer u sticanju drugih znanja i veština,
Srpski narod i Srbija u savremenom svetu	• Razumevanje političkih i ekonomskih odnosa u savremenom svetu. • Sagledavanje međunarodnog položaja Srbije. • Proširivanje znanja o najznačajnijim međunarodnim organizacijama i članstvu Srbije u njima. • Proširivanje znanja o posledicama naučno-tehnološkog razvoja na život savremenog čoveka.	• identifikuje najvažnije činioce u međunarodnim političkim i ekonomskim odnosima; • razume mesto i ulogu Srbije u savremenom svetu; • utvrdi značaj članstva Srbije u međunarodnim organizacijama; • objasni uticaj savremenih tehničkih dostignuća na povezivanje ljudi u svetu.	• Najuticajnije države i organizacije u međunarodnim političkim i ekonomskim odnosima. • Uloga Organizacije ujedinjenih nacija u očuvanju mira u svetu, borbi protiv siromaštva i zaštiti kulturnih spomenika. • Geopolitički položaj Srbije. • Članstvo Srbije u regionalnim, evropskim i svetskim organizacijama (Savet Evrope, OEBS, OUN...). • Srbi van Srbije (problem izbeglica, Crna Gora, Republika Srpska, Srbi u dijaspori). • Svet početkom XXI veka - naučni i tehnološki razvoj, Internet, uticaj medija na javno mnjenje, popularna kultura, globalizacija, terorizam, ekološki problemi...	• u nastavi treba, kad god je to moguće, primenjivati didaktički koncept multiperspektivnosti, • određene teme, po mogućnosti, treba realizovati sa odgovarajućim sadržajima iz srodnih predmeta.

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Srpski jezik i književnost
- Geografija
- Sociologija sa pravima građana
- Građansko vaspitanje
- Verska nastava

Naziv predmeta:	RAČUNARSTVO I INFORMATIKA
Godišnji fond časova:	70
	Razred: prvi

Cilj predmeta:	- Sticanje znanja, veština i formiranje vrednosnih stavova informatičke pismenosti neophodnih za život i rad u savremenom društvu.
----------------	--

Naziv i trajanje modula predmeta

NAZIV MODULA	Trajanje modula (časovi)
	V
Osnove računarske tehnike	14
Obrada teksta	16
Tabelarni proračuni	16
Slajd - prezentacije	12
Internet i elektronska komunikacija	12
UKUPNO:	70

Naziv modula:	Osnove računarske tehnike
Trajanje modula:	14 časova

CILJEVI MODULA	ISHODI MODULA Po završetku modula učenik će biti u stanju da:	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI MODULA	PREPORUČENE AKTIVNOSTI I NAČIN OSTVARIVANJA MODULA
Osposobljavanje učenika za korišćenje osnovnih mogućnosti računarskog sistema	• klasifikuje faze istorijskog razvoja računara • navede primere upotrebe računara u svakodnevnom životu • definiše pojmove hardvera i softvera • objasni Fon Nojmanov model računara • razlikuje jedinice za meru količine podataka • razlikuje osnovne komponente računara • razlikuje faktore koji utiču na performanse računara • razlikuje vrste softvera	• istorijski razvoj tehnologija za skladištenje, obradu i prenos podataka • primena računara u raznim oblastima ljudske delatnosti • blok-shema Fon Nojmanovog modela računarskog sistema • jedinice za merenje količine podatka (bit, bajt, redovi veličine) • osnovne komponente računara i njihov uticaj na performanse računara • vrste i podela softvera, glavne funkcije OS-a • podešavanje radnog okruženja (pozadina radne	Na početku modula učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. Stavove predviđene modulom izgrađivati i vrednovati kod učenika tokom svih oblika nastave. Oblici nastave Modul se realizuje kroz sledeće oblike nastave: • laboratorijske vežbe Podela odeljenja na grupe Odeljenje se deli na 2 grupe prilikom realizacije: • Laboratorijskih vežbi Mesto realizacije nastave • računarski kabinet

	• definiše operativni sistem (OS) i navodi njegove glavne funkcije • podešava radno okruženje OS • hijerarhijski organizuje fascikle i upravlja fasciklama i datotekama • razlikuje tipove datoteka • koristi tekst editor operativnog sistema • crta pomoću programa za crtanje u okviru OS • instalira novi softver • kompresuje i dekompresuje datoteke i fascikle • obezbeđuje zaštitu računara od štetnog softvera • instalira periferne uređaje • navodi primere i prednosti umrežavanja računara • manipuliše deljivim resursima u lokalnoj mreži • upravlja štampanjem dokumenata • primenjuje zdravstvene i sigurnosne mere zaštite pri korišćenju računara • objasni uticaj korišćenja računara na životnu sredinu • primenjuje i poštuje zakonska rešenja u vezi sa autorskim pravima i zaštitom podataka	površine, sat, kalendar, jezik tastature, rezolucija monitora...) • koncepti organizacije datoteka i fascikli • tipovi datoteka • tekst editor crtanje koji postoji u sastavu OS-a • program za crtanje koji postoji u sastavu OS-a • instalacija korisničkog softvera • programi za arhiviranje podataka • programi za zaštitu računara od štetnog softvera • instalacija perifernih uređaja • deljenje resursa u okviru lokalne mreže • podešavanje parametara štampe • faktori koji štetno utiču na zdravlje korisnika računara, životnu sredinu i mere za njihovu minimizaciju • vrste licenci, autorska prava i zaštita podataka	<u>Preporuke za realizaciju nastave</u> • Konkretni primere za vežbanje prilagoditi obrazovnom profilu. • Pri realizaciji modula insistirati na veštinama. • Princip rada računarskog sistema objasniti praveći paralelu sa sistemima koji su učenicima već poznati iz ranijeg iskustva. • Osnovne komponente računara: objasniti učenicima način povezivanja računara, ulazno - izlazne portove i uređaje spoljašnje memorije, a centralnu jedinicu samo na nivou osnovne blok - šeme (matična ploča, napajanje, RAM, procesor, grafička, zvučna i mrežna karta). • Objasniti značaj i napraviti hijerarhiju uticaja pojedinih komponenti računara na performanse računara. • Podelu softvera uraditi na nivou: OS, aplikativni softver i drajveri i objasniti njihovu namenu. • Pri podešavanju radnog okruženja posebnu pažnju obratiti na regionalna podešavanja • Pri realizaciji hijerarhijske organizacije fascikli objasniti učenicima njen značaj. • Instalaciju softvera realizovati na programima za zaštitu računara i arhiviranje podataka. • Instalaciju perifernih uređaja uraditi na primeru štampača. • Objasniti učenicima značaj pravilnog držanja tela, osvetljenja, dužine rada bez pauze... • Insistirati na poštovanju i doslednom sprovođenju autorskih prava i softverskih licenci. <u>Ocenjivanje</u> Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: 1. Praćenje ostvarenosti ishoda 2. Testove znanja 3. Testove praktičnih veština
--	---	---	--

Naziv modula:	Obrada teksta
Trajanje modula:	16 časova

CILJEVI MODULA	ISHODI MODULA Po završetku modula učenik će biti u stanju da:	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI MODULA	PREPORUČENE AKTIVNOSTI I NAČIN OSTVARIVANJA MODULA
Osposobljavanje učenika za rad sa programima za obradu teksta	• podešava radno okruženje programa za obradu teksta • upravlja tekstualnim dokumentima i čuva ih u različitim verzijama • kreira i uređuje tekstualne dokumente • kreira i uređuje tabele • umetne objekte u tekst i modifikuje ih • napravi cirkularna pisma • podešava parametre izgleda stranice tekstualnog dokumenta • pronalazi i ispravlja pravopisne i slovne greške pomoću alata ugrađenih u program za obradu teksta • pregleda i štampa tekstualni dokument	• podešavanje radnog okruženja (palette alati, prečice, lenjir, pogled, zum...) • rad sa dokumentima (otvaranje, snimanje u različitim formatima i verzijama programa) • unošenje teksta (unos teksta, simbola i specijalnih karaktera) • formatiranje teksta (slova, oblikovanje, indeksiranje, eksponiranje, boja, promena veličine slova) • formatiranje pasusa • stilovi • kreiranje i formatiranje tabele • unošenje podataka i modifikovanje tabele • rad sa objektima (umetanje, kopiranje, premeštanje, promena veličine...) • izrada cirkularnog pisma, izbor liste primalaca, umetanje podataka, snimanje i štampanje • podešavanje parametara izgleda stranice dokumenta (orijentacija papira, veličina, margine, prelom, uređivanje zaglavlja i podnožja, automatsko numerisanje strana) • ispravljanje pravopisnih grešaka, kontrolor pravopisa • pregledanje dokumenta pre štampanja, štampanje celog dokumenta, pojedinačnih stranica i	Na početku modula učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. Stavove predviđene modulom izgrađivati i vrednovati kod učenika tokom svih oblika nastave. Oblici nastave Modul se realizuje kroz sledeće oblike nastave: • laboratorijske vežbe Podela odeljenja na grupe Odeljenje se deli na 2 grupe prilikom realizacije: • Laboratorijskih vežbi Mesto realizacije nastave • računarski kabinet Preporuke za realizaciju nastave • Konkretni primere za vežbanje prilagoditi obrazovnom profilu kroz korelaciju sa stručnim predmetima (forme, tekstovi, obrasci, izveštaji i sl. sa kakvima će učenik raditi pri obavljanju stručnih poslova) • Pri realizaciji ovog modula insistirati na pravopisu i upotrebi odgovarajućeg jezika tastature. • Insistirati na pravilnom formatiranju paragrafa (maksimalno koristiti mogućnosti koje pruža program, izbegavati ponovljenu upotrebu tastera "enter" i "razmak")

		određivanje broja kopija	- Pri obradi tabela kao primer uraditi tabelu koja će se kasnije koristiti pri izradi cirkularnog pisma. Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: - praćenje ostvarenosti ishoda - testove praktičnih veština
--	--	--------------------------	--

Naziv modula:	Tabelarni proračuni
Trajanje modula:	16 časova

CILJEVI MODULA	ISHODI MODULA Po završetku modula učenik će biti u stanju da:	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI MODULA	PREPORUČENE AKTIVNOSTI I NAČIN OSTVARIVANJA MODULA
Osposobljavanje učenika za rad sa programom za tabelarne proračune	- podešava radno okruženje programa za tabelarne proračune - upravlja tabelarnim dokumentima i čuva ih u različitim verzijama - unos podataka različitih tipova - pojedinačno i automatski - izmeni sadržaje ćelija - sortira i postavlja filtere - manipuliše vrstama i kolonama - organizuje radne listove - unos formule u ćelije - formatira ćelije	- podešavanje radnog okruženja (palette alatki, prečice, lenjir, pogled, zum...) - rad sa dokumentima (otvaranje, snimanje u različitim formatima i verzijama programa) - unošenje podataka (pojedinačni sadržaji ćelija i automatske popune) - menjanje tipa i sadržaja ćelije - sortiranje i filtriranje - podešavanje dimenzija, premetanje, fiksiranje i sakrivanje redova i kolona - dodavanje, brisanje, premeštanje i preimenovanje radnih listova - unošenje formula sa osnovnim aritmetičkim operacijama, koristeći reference na ćelije - funkcije za: sumiranje, srednju vrednost, minimum, maksimum, prebrojavanje, zaokruživanje - logičke funkcije - kopiranje formula, relativno i apsolutno referenciranje ćelija - formatiranje ćelija (broj decimalnih mesta, datum, valuta, procenat, poravnanje,	Na početku modula učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. Stavove predviđene modulom izgrađivati i vrednovati kod učenika tokom svih oblika nastave. Oblici nastave Modul se realizuje kroz sledeće oblike nastave: laboratorijske vežbe Podela odeljenja na grupe Odeljenje se deli na 2 grupe prilikom realizacije: - Laboratorijskih vežbi Mesto realizacije nastave • računarski kabinet Preporuke za realizaciju nastave • Konkretni primeri za vežbanje

	• bira, oblikuje i modifikuje grafikone • podešava izgled stranice za štampanje tabelarnog dokumenta • ispravlja greške u formulama i tekstu • pregleda i štampa tabelarni dokument	prelom, orijentacija, spajanje ćelija, font, boja sadržaja i pozadine, stil i boja rama ćelije) • namena različitih tipova grafikona, prikazivanje podataka iz tabele pomoću grafikona • podešavanje izgleda stranice dokumenta za štampanje (orijentacija papira, veličina, margine, prelom, uređivanje zaglavlja i podnožja, automatsko numerisanje strana) • ispravljanje grešaka u formulama i tekstu • pregledanje dokumenta pre štampanja, automatsko štampanje naslovnog reda, štampanje opsega ćelija, celog radnog lista, celog dokumenta, grafikona i određivanje broja kopija	prilagoditi obrazovnom profilu kroz korelaciju sa stručnim predmetima. • Pri realizaciji ovog modula insistirati na pravopisu i upotrebi odgovarajućeg jezika tastature. • Logičke funkcije: izbor funkcija prilagoditi nivou znanja učenika i potrebama obrazovnog profila. • Formatiranje ćelija obrađivati tokom dva časa • Pri obradi grafikona, pokazati različite vrste grafikona (histograme, linijske, i "pite"; objasniti njihovu namenu; pokazati podešavanje pojedinih elemenata grafikona). Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: 1. praćenje ostvarenosti ishoda 2. testove praktičnih veština
--	--	--	---

Naziv modula:	Slajd - prezentacije
Trajanje modula:	12 časova

CILJEVI MODULA	ISHODI MODULA Po završetku modula učenik će biti u stanju da:	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI MODULA	PREPORUČENE AKTIVNOSTI I NAČIN OSTVARIVANJA MODULA
Osposobljavanje učenika za izradu slajd - prezentacija i njihovo prezentovanje	• podešava radno okruženje programa za izradu slajd - prezentacije • upravlja slajd - prezentacijama i čuva ih u različitim formatima i verzijama • dodaje i premešta slajdove • pripremi prezentaciju u skladu sa pravilima i smernicama za izradu	• podešavanje radnog okruženja (palette alatki, prečice, lenjir, pogled, zum...) • rad sa dokumentima (otvaranje, snimanje u različitim formatima i verzijama programa) • dodavanje i manipulacija slajdovima • osnovna pravila i smernice za izradu prezentacije (količina teksta i objekata po slajdu, veličina i vrsta slova, dizajn...)	Na početku modula učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. Stavove predviđene modulom izgrađivati i vrednovati kod učenika tokom svih oblika nastave. Oblici nastave Modul se realizuje kroz sledeće oblike nastave: • laboratorijske vežbe

	prezentacije • koristi različite organizacije slajda • unosi i formatira tekst na slajdu • dodaje objekte na slajd • unosi beleške uz slajd • podešava pozadinu slajda • koristi i modifikuje gotove dizajn - teme • dodaje i podešava animacione efekte objektima • bira i podešava prelaze između slajdova • izrađuje interaktivne slajd prezentacije • razlikuje vrste pogleda na prezentaciju • priprema za štampu i štampa prezentaciju • podešava prezentaciju za javno prikazivanje; • priprema prezentacije za prikazivanje sa drugog računara • izlaže slajd-prezentaciju	• organizacija slajda: slajdovi sa tekstom, tabelama, dijagramima i grafikonima • formatiranje teksta • dodavanje objekata na slajd (zvuk, film....) • pozadina slajda (boje, preliv, šrafure, teksture i slike) • dizajn - teme • animacioni efekti (vrste, podešavanje parametara, animacione šeme) • prelaz između slajdova • interaktivna prezentacija (hiperlinkovi i akciona dugmad) • vrste pogleda na prezentaciju • štampanje prezentacije • podešavanje prezentacije za javno prikazivanje (ručno, automatski, u petlji...) • nastup prezentera (položaj prezentera, verbalna i neverbalna komunikacija, savladavanje treme...)	<u>Podela odeljenja na grupe</u> Odeljenje se deli na 2 grupe prilikom realizacije: • Laboratorijskih vežbi <u>Mesto realizacije nastave</u> • računarski kabinet <u>Preporuke za realizaciju nastave</u> • Praktičnu realizaciju modula izvesti u nekom od programa za izradu slajd prezentacije. • Konkretno primere za vežbanje prilagoditi obrazovnom profilu kroz korelaciju sa stručnim predmetima. • Kroz ceo modul učenik treba da radi na jednoj prezentaciji čija je tematika vezana za konkretan obrazovni profil i da na njoj primeni sva usvojena znanja i veštine. • Pri realizaciji ovog modula insistirati na pravopisu i upotrebi odgovarajućeg jezika tastature. • Izvođenje nastave započeti objašnjenjima nastavnika a zatim usmeriti učenike da samostalno vežbaju. • Insistirati na značaju slajd prezentacija i važnosti kvalitetnog prezentovanja. • Podsticati kod učenika kreativnost. • Poslednja dva časa učenici prezentuju svoje radove i diskutuju o njima. <u>Ocenjivanje</u> Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: 1. praćenje ostvarenosti ishoda 2. testove praktičnih veština
--	--	--	--

Naziv modula:	Internet i elektronska komunikacija
Trajanje modula:	12 časova

CILJEVI MODULA	ISHODI MODULA	OBAVEZNI I PREPORUČENI	PREPORUČENE AKTIVNOSTI I NAČIN
----------------	---------------	------------------------	--------------------------------

	Po završetku modula učenik će biti u stanju da:	SADRŽAJI MODULA	OSTVARIVANJA MODULA
Osposobljavanje učenika za korišćenje Interneta i elektronsku komunikaciju	• objasni pojam i strukturu Interneta • razlikuje načine povezivanja računara sa Internetom • razlikuje Internet - servise • objasni pojmove hiperteksta i WWW • koristi sadržaje sa veba (WWW - servisa) • pronalazi sadržaje na vebu pomoću pretraživača • procenjuje sadržaje sa veba na kritički način • preuzima sadržaje sa veba • komunicira putem elektronske pošte • razlikuje prednosti i nedostatke elektronske komunikacije • koristi raznovrsne Internet - servise • popunjava i šalje veb - bazirane obrasce • objašnjava pojam elektronskog poslovanja • primeni servis "u oblaku" • objašnjava moguće zloupotrebe Interneta	• istorijski razvoj Interneta i struktura • adrese i protokoli • načini povezivanja računara sa Internetom (prednosti i nedostaci svakog od njih) • servisi Interneta (WWW, elektronska pošta, FTP...) • WWW, veb - pregledač (vrste, otvaranje i podešavanje) • korišćenje pretraživača (osnovno i napredno) • pouzdanost izvora informacija. • medijska pismenost. • preuzimanje sadržaja sa veba (snimanjem veb stranice, kopiranjem sadržaja sa veb stranice, preuzimanjem datoteke) • programi za elektronsku poštu ("veb - mejl" i programi za preuzimanje pošte na lokalni računar) • radno okruženje programa za elektronsku poštu • postavljanje adrese primaoca ("za", "kopija", "nevidljiva kopija") • prijem i slanje elektronske pošte, bez i sa prilogom • napredne mogućnosti programa za preuzimanje el. pošte (uređivanje adresara, uređivanje fascikli, automatsko sortiranje pošte...) • veb - obrasci raznovrsne namene • elektronsko poslovanje u trgovini i javnoj upravi • prednosti i nedostaci elektronske komunikacije • socijalne mreže, forumi, sistemi za brze poruke, sistemi za elektronsko	Na početku modula učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. Stavove predviđene modulom izgrađivati i vrednovati kod učenika tokom svih oblika nastave. <u>Oblici nastave</u> Modul se realizuje kroz sledeće oblike nastave: • laboratorijske vežbe <u>Podela odeljenja na grupe</u> Odeljenje se deli na 2 grupe prilikom realizacije: • laboratorijskih vežbi <u>Mesto realizacije nastave</u> • računarski kabinet <u>Preporuke za realizaciju nastave</u> • Pri realizaciji ovog modula insistirati na pravopisu i upotrebi odgovarajućeg jezika tastature. • Tokom realizacije svih sadržaja modula insistirati na mogućnostima zloupotrebe Interneta a pogotovo na bezbednosti korisnika, pouzdanosti informacija i sprečavanju zloupotrebe dece. • Pri pretraživanju Interneta učenike usmeriti ka traženju obrazovnih veb sajtova i korišćenju sistema za elektronsko učenje. • Pri obradi elektronskog poslovanja demonstrirati različite vrste veb obrazaca koji se koriste za poručivanje i plaćanje robe putem Interneta, poručivanje dokumenata... • Pokazati rad sa tekstom, rad sa tabelama i skladištenje podataka u nekom od servisa "u oblaku" (<i>cloud computing</i>), dostupnih putem veba.

	• primenjuje bezbednosne mere prilikom korišćenja Interneta • primenjuje pravila lepog ponašanja na mreži • poštuje autorska prava za sadržaje preuzete sa mreže	učenje... • računarski servisi "u oblaku", rad sa tekstom, tabelama i datotekama. • bezbednost dece na Internetu • bezbednosni rizici korišćenja elektronske komunikacije • pravila lepog ponašanja u elektronskoj komunikaciji	• Preuzimanje sadržaja sa veba vežbati na primerima preuzimanja teksta, slika, klipova i datoteka. • Kod preuzimanja sadržaja sa veba voditi računa o verodostojnosti izvora informacija i razvijati kod učenika kritičko mišljenje i medijsku pismenost u izboru i tumačenju sadržaja. • Pri elektronskoj komunikaciji poštovati pravila lepog ponašanja (<i>netiquette</i>). • Pri realizaciji sadržaja vezanih za elektronsku poštu objasniti učenicima "put" elektronskog pisma. • Dosledno sprovoditi poštovanje autorskih prava i softverskih licenci. Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: 1. praćenje ostvarenosti ishoda 2. testove praktičnih veština
--	--	--	--

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Svi predmeti

Naziv predmeta:	GEOGRAFIJA
Godišnji fond časova:	35
	Razred: prvi
Ciljevi predmeta: - Uočavanje i shvatanje korelativnih odnosa između geografije i drugih prirodnih i društvenih nauka; - Sticanje novih aktuelnih znanja o položaju, mestu i ulozi Srbije na Balkanskom poluostrvu i jugoistočnoj Evropi; - Sticanje novih i produbljenih znanja i objašnjenja o savremenim geografskim pojavama, objektima i procesima na teritoriji Republike Srbije; - Sticanje novih aktuelnih znanja o porastu, kretanjima, strukturnim promenama i teritorijalnom razmeštaju stanovništva; - Razumevanje aktuelne geografske stvarnosti naše zemlje i savremenog sveta; - Razvijanje osećanja pripadnosti svojoj naciji kao delu integralnog sveta, izgradnja i negovanje nacionalnog i kulturnog identiteta u multietničkom, multikulturalnom i multijezičkom svetu;	

- Osposobljavanje učenika da primenjuju geografsko znanje i veštine u daljem obrazovnom i profesionalnom razvoju;
- Osposobljavanje učenika za odgovorno ophođenje prema sebi i okruženju i za aktivno učestvovanje u zaštiti, obnovi i unapređivanju životne sredine.

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Uvod	• Sticanje znanja o predmetu proučavanja, podeli, značaju i mestu geografije u sistemu nauka • Uočavanje i shvatanje korelativnih odnosa između geografije i drugih prirodnih i društvenih nauka	• definiše predmet izučavanja, značaj, razvoj i mesto geografije u sistemu nauka • razlikuje prirodne i društvene elemente geografskog prostora i shvata njihove uzajamne uzročno-posledične veze i odnose • odredi mesto geografije u sistemu nauka • prepozna značaj i praktičnu primenu geografskih saznanja	• Predmet proučavanja, podela i mesto geografije u sistemu nauka	Na početku teme učenike treba upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave: teorijska nastava 35 časova Mesto realizacije nastave Teorijska nastava se realizuje u učionici Preporuke za realizaciju nastave
Savremene komponente geografskog položaja Srbije	• Proširivanje znanja o položaju, mestu i ulozi Srbije na Balkanskom poluostrvu i jugoistočnoj Evropi • Uočavanje opštih geografskih karakteristika sagledavanjem složenih društveno-ekonomskih procesa i promena u jugoistočnoj Evropi na Balkanskom poluostrvu i u našoj državi.	• definiše pojam i funkcije državnih granica, razume državno uređenje Srbije i poznaje državna obeležja: grb, zastavu, himnu • objašnjava na karti položaj i veličinu teritorije Srbije uz kratak opis bitnih karakteristika granica sa susednim zemljama • definiše pojam jugoistočna Evropa, locira na karti Balkansko poluostrvo i identifikuje njegove opšte geografske karakteristike: fizičke, kulturne i demografske • analizira promene na političkoj karti Balkanskog poluostrva: nastanak i raspad Jugoslavije, stvaranje novih država i oblici njihove saradnje • uočava prednosti i nedostatke geografskog položaja Srbije	• Površina, granice, državno uređenje i državna obeležja Srbije • Savremene komponente geografskog položaja Srbije	Preporuke za realizaciju nastave • korišćenje savremenih elektronskih pomagala, • analognih i digitalnih geografskih karata različitog razmera i sadržaja • korišćenje informacija sa Interneta • korišćenje interaktivnih metoda rada • korišćenje geografskih i istorijskih karata, opštih i
Prirodni resursi	• Sticanje novih i	• odredi u geološkom sastavu Srbije	• Reljef Srbije	

Srbije i njihov ekonomsko geografski značaj	produbljenih znanja o prirodi Srbije i njenom uticaju na život i privredne delatnosti ljudi • Sagledavanje fizičko-geografskih komponenata prostora Srbije i razumevanje njihovog značaja za život ljudi i mogućnosti razvoja privrede	zastupljenost stena različite starosti, sastava i porekla značajnih za pojavu ruda i minerala • locira u okviru geotektonske strukture Srbije velike celine: Srpsko-makedonsku masu, Karpato-balkanide, Unutrašnje dinaride, Centralne dinaride i Panonsku depresiju i objasni njihov postanak (delovanje unutrašnjih tektonskih i spoljašnjih sila) • identifikuje osnovne makro-celine reljefa Srbije: Panonski basen i Planinsku oblast • odredi Planinsku oblast i pregled gromadnih, karpatsko-balkanskih, dinarskih planina i većih kotlina • objasni elemente i faktore klime, razlikuje klimatske tipove u Srbiji i njihove odlike • napravi pregled vodnog bogatstva Srbije: odredi na karti razvođa slivova, objasni postanak, podelu i značaj jezera i termomineralnih voda • zaključuje o ekonomskom značaju voda za snabdevanje naselja, navodnjavanje, proizvodnju hidroenergije, plovidbu, ribarstvo i turizam • diskutuje o zagađivačima, posledicama i merama zaštite • poznaje uticaj fizičko-geografskih faktora na formiranje tipova vegetacije i raznovrsnost životinjskog sveta panonske i planinske oblasti Srbije • definiše pojam prirodne sredine, predmet proučavanja zaštite prirode, značaj zaštite i unapređivanja prirode • navede elemente prirodne sredine,	• Klima, biljni i životinjski svet (odlike i značaj) • Vode i vodni resursi, sastav i karakter tla • Zaštićena prirodna dobra u Srbiji i zaštita, očuvanje i unapređivanje prirode	tematskih • korišćenje pisanih izvora informacija (knjige, statistički podaci, časopisi...) <u>Ocenjivanje</u> Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: • praćenje ostvarenosti ishoda • testovi znanja <u>Okvirni broj časova po temama</u> • uvod - 2 časa • savremene komponente geografskog položaja Srbije - 4 časa • prirodni resursi Srbije i njihov ekonomsko geografski značaj - 6 časova • stanovništvo i naselja Srbije - 6 časova • privreda Srbije - 3 časa • regionalne celine Srbije - 9 časova • Srbija i savremeni procesi u Evropi i svetu - 5 časova
---	---	--	--	---

		zagađivače vode, vazduha, zemljišta; posledice zagađivanja i mere zaštite • prepozna pojave štetne po svoje prirodno i kulturno okruženje i aktivno učestvuje u njihovoj zaštiti, obnovi i unapređivanju • definiše: park prirode, predeo izuzetnih odlika, rezervat prirode, spomenik prirode i prirodne retkosti		
Stanovništvo i naselja Srbije	• Proširivanje znanja o demografskom razvoju i rasporedu stanovništva u Srbiji • Uočavanje demografskih problema i mogućnosti njihovog prevazilaženja za sveukupni društveno-ekonomski razvitak naše zemlje • Formiranje svesti o negovanju nacionalnog i kulturnog identiteta • Proširivanje znanja o naseljima i faktorima njihovog razvoja • Uočavanje transformacije naselja i njihovih mreža i sistema • Razvijanje svesti o vrednosti i značaju antropogenih kulturnih dobara	• opiše antropogeografska obeležja i istorijsko-geografski kontinuitet naseljavanja Srbije • objasni kretanje stanovništva i teritorijalni razmeštaj stanovništva u Srbiji • ukaže na promenu broja stanovnika Srbije i navede faktore koji uslovljavaju promene stanovništva • uz pomoć grafičkih metoda analizira osnovne demografske odlike; da ih objašnjava, vrši predviđanja i izvodi zaključke. • definiše pojmove: natalitet, mortalitet i prirodni priraštaj. • definiše pojam migracije i razlikuje tipove i vidove migracija • objasni strukturu stanovništva u Srbiji (biološka, ekonomska, socijalna, nacionalna) • razlikuje pojmove: nacionalnog, etničkog i kulturnog identiteta • izgradi stav o jednakim pravima ljudi bez obzira na rasnu, nacionalnu, versku i drugu pripadnost • objasni demografske probleme i populacionu politiku u Srbiji • objasni radne migracije u evropske zemlje i imenuje države i gradove u	• Antropogeografska obeležja Istorijsko-geografski kontinuitet naseljavanja Srbije • Kretanje i teritorijalni razmeštaj stanovništva (natalitet, mortalitet i prirodni priraštaj) • Migracije. Pojam, značaj, tipovi i vidovi • Struktura stanovništva: biološka, ekonomska, socijalna, nacionalna (etnička i verska) • Demografski problemi i populaciona politika u Srbiji • Postanak, razvoj i razmeštaj naselja Srbije • Podela naselja. Seoska, gradska, prigradska i privremena • Ekonomsko-geografski faktori razvoja i transformacije naselja i njihovih mreža i sistema • Gradski centri i njihova uloga u regionalnoj organizaciji Srbije • Antropogena kulturna	

		kojima ima našeg stanovništva • objasni iseljavanje našeg stanovništva na vanevropske kontinente • razlikuje faze u iseljavanju Srba u prekookeanske zemlje • imenuje države i gradove u kojima živi naše stanovništvo • definiše pojam naselja • objasni postanak, razvoj i razmeštaj naselja Srbije • navede faktore razvoja i transformacije naselja i njihovih mreža i sistema • imenuje antropogena kulturna dobra i objasni njihovu zaštitu	dobra i njihova zaštita.	
Privreda Srbije	• Proširivanje i produbljivanje znanja o privredi Srbije i njenim osnovnim karakteristikama	• analizira uticaj prirodnih i društvenih činioca na uslovljenost razvoja i razmeštaja privrede Srbije i grupiše grane privrede po sektorima • analizira uticaj prirodnih i društvenih faktora na razvoj turizma, definiše i navede podelu turizma	• Osnovne karakteristike privrede Srbije i mesto turizma i njoj	
Regionalne celine Srbije	• Sticanje i proširivanje geografskih znanja o regionalnim celinama Srbije i sagledavanje njihovih specifičnosti	• definiše pojam regije i napravi kartografski pregled regionalnih celina Srbije • locira na karti Srbije granice Vojvodine i njenih predeonih celina i prepozna njene prirodne i društvene odlike • potvrdi na karti Srbije granice Šumadije i Pomoravlja i navede njihove prirodne i društvene odlike • prepozna na karti Srbije granice Zapadne Srbije i opiše njene prirodne i društvene odlike • pokaže na karti Srbije Starovlaško-rašku visiju uz analizu njenih prirodnih i društvenih odlika • locira na karti Srbije granice Istočne Srbije i navede njene	• Vojvodina • Šumadija i Pomoravlje (zapadno i veliko) • Zapadna Srbija • Starovlaško-raška visija • Istočna Srbija • Južno Pomoravlje • Kosovo i Metohija	

		prirodne i društvene odlike • prepozna na karti Srbije granice Južnog Pomoravlja i prepozna njegove prirodne i društvene odlike • potvrdi na karti Srbije granice Kosova i Metohije i diskutuje o njegovim prirodnim i društvenim odlikama		
Srbija i savremeni procesi u Evropi i Svetu	• Sticanje znanja o savremenim političkim i ekonomskim procesima u Evropi i svetu koji su uslov za napredak svih zemalja i naroda • Stvaranje realne slike o Srbiji u svetskim razmerama i savremenim međunarodnim procesima	• definiše pojmove: proces integracije, demokratska regionalizacija, globalizacija • objasni ekonomske integracije na Balkanu i u jugoistočnoj Evropi i poznaje miroljubivu politiku Srbije u međunarodnim okvirima i na Balkanu • opiše istorijat razvoja, navede ciljeve i definiše probleme unutar Unije • objasni uslove koje Srbija treba da ispuni da bi postala ravnopravna članica zajednice • opiše istorijat razvoja UN, navede ciljeve i strukturu organizacije i obrazloži privženost Srbije UN • definiše pojam globalizacije i razlikuje političke, teritorijalne, ekonomske, kulturne i druge vidove globalizacije	• Saradnja Srbije sa drugim državama i međunarodnim organizacijama • Evropska unija - osnivanje, članice, ciljevi, problemi, fondovi i njihova pristupačnost • Ujedinjene nacije. Struktura i međunarodni značaj. Srbija i UN • Globalizacija kao svetski proces	

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Srpski jezik i književnost
- Istorija
- Građansko vaspitanje
- Verska nastava
- Sociologija sa pravima građana
- Ekologija i zaštita životne sredine

Naziv predmeta:

EKOLOGIJA I ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE

Godišnji fond časova: **35 časova**

Razred: drugi

Ciljevi predmeta:

- Shvatanje odnosa čoveka i životne sredine;
- Razumevanje strukture ekosistema i biosfere;
- Shvatanje koncepta održivog razvoja;
- Upoznavanje sa različitim oblicima zagađivanja životne sredine i njihovim uticajima na zdravlje čoveka.

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Osnovni pojmovi ekologije	• Proširivanje znanja o predmetu istraživanja i značaju ekologije • Shvatanje strukture ekosistema/biosfere i procesa koji se u njima odvijaju • Razumevanje značaja biodiverziteta za opstanak života na Zemlji	• definiše predmet istraživanja i značaj ekologije • objasni strukturu ekosistema • objasni procese koji se odigravaju u ekosistemu • analizira međusobne odnose organizama u lancima ishrane • objasni strukturu biosfere • analizira biogeohemijske cikluse u biosferi • utvrđuje značaj biodiverziteta za opstanak života na Zemlji	• Definicija, predmet istraživanja i značaj ekologije • Struktura ekosistema • Procesi koji se odigravaju u ekosistemu • Biodiverzitet • Biosfera kao jedinstveni ekološki sistem Zemlje	Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave, odnosno učenja, planom rada i načinima evidentiranja i ocenjivanja. Oblici nastave Predmet se realizuje kroz kombinaciju različitih oblika nastavnog rada i vrsta nastave (didaktičkih modela)
Životna sredina i održivi razvoj	• Proširivanje znanja o vrstama zagađivanja životne sredine • Razumevanje koncepta održivog razvoja • Razumevanje značaja različitih oblika zaštite i unapređivanja životne sredine • Razvijanje svesti o posledicama globalnih klimatskih promena	• navede izvore zagađivanja životne sredine • analizira vrste zagađivanja svog neposrednog okruženja • proceni posledice zagađivanja životne sredine • objasni značaj održivog razvoja • navede oblike energetske efikasnosti • navede uzroke nestajanja biljnih i životinjskih vrsta na teritoriji Srbije • ispolji odgovoran odnos prema domaćim životinjama, kućnim ljubimcima, oglednim životinjama,	• Izvori zagađivanja životne sredine • Posledice zagađivanja životne sredine • Zaštita životne sredine i održivi razvoj • Globalne promene u životnoj sredini i njihove posledice	Mesto realizacije nastave • Kabinet za biologiju, biološka radionica, univerzalna učionica, adekvatni objekti izvan školskog kompleksa, priroda Preporuke za realizaciju nastave • poštovanje svih didaktičkih principa • primena prirodnih nastavnih sredstava, realizacija terenske nastave, realizacija bioloških/ekoloških nastavnih

		krznašicama i ostalim ugroženim životinjskim i biljnim vrstama • proceni posledice globalnih klimatskih promena		ekskurzija • kombinovanje različitih didaktičkih modela (problemska, timska nastava biologije) • realizacija samostalnih učenčkih radova (eseji, prezentacije, referati, projekti)
Ekološka kultura	• Proširivanje znanja o načinima i značaju održavanja lične higijene i higijene životnog i radnog prostora • Shvatanje značaja pravilne upotrebe proizvoda • Razumevanje različitih uticaja na zdravlje čoveka	• objasni značaj održavanja lične higijene, higijene životnog i radnog prostora • razlikuje aditive opasne po zdravlje • objasni značaj upotrebe proizvoda u skladu sa deklaracijom i uputstvom u cilju očuvanja sopstvenog zdravlja i zaštite životne sredine • proceni značaj upotrebe biorazgradive ambalaže • objasni načine i značaj odlaganja otpada • protumači uticaje stresa, buke, psihoaktivnih supstanci, brze hrane i fizičke aktivnosti na zdravlje čoveka	• Uređenje životnog i radnog prostora • Potrošačka kultura • Upotreba GM hrane • Uticaj savremenog načina života na zdravlje čoveka	Ocenjivanje Evidentiranje i ocenjivanje učenika (putem usmene i pisane provere znanja, testiranja, izrade prezentacija i projekata) Okvirni broj časova po temama • osnovni pojmovi ekologije (8 časova) • životna sredina i održivi razvoj (17 časova) • ekološka kultura (10 časova)

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Geografija

Naziv predmeta:	SOCIOLOGIJA SA PRAVIMA GRAĐANA		
Godišnji fond časova:	31		
		Razred: treći	
Ciljevi predmeta:	- Osposobljavanje učenika za život u društvu izloženom stalnim promenama i izazovima koje donosi razvoj savremenog društva - Razvijanje sposobnosti kod učenika za ulogu odgovornog građanina, za život u demokratski uređenom i humanom društvu - Unapređivanje učeničke sposobnosti za sve oblike komunikacije, dijaloga i iskazivanja argumentovanog stava		

TEMA	CILJ	ISHODI	PREPORUČENI	NAČIN
------	------	--------	-------------	-------

		Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	SADRŽAJI PO TEMAMA	OSTVARIVANJA PROGRAMA
Struktura i organizacija društva	Upoznavanje sa funkcionisanjem, strukturom i organizacijom društva	- shvati strukturu i organizaciju društva - objasni ulogu društvenih grupa s posebnim osvrtom na brak i porodicu - shvati društvenu podelu rada - objasni uzroke društvenog raslojavanja - navede društvene ustanove i društvene organizacije i napravi razliku između njih - razlikuje osobenosti seoskog i gradskog stanovništva	- Pojam i elementi društva - Društvene grupe - Brak i porodica - Društvena podela rada - Društveno raslojavanje - Društvene ustanove i organizacije - Naselja i stanovništvo	- Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeći oblik nastave: teorijska nastava (31čas) Mesto realizacije nastave • Teorijska nastava se realizuje u učionici Preporuke za realizaciju nastave
Država i politika	- Upoznavanje sa politikom kao veštinom upravljanja društvom - Osposobljavanje za demokratsko mišljenje - Upoznavanje sa funkcionisanjem državnih institucija i organa vlasti - Razvijanje znanja o autonomiji i lokalnoj samoupravi	- opiše ulogu politike u društvu - objasni pojam, razvoj i oblike demokratije - razlikuje zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast - razlikuje udruženja građana i političke partije - prepozna ideološke razlike partija i podelu na levicu, desnicu i centar - shvati izborni postupak i konstituisanje skupštine i vlade - razlikuje državne organe vlasti - razlikuje autonomiju i lokalnu samoupravu - razume funkcionisanje lokalne samouprave	- Politika - veština upravljanja društvom - Pojam i razvoj demokratije - Konstitutivni elementi države - Podela vlasti - Organizacije građana - Političke partije - Izbori - Skupština - Državni organi vlasti - Oblici autonomije - Demokratska lokalna samouprava	- Koristiti aktuelne primere iz štampe i drugih medija relevantne za predmet - Koristiti Ustav i relevantne zakone u zavisnosti od sadržaja koji se obrađuje Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: - praćenje ostvarenosti ishoda - testove znanja Okvirni broj časova po temama - Struktura i organizacija društva (8 časova) - Ustav i pravna država u Srbiji (4 časa) - Država i politika (6 časova) - Građanin i njegova prava i slobode u Srbiji (3 časa)
Građanin i njegova prava i slobode	Bogaćenje znanja o ljudskim pravima i slobodama, i o ulozi pojedinca u društvenom i	shvati ljudska prava i slobode, i svoj položaj u društvu	- Političke slobode i prava građana - Ekonomске	Građanin i njegova prava i slobode u Srbiji (3 časa)

	političkom životu	• zna na koji način se štite prava i slobode građana	slobode i prava građana • Lične slobode i prava građana • Ostale slobode i prava građana • Zaštita ustavom garantovanih prava i sloboda	• Kultura i društvo (6 časova) • Društvene promene i razvoj društva (4 časa)
Ustav i pravna država u Republici Srbiji	• Upoznavanje sa Ustavom Republike Srbije, njegovim istorijskim pretečama i pravosudnim sistemom Republike Srbije	• shvati značaj ustava kao najvišeg pravnog akta • razlikuje ustav od zakona • napravi pregled razvoja ustavnosti u Srbiji • uoči značaj vladavine prava i pravne države • zna osnovne odredbe Ustava Republike Srbije • shvati funkcionisanje pravosudnog sistema Republike Srbije	• Značenje Ustava Republike Srbije • Principi ustavnost i zakonitosti • Ustavni sud • Redovni sudovi	
Kultura i društvo	• Razvijanje znanja o kulturnim tekovinama	• uoči razliku i sličnosti između kulture i civilizacije • shvati nastanak religije i religijskog mišljenja • identifikuje monoteističke religije i da objasni specifičnosti hrišćanstva • razlikuje običaj i moral • shvati razliku između umetnosti, masovne kulture, podkulture, šunda i kiča	• Pojam kulture i civilizacije • Religija • Nastanak religijskog mišljenja • Monoteističke religije • Hrišćanstvo • Običaj i moral • Umetnost • Masovna kultura	
Društvene promene i razvoj društva	• Osposobljavanje za život u društvu izloženom stalnim promenama i izazovima koje donosi razvoj savremenog društva • Sticanje znanja o horizontalnoj i vertikalnoj pokretljivosti društva	• identifikuje društvene promene • zna osnovne karakteristike horizontalne i vertikalne pokretljivosti • prepozna društveni razvoj i da formira stav prema savremenim tendencijama u razvoju globalnog društva	• Pojam i vrste društvenih promena • Društvena pokretljivost • Društveni razvoj	

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA / MODULIMA

- Istorija

B1: IZBORNI PREDMETI

Naziv predmeta:	GRAĐANSKO VASPITANJE
Godišnji fond časova:	35
	Razred: prvi
Ciljevi predmeta:	- Sticanje znanja, razvijanje veština, usvajanje vrednosti i formiranje stavova koji su pretpostavka za uspešan, odgovoran i angažovan život u demokratskom društvu; - Osnajivanje učenika za poštovanje, odbranu i afirmaciju vrednosti demokratskog društva; - Jačanje društvene kohezije, uvažavanje različitosti i podrška suzbijanju svakog oblika diskriminacije i nasilja.

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
JA, MI I DRUGI	• Podsticanje učenika na međusobno upoznavanje • Podsticanje učenika da sagledaju međusobne sličnosti i razlike i uvažavaju ih • Razvoj negativnog stava prema bilo kom obliku diskriminacije	• Analizira svoje osobine i da ih predstavi drugima • Prepozna, analizira sličnosti i razlike unutar grupe • Prihvati druge učenike i uvažava njihovu različitost • Prepozna predrasude, stereotipe, diskriminaciju, netoleranciju po različitim osnovama • Sagleda moguće posledice netolerancije, diskriminacije, stereotipa, predrasuda i načine	• Lični identitet • Otkrivanje i uvažavanje razlika • Grupna pripadnost • Stereotipi i predrasude • Tolerancija i diskriminacija	• Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave: • teorijska nastava Podela odeljenja na grupe • Odeljenje se ne deli na grupe Mesto realizacije nastave • Nastava se realizuje u učionici
KOMUNIKACIJA U GRUPI	• Osposobljavanje učenika za komunikaciju u grupi	• Iskaže, obrazloži i brani mišljenje argumentima • Aktivno sluša • Debatuje i diskutuje na neugrožavajući način,	• Samopouzdanost • Reagovanje • Glasine • Neslušanje, aktivno slušanje	Preporuke za realizaciju nastave • Aktivnosti na prvim časovima treba tako organizovati da se obezbedi međusobno upoznavanje učenika, upoznavanje

		uvažavajući mišljenje drugih • Objasni razliku između dijaloga i debate • Objasni razloge i načine nastanka glasila u svakodnevnoj komunikaciji i objasni posledice koje izazivaju glasine	• Neoptužujuće poruke • Izražavanje mišljenja • Vođenje debate i dijaloga	učenika sa ciljevima i nastavnim sadržajima predmeta, ali i tako da nastavnik dobije početni uvid u to sa kakvim znanjima, stavovima i veštinama iz oblasti građanskog vaspitanja grupa raspolaže s obzirom da nisu svi učenici u osnovnoj školi pohađali nastavu građanskog vaspitanja u istoj meri. • Realizacija programa treba da se odvija u skladu sa principima aktivne, problemske i istraživačke nastave sa stalnim refleksijama na odgovarajuće pojave iz društvenog konteksta prošlosti i sadašnjosti. • Kvalitet nastave se obezbeđuje usaglašavanjem sadržaja sa odgovarajućim metodičkim aktivnostima i stalnom razmenom informacija unutar grupe. • Dobar indikator uspešne nastave je sposobnost učenika da adekvatno primenjuju stečena znanja i veštine i da u praksi izražavaju stavove i vrednosti demokratskog društva. • Nastavnik treba da pruži neophodnu pomoć i podršku učenicima u pripremi i realizaciji aktivnosti, a zajedno sa grupom da obezbedi povratnu informaciju o njenoj uspešnosti. • U realizaciji ovog programa nastavnik je izvor znanja, organizator i voditelj učeničkih aktivnosti i osoba koja daje povratnu informaciju. • Povratna informacija je od velikog značaja ne samo za proces sticanja saznanja, već i za podsticanje samopouzdanja, učešća u radu grupe i motivacije za predmet • Za uspešno realizovanje nastave broj učenika u grupi ne bi trebala da bude veća od 25 učenika. Optimalan broj učenika je
ODNOSI U GRUPI/ ZAJEDNICI	• Osposobljavanje učenika za rad u grupi/timu i međusobnu saradnju • Podsticanje učenika da sukobe rešavaju na konstruktivan način i izbegavaju sukobe • Osposobljavanje učenika da prepoznaju primere nasilje u svojoj sredini i preuzmu odgovornost za sopstveno ponašanje u takvoj situaciji	• Radi u grupi/timu • Prepozna prednosti grupnog/timskog rada • Učestvuje u donošenju grupnih odluka • Razlikuje moguće oblike učešća mladih u društvenom životu • Objasni potrebu i važnost participacije mladih u društvenom životu • Objasni stepene i oblike učešća mladih u društvenom životu • Objasni razloge, tok i posledice sukoba • Objasni efekte konflikta na tok komunikacije • Uoči faktore koji određuju ponašanje u situacijama konflikta • Analizira sukob iz različitih ulova, (prepoznaje potrebe i strahove aktera sukoba) i nalazi konstruktivna rešenja prihvatljiva za obe strane u sukobu. • Obrazloži prednosti konstruktivnog načina rešavanja sukoba • Objasni značaj	• Saradnja • Grupni rad • Grupno odlučivanje • Učešće mladih: "Lestvica participacije" • Raditi zajedno • Dinamika i ishodi sukoba • Stilovi postupanja u konfliktima • Sagledavanje problema iz različitih uglova • Nalaženje rešenja • Postizanje dogovora • Izvini • Posredovanje • Nasilje u okolini • Vršnjačko nasilje • Nasilje u školi. • Postizanje mira	

		posredovanja u sukobu • Prepozna i objasni vrste nasilja • Identifikuje i analizira uzroke nasilja u svojoj sredini, među vršnjacima, školi • Identifikuje i analizira moguće načine reagovanja pojedinca u situacijama vršnjačkog nasilja, iz pozicije žrtve i posmatrača • Prihvati odgovornost za sopstveno ponašanje		15-20 učenika Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: 3. praćenje ostvarenosti ishoda Okvirni broj časova po temama • Ja, mi i drugi (8 časova) • Komunikacija u grupi (10 časova) • Odnosi u grupi/zajednici (17 časova)
--	--	--	--	---

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA / MODULIMA

- Srpski jezik i književnost
- Istorija
- Sociologija sa pravima građana

Naziv predmeta:	GRAĐANSKO VASPITANJE
Godišnji fond časova:	35
	Razred: drugi

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
PRAVA I ODGOVORNOSTI	• Upoznavanje učenika sa vrstama prava i prirodom (univerzalnost, celovitost, nedeljivost) • Upoznavanje učenika sa načinima i mehanizmima zaštite	• Objasni značenje i smisao ljudskih prava • Razlikuje vrste ljudskih prava (lična, politička, socijalnoekonomska, kulturna, zdravstvena prava) • Analizira i objašnjava odnos	• Potrebe i prava • Prava i pravila • Prava i zakoni • Međunarodna dokumenta o zaštiti prava • Prava i vrednosti • Vrste prava • Odnosi među	• Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave: • teorijska nastava

	prava • Sagledavanje značaja ličnog angažovanja u zaštiti sopstvenih prava i prava drugih ljudi	prava i odgovornosti • Objasni celovitost i uzajamnu povezanost ljudskih prava • Objasni univerzalnost i razvojnost ljudskih prava • Objasnjava potrebu posebne zaštite prava deteta • Pronalazi primere i pokazatelje ostvarivanja i kršenja ljudskih prava • Proceni položaj pojedinca i društvenih grupa sa aspekta ljudskih prava • Objasni mehanizme i načine za zaštitu ljudskih prava • Analizira i tumači osnovna međunarodna i domaća dokumenta iz oblasti ljudskih prava • Objasni ulogu najznačajnijih institucija i procedure zaštite ljudskih prava • Objasni ulogu pojedinca i grupa u zaštiti ljudskih prava	pravima • <i>Sukob prava</i> • Dečja i ljudska prava • Konvencije i zastupljenost prava u štampi • Odgovornost odraslih • Odgovornost dece • Kršenje prava deteta • Zaštita prava deteta	<u>Podela odeljenja na grupe</u> • Odeljenje se ne deli na grupe <u>Mesto realizacije nastave</u> • Nastava se realizuje u učionici <u>Preporuke za realizaciju nastave</u> • Realizacija programa treba da se odvija u skladu sa principima aktivne, problemske i istraživačke nastave sa stalnim refleksijama na odgovarajuće pojave iz društvenog konteksta prošlosti i sadašnjosti. • Kvalitet nastave se obezbeđuje usaglašavanjem sadržaja sa odgovarajućim metodičkim aktivnostima i stalnom razmenom informacija unutar grupe. • Dobar indikator uspešne nastave je sposobnost učenika da adekvatno primenjuju stečena znanja i veštine i da u praksi izražavaju stavove i vrednosti demokratskog društva. • Nastavnik treba da pruži neophodnu pomoć i podršku učenicima u pripremi i realizaciji aktivnosti, a zajedno sa grupom da obezbedi povratnu informaciju o njenoj uspešnosti. • U realizaciji ovog programa nastavnik je izvor znanja, organizator i voditelj učeničkih aktivnosti i osoba koja daje povratnu informaciju. • Povratna informacija je od velikog značaja ne samo za proces sticanja saznanja, već i za podsticanje samopouzdanja, učešća u radu grupe i motivacije za predmet • Za uspešno realizovanje nastave broj učenika u grupi ne bi trebala da bude veća od 25 učenika. Optimalan broj
PLANIRANJE I IZVOĐENJE AKCIJE	• Podsticanje učenika na aktivnu participaciju u životu škole • Razvijanje veština planiranja akcija	• Identifikuje probleme u svojoj lokalnoj zajednici/ školi • Analizira izabrane probleme, izučava ih	• Izbor problema • Identifikacija mogućih rešenja • Priprema nacrt akcije • Realizacija akcije	

		• Predlaže aktivnosti i diskutuje o njima sa ostalim članovima tima • Sarađuje sa članovima tima i učestvuje u donošenju odluka • Formuliše ciljeve i korake akcije • Inicira aktivnosti, prati ih i ocenjuje ih • Predstavi putem javne prezentaciju nacrt akcije i rezultate akcije	(van redovnih časova i učionice) • Analiza realizovane akcije • Predstavljane rezultata akcije	učenika je 15-20 učenika <u>Ocenjivanje</u> Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: 1. praćenje ostvarenosti ishoda <u>Okvirni broj časova po temama</u> • Prava i odgovornosti (18 časova) • Planiranje i izvođenje akcije (17 časova)
--	--	---	--	--

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA / MODULIMA

- Srpski jezik i književnost
- Istorija
- Sociologija sa pravima građana

Naziv predmeta:	GRAĐANSKO VASPITANJE
Godišnji fond časova:	31
	Razred: treći

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
DEMOKRATIJA I POLITIKA	• Razumevanje pojmova demokratija, politika, vlast, građanski život • Upoznavanje sa mehanizmima funkcionisanja	• Objasni pojmove demokratija, politika, vlast, građanski život • Navede razlike između demokratskog i nedemokratskog načina	• Demokratija, politika i vlast • Funkcionisanja institucije demokratije • Mehanizmi i načini kontrole i ograničenja vlasti u demokratskom	Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. <u>Oblici nastave</u> Predmet se realizuje kroz

	demokratije i institucijama demokratije • Sagledavanje značaja i načina kontrole i ograničenja vlasti u demokratiji	odlučivanja • Objasni razlike između neposredne i posredne demokratije • Analizira različite načine ograničavanja vlasti • Razlikuje nadležnosti zakonodavne, izvršne i sudske vlasti	poretku	sledeće oblike nastave: • teorijska nastava <u>Podela odeljenja na grupe</u> • Odeljenje se ne deli na grupe <u>Mesto realizacije nastave</u> • Nastava se realizuje u učionici <u>Preporuke za realizaciju nastave</u> • Realizacija programa treba da se odvija u skladu sa principima aktivne, problemske i istraživačke nastave sa stalnim refleksijama na odgovarajuće pojave iz društvenog konteksta prošlosti i sadašnjosti. • Kvalitet nastave se obezbeđuje usaglašavanjem sadržaja sa odgovarajućim metodičkim aktivnostima i stalnom razmenom informacija unutar grupe. • Dobar indikator uspešne nastave je sposobnost učenika da adekvatno primenjuju stečena znanja i veštine i da u praksi izražavaju stavove i vrednosti demokratskog društva. • Nastavnik treba da pruži neophodnu pomoć i podršku učenicima u pripremi i realizaciji aktivnosti, a zajedno sa grupom da obezbedi povratnu informaciju o njenoj uspešnosti. • U realizaciji ovog programa nastavnik je izvor znanja, organizator i voditelj učeničkih aktivnosti i osoba koja daje
GRAĐANIN I DRUŠTVO	• Sagledavanje uloge građanina/građanke u demokratskom društvu • Upoznanje se sa radom lokalne samouprave • Sagledavanje uloge i karakteristika civilnog društva u demokratiji • Sagledavanje značaja i načina učestvovanja građanina/građanke u politici	• Razume političko određenje pojma građanin/građanka • Razume značaj poštovanja zakona u demokratskoj državi • Objasni ulogu lokalne samouprave i poslove kojima se ona bavi • Objasni karakteristike i ulogu civilnog društva • Navede mogućnosti uticaja građana na vlast, pravni i politički sistem (različite forme građanskog udruživanja, različite forme građanskih inicijativa i akcija) • Identifikuje i analizira faktore koji ometaju/ podstiču demokratski razvoj društva	• Odnos države i građanskog društva • Pojam građanina • Značaj i način učestvovanja građanina u politici • Uloga građana u ostvarivanju prava	
GRAĐANSKA I POLITIČKA PRAVA I PRAVO NA GRAĐANSKU INICIJATIVU	• Upoznavanje učenika sa suštinom građanskih prava i pravom na građansku inicijativu • Sagledavanje uloge građana u ostvarivanju ljudskih prava u	• Objasni pojam ljudskih prava • Navede vrste ljudskih prava i objasni njihov sadržaj • Analizira predstavljanje ljudskih prava u aktuelnim medijima • Objasni ulogu pojedinca u zaštiti i ostvarivanju ljudskih	• Pravo na građansku inicijativu • Participacija građana u procesu donošenja odluka i pravo na samoorganizovanje građana • Uloga nevladinih organizacija	

	demokratskom društvu • Sagledavanje neophodnosti i načina aktivnog učešća građana u demokratskom društvu	prava • Objasni pojam građanske inicijative • Navede nadležnosti opštine i poslove kojima se ona bavi • Razlikuje formalnu od neformalne inicijative • Navede formu i sadržaj formalnog predloga građanske inicijative • Navede strukturu, funkcionisanje, pravila i procedure rada Skupštine • Izvede simulaciju zasedanja Skupštine poštujući sve procedure u procesu donošenja odluka na predlog građana • Objasni pojam, karakteristike, ulogu i vrste udruživanja građana • Identifikuje i analizira aktivnosti i akcije udruženja građana u svojoj lokalnoj zajednici.		povratnu informaciju. • Povratna informacija je od velikog značaja ne samo za proces sticanja saznanja, već i za podsticanje samopouzdanja, učešća u radu grupe i motivacije za predmet • Za uspešno realizovanje nastave broj učenika u grupi ne bi trebala da bude veća od 25 učenika. Optimalan broj učenika je 15-20 učenika <u>Ocenjivanje</u> Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: 1. praćenje ostvarenosti ishoda <u>Okvirni broj časova po temama</u> • Demokratija i politika (5 časova) • Građanin i društvo (8 časova) • Građanska i politička prava i pravo na građansku inicijativu (10 časova) • Planiranje konkretne akcije (8 časova)
PLANIRANJE KONKRETNE AKCIJE	• Podsticanje i osposobljavanje učenika za planiranje zajedničkih akcija i projekata u lokalnoj zajednici	• Identifikuje probleme u svojoj lokalnoj zajednici • Analizira izabrane probleme, izučava ih • Predlaže aktivnosti i diskutuje o njima sa ostalim članovima tima • Sarađuje sa članovima tima i učestvuje u donošenju odluka • Formuliše ciljeve i korake akcije • Inicira aktivnosti, prati ih i ocenjuje • Predstavi putem javne prezentaciju nacrt akcije i	• Izbor problema • Identifikacija mogućih rešenja • Priprema nacrta akcije • Realizacija akcije (van redovnih časova i učionice) • Analiza realizovane akcije • Predstavljanje rezultata akcije	

		rezultate akcije		
--	--	------------------	--	--

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA / MODULIMA

- Srpski jezik i književnost
- Sociologija sa pravima građana

B2: IZBORNI OPŠTEOBRAZOVNI PREDMETI PREMA PROGRAMU OPŠTEOBRAZOVNOG PROFILA

Naziv predmeta:	STRANI JEZIK II
Godišnji fond časova:	35+31
	Razred: drugi i treći

Ciljevi predmeta:	Razvijanje saznanjnih i intelektualnih sposobnosti i sticanje pozitivnog odnosa prema drugim kulturama uz uvažavanje različitosti i usvajanje znanja i umjenja potrebnih u komunikaciji na stranom jeziku u usmenom i pisanom obliku. Nivoi opštih i pojedinačnih postignuća definisani su prema Zajedničkom evropskom referentnom okviru za žive jezike. - Do kraja četvrtog razreda gimnazije učenik/učenica treba da savlada <i>prvi strani jezik</i> do nivoa B1+, odnosno B2 ukoliko se radi o engleskom jeziku, a drugi strani jezik do nivoa A2+, odnosno B1 ukoliko se radi o engleskom jeziku. - Do kraja četvorogodišnje srednje stručne škole učenik/učenica treba da savlada prvi strani jezik do nivoa B1, a drugi strani jezik do nivoa A2+. Takođe, do kraja četvorogodišnje srednje stručne škole učenik/učenica treba da savlada osnovne aspekte jezika struke (terminologija i registar). - Do kraja trogodišnje srednje stručne škole učenik/učenica treba da savlada prvi strani jezik do nivoa A2+, a drugi strani jezik do nivoa A2. Takođe, učenik/učenica trogodišnje srednje stručne škole treba da savlada i neke osnovne aspekte jezika struke (terminologija i registar) Isti ćemo da će stepen postignuća po jezičkim vještinama varirati, odnosno da će receptivne vještine (razumevanje govora i čitanje) biti na predviđenom nivou, dok se za produktivne vještine (govor, interakcija, medijacija i pisanje) može očekivati da budu za jedan nivo niže (na primer, B1+ receptivno, B1 produktivno; B2 receptivno, B1+ produktivno; A2+ receptivno, A2 produktivno, itd.)
-------------------	--

CILJ	ISHODI	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
	Na kraju trećeg razreda učenik će		

	biti u stanju da:		
RAZUMEVANJE GOVORA Osposobljavanje učenika za razumevanje usmenog govora	• razume i reaguje na odgovarajući način na usmene poruke u vezi sa aktivnostima na času (govor nastavnika i drugova, audio i audio-vizuelni materijali u nastavi) • razume jednostavne fraze i rečenice nastale u spontanoj interakciji uz otežavajuće okolnosti prirodne komunikacije (buka na ulici, telefonski razgovori, intervju licem u lice, telefonskim putem ili putem skajpa itd.) • oslanjajući se na opšta znanja i iskustva, rekonstruiše nepoznato na osnovu konteksta i pamti, reprodukuje i kontekstualizuje ključne elemente poruke • posle prvog slušanja određenog nepoznatog usmenog teksta (približnog trajanja 4-5 minuta u zavisnosti od stepena poznavanja teme i konteksta) postavi hipoteze u vezi sa: • vrstom usmenog teksta koji sluša, npr. objava preko razglasa, intervju, reklame i drugo • brojem sagovornika, njihovim statusom i namerama • opštim sadržajem datog usmenog teksta usmeravajući pažnju na relevantne jezičke i nejezičke elemente (ključene reči, intonaciju i dr.) • posle drugog i po potrebi narednih slušanja (u zavisnosti od težine teksta i naloga za slušanje): • proveru prvobitno postavljene hipoteze koje se odnose na vrstu i sadržaj usmenog teksta, na	OPŠTE TEME Svakodnevni život (organizacija vremena, poslova, slobodno vreme) Hrana i zdravlje (navike u ishrani, karakteristična jela i pića u zemljama sveta) Poznati gradovi i njihove znamenitosti, regioni u matičnim zemljama Sportovi i poznata sportska takmičenja Život i dela slavnih ljudi XX veka (iz sveta nauke, kulture, sporta, muzike) Mediji (Štampa, televizija, internet) Interesantne životne priče i događaji Svet kompjutera (rasprostranjenost, primena, korist i negativne strane) KOMUNIKATIVNE FUNKCIJE Predstavljanje sebe i drugih Pozdravljanje (sastajanje, rastanak; formalno, neformalno, specifično po regionima) Identifikacija i imenovanje osoba, objekata, boja, brojeva itd.) Davanje jednostavnih uputstava i komandi Izražavanje molbi i zahvalnosti Izražavanje izvinjenja Izražavanje potvrde i negiranje Izražavanje dopadanja i nedopadanja Izražavanje fizičkih senzacija i potreba Iskazivanje prostornih i vremenskih odnosa Davanje i traženje informacija i obaveštenja Opisivanje i upoređivanje lica i predmeta Izricanje zabrane i reagovanje na zabranu Izražavanje pripadanja i posedovanja Skretanje pažnje	<u>Preporuke za realizaciju nastave</u> Za nastavu izbornog predmeta predložen je program stranog jezika za srednje škole (peta godina učenja). S obzirom na to da je broj časova približno isti kao u prvom razredu srednje škole i da su učenici imali drugi strani jezik u osnovnoj školi, realizaciju nastave treba prilagoditi okolnostima (jedan čas nedeljno) i interesovanjima učenika. To se najviše odnosi na teme i gramatičke sadržaje koje sam nastavnik može da podeli na dve školske godine. <u>Oblici nastave</u> Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave: • komunikativna nastava stranih jezika uz primenu tehnika rada u grupama i parovima, dodatnih sredstava u nastavi (AV materijali, IT, igre, autentični materijali, itd.), kao i uz primenu principa nastave po zadacima (task-based language teaching; enŕeňanza por tareas, handlungsorientierter FSU) • slušanje i reagovanje na naloge i/ili zadatke u vezi sa tekstom koji čita nastavnik ili

	status, namere i međusobne odnose sagovornika • razume najbitnije elemente sadržaja usmenog teksta u zavisnosti od cilja slušanja • uviđa koje elemente nije u potpunosti razumeo i u vezi sa njima traži dodatna obaveštenja • razume opšti sadržaj kratkih, prilagođenih tekstova stručne sadržine	Traženje mišljenja i izražavanje slaganja i neslaganja Traženje i davanje dozvole Iskazivanje čestitki Iskazivanje preporuke Izražavanje hitnosti i obaveznosti Iskazivanje sumnje i nesigurnosti GRAMATIČKI SADRŽAJI U drugom i trećem razredu srednje škole uvodi se malo novih gramatičkih sadržaja s obzirom da učenici izborni strani jezik nisu učili u prvom razredu. Potrebno je da se znanja i veštine učenika, stečenih u osnovnoj školi: osveste i sistematizuju, tako da predstavljaju čvrstu osnovu za dalje učenje utvrde i automatizuju, tako da ih učenici spontano, i bez većih grešaka (koje bi dovele do zabune ili onemogućile sporazumevanje), receptivno i produktivno koriste u komunikaciji Engleski jezik Imenička grupa - Brojive i nebrojive imenice: <i>friends, parties; food (beans, cereals, coffee, cheese, etc.), abstract (happiness, time, money)</i> - Složenice: <i>downtown, waterfall, network, masterpiece, footprint, firework</i> - Kvantifikatori: <i>much, many, a lot of, few, a few, little, a little, some, too much, too many</i>	koji učenici čuju sa zvučnih zapisa • rad u parovima, malim i velikim grupama (mini-dijalozi, igra po ulogama, simulacije, itd.) • manualne aktivnosti (izrada panoa, prezentacija, zidnih novina, postera za učionicu ili roditelje i sl.) • debate i diskusije primerene uzrastu (N.B. debate predstavljaju unapred pripremljene argumentovane monologe sa ograničenim trajanjem, dok su diskusije spontanije i nepripremljene interakcije na određenu temu) • rešavanje "tekućih problema" u razredu, tj. dogovori i mini-projekti • obimniji projekti koji se rade u učionici i van nje u trajanju od nekoliko nedelja do čitavog polugodišta uz konkretno vidljive i merljive proizvode i rezultate • razvijanje jezičkih veština u domenu jezika struke, primenjivanjem istih strategija učenja kao i kod opšteg jezika i koristeći autentične ili adaptirane stručne tekstove (pisane ili usmene)
PISANJE Osposobljavanje učenika za pisanje kraćih tekstova različitog sadržaja	• napiše povezane rečenice o nekim svakodnevnim aspektima iz svog okruženja • napiše kraći izveštaj, opis nekog događaja, dešavanja ili aktivnosti iz ličnog iskustva koristeći svakodnevne reči i fraze prilagođene komunikativnoj situaciji • napiše jednostavne povezane rečenice o porodici, svom okruženju i interesovanjima • napiše veoma kratke formalne i neformalne tekstove (do 80 reči) koristeći standardne i konvencionalne formule pisanog izražavanja (pismo, obaveštenje, poruka) • napiše kratke i jednostavne beleške u vezi sa trenutnim potrebama i planovima (spisak za kupovinu, poruke, spisak obaveza, zapisnik) • piše elektronske poruke, SMS poruke, učestvuje u diskusijama na blogu ili forumu		
GOVOR Osposobljavanje učenika za kratko monološko	• usklađuje intonaciju, ritam i visinu glasa sa sopstvenom komunikativnom namerom i sa stepenom formalnosti govorne		

izlaganje i za učešće u dijalogu na stranom jeziku	situacije • koristi ciljni jezik kao jezik komunikacije u učionici kako sa nastavnikom tako i sa ostalim učenicima i učenicama (radeći u paru, grupi ili plenumu) • pored informacija o sebi i svom okruženju opisuje u nekoliko rečenica poznatu radnju, mesto, doživljaj ili situaciju u sadašnjosti, prošlosti i budućnosti, koristeći poznate jezičke (leksiku i morfosintaktičke strukture) i nejezičke (mimika, gestika, prozodija) elemente • u nekoliko rečenica daje svoje mišljenje i izražava stavove (dopadanje/nedopadanje itd.), koristeći poznate jezičke elemente • stupa u kratke razgovore, pod uslovom da sagovornik, po potrebi, sarađuje • vodi rutinske dijaloge bez napora, razmenjuje misli i informacije u vezi sa svojim okruženjem i porodicom u svakodnevnim situacijama • sa pripremom ukratko predstavlja rezultate samostalnog istraživanja rada na određenu temu u paru ili grupi • interpretira tematski prilagođene pesme, recitacije i skečeve.	Član - Razlika u upotrebi određenog i neodređenog člana u širem kontekstu: <i>My brother is a football player and he is the captain of the school football team.</i> - Prvopomenuti, drugi put pomenut <i>He lives in a big house. The house is new.</i> - Poznat iz konteksta <i>This is a nice house - the garden is big.</i> - Nulti član u izrazima: <i>in hospital, in bed, at home, at school, by plane, by taxi, have breakfast, after lunch</i> Glagolska grupa - Modalni glagoli: <i>can, can't, have to, don't have to; will</i> (ponuda - <i>I'll do that for you</i>). - Upotreba gerunda i infinitiva: <i>I like playing football, I want to play football.</i> - Razlika između The Present Simple Tense i The Present Continuous Tense - The Simple Past Tense pravih glagola i najčešćih nepravilnih glagola - The Present Perfect, razlika između The Present Perfect i The Simple Past Tense - Imperativi - The Future Simple - predviđanje - Iskazivanje namere i planova pomoću <i>be going to</i> Pridevi - Razlika između <i>boring, bored; interested, interesting</i> - Građenje prideva od imenica: <i>arrogance-arrogant, romance-romantic, culture-cultural</i> - Konstrukcije <i>too good/expensive; not</i>	prilagođene uzrastu, nivou znanja jezika i poznavanju struke • gramatička građa predviđena Programom za izborni predmet u srednjoj školi dobija svoj smisao tek kada se dovede u vezu sa datim komunikativnim funkcijama i temama, i to u sklopu jezičkih aktivnosti razumevanja (usmenog) govora i pisanog teksta, usmenog i pismenog izražavanja i medijacije; polazište za posmatranje i uvežbavanje jezičkih zakonitosti jesu usmeni i pisani tekstovi različitih vrsta, dužine i stepena težine; koriste se, takođe, izolovani iskazi, pod uslovom da su kontekstualizovani i da imaju komunikativnu vrednost
RAZUMEVANJE PISANOG TEKSTA Osposobljavanje učenika za funkcionalno čitanje i razumevanje različitih, uzrasno i sadržajno primerenih vrsta tekstova	• razume kraće tekstove (dužine do 120 reči) o konkretnim, bliskim i svakodnevnim temama, oslanjajući se na prepoznavanje imena, frekventnih internacionalizama, pozjamljenica i poznatih reči i fraza iz drugih stranih jezika	- Razlika između <i>boring, bored; interested, interesting</i> - Građenje prideva od imenica: <i>arrogance-arrogant, romance-romantic, culture-cultural</i> - Konstrukcije <i>too good/expensive; not</i>	

radi informisanja, izvršavanja uputstava i ostvarenja estetskog doživljaja (čitanje radi ličnog zadovoljstva)	• razume opšti sadržaj kratkih autentičnih, adaptiranih i udžbeničkih tekstova u kojima preovlađuju poznate reči i izrazi • razume obaveštenja i upozorenja na javnim mestima (znaci, natpisi za orijentaciju, plakati, električni i drugi natpisi) • razume kraću ličnu poruku upućenu u svrhu korespondencije - razglednicu, pismo, sms ili neku drugu elektronsku poruku, elektronsko pismo • razume opšti sadržaj i osnovnu poruku - obaveštenje iz kraćeg informativnog teksta: novinske vesti, reportaže, intervjua, grafikona, statistike (globalno razumevanje) • pronađe, izdvoji i razume određenu relevantnu ili traženu informaciju unutar prepoznatljive i specifične vrste teksta koji sadrži veći broj različitih informacija - npr. vremensku prognozu za određeno područje, podatke u malim oglasima, prospektima, brošurama, jelovniku, redu vožnje, planu grada, TV programu i sl. (selektivno razumevanje) • razume kratka i jednostavna uputstva i savete o načinu ponašanja, upotrebi određenih predmeta i aparata ukoliko su pisana jednostavnim jezikom i/ili praćena određenim vizuelnim elementima (detaljno razumevanje) • razume kratke literarne forme ukoliko sadrže svakodnevne i većim delom poznate reči, fraze i izraze - konkretnu poeziju,	<i>good enough</i> Predlozi - posle prideva: <i>afraid of, keen on, allergic to</i> - posle glagola: <i>apologize for, pay for, agree with, argue with, complain about, use as, arrive at, belong to, agree on, believe in, consist of, suffer from</i> - u izrazima: <i>by chance, for ages, for a moment, in trouble, off the coast, on the radio, face to face, on the move</i> Upitne rečenice - <i>How + pridev; How much - how many</i> - Građenje pitanja sa prepozicionim glagolima (<i>Who did you go with?</i>) Veznici <i>because, so, too, for example, like</i> - Veznici i veznički izrazi u prošlom narativu: <i>one day, suddenly, in the end, then, after, before, during, later, when</i> Italijanski jezik Imenice Vlastite imenice i zajedničke, odgovarajući rod i broj sa determinativom: <i>Anna, Pietro, Belgrado, Roma, Signor Bianchi, Signora Bianchi, i miei genitori, il nostro paese, questa casa, l'Italia, la Serbia, il Tirreno, l'Adriatico, le Alpi, gli Appennini; i miei genitori, mia madre, Il loro padre, il nostro paese, i vostri figli, questo studente, questa ragazza, quell'amico, quella casa,</i> itd. Sistemska prikaz morfoloških karakteristika	
--	--	---	--

	anegdote, stripove (estetsko čitanje)	
SOCIOKULTURNA KOMPETENCIJA Sticanje i ovladavanje sociokulturnim kompetencijama neophodnim za pisanu i usmenu upotrebu jezika	• u okviru polja svog interesovanja, znanja i iskustva, prepozna i razume sličnosti i razlike u pogledu navika (verbalna i neverbalna komunikacija), običaja, mentaliteta i institucija koje postoje između naše zemlje i zemalja čiji jezik uči • prepozna i razume najčešće prisutne kulturne modele svakodnevnog života zemlje i zemalja čiji jezik uči • prepozna i adekvatno reaguje na formalnost govorne situacije • adekvatno koristi najfrekventije stilove i registre u vezi sa znanjima iz stranog jezika, ali i iz ostalih oblasti školskih znanja i životnih iskustava • adekvatno reaguje na pragmatičke funkcije govornih činova u ciljnom jeziku različite od onih u L1 (stepen formalnosti, ljubaznosti, kao i paralingvistička sredstva: gest, mimika, prostorni odnosi među govornicima, itd.) • učestvuje u svim vidovima moderne komunikacije (elektronske poruke, SMS poruke, diskusije na blogu ili forumu, društvene mreže) • koristi sve dosad navedene strategije razvoja komunikativnih kompetencija primenjujući jezik struke u skladu sa nivoom znanja jezika i potrebama	Član Upotreba člana. Sistematizacija Oblici određenog i neodređenog člana Osnovna upotreba Slaganje određenog i neodređenog člana sa imenicom ili pridevom Član spojen s predlozima <i>di, a, da, in, su i con</i> Određeni član ispred datuma: <i>Oggi è il 25 novembre</i> . Ispred imena dana u nedelji <i>Abbiamo lezioni di lingua italiana il mercoledì e il giovedì</i> Upotreba člana uz vlastita imena, geografske pojmove, imena gradova i država, prezimena Partitivni član kao supletivni oblik množine neodređenog člana (<i>Ho un amico italiano: Ho degli amici italiani.</i>) Upotreba člana uz prisvojni pridev i imenice koje iskazuju blisko srodstvo (<i>Mia sorella si chiama Ada. Domani andiamo a Roma con i nostri nonni</i>) Položaj člana i predloga uz neodređeni pridev <i>tutto</i> Partitivni član. <i>Mangio delle mele</i> . Izostavljanje u negaciji. <i>Non mangio pane</i> . Upotreba predloga <i>di</i> uz izraze koji izražavaju određenu količinu. <i>Prendo un bicchiere d'acqua minerale</i> . Zamenice Lične zamenice u službi subjekta Naglašene lične zamenice u službi objekta Naglašene lične zamenice u službi direktnog i indirektnog objekta. Nenaglašene lične zamenice u paru: <i>Compro il libro a Luigi. Glielo compro</i> . Prisvojne zamenice. Pokazne zamenice (<i>questo, quello</i>) Upitne zamenice <i>chi? che?/ che cosa?</i> Neodređene zamenice pridevi

		(niente/nulla, nessuno, qualcosa, qualcuno, qualche, alcuni) Relativne zamenice (<i>che, cui, il quale/la quale</i>) Pridevi Opisni pridevi, slaganje prideva i imenice u rodu i broju. Opisni pridevi <i>buono</i> i <i>bello</i>; neodređeni pridev <i>tutto</i>. Posebne karakteristike prideva <i>santo</i> i <i>grande</i> Komparacija prideva: <i>Maria è più alta di Marta. Noi siamo più veloci di voi. Maria e' la piu' alta della classe.</i> Apsolutni superlativ: <i>Maria è bellissima.</i> Prisvojni pridevi. Upotreba člana uz prisvojne prideve Pokazni pridevi: <i>questo, quello</i> Naziv boja, morfološke osobenosti prideva: <i>viola, rosa, blu, arancione</i> Glavni brojevi (preko 1000) i redni (do 20). Redni brojevi. Predlozi Prosti predlozi: <i>di, a, da, in, con, su, per, tra, fra</i> i njihova osnovna upotreba Predlozi: <i>dentro, fuori, sotto, sopra, davanti dietro</i> Upotreba predloga: <i>di (Marco finisce di fare i compiti. La mamma dice di non fare tardi), a (Vado a giocare. Sei bravo a pattinare. Usciamo a giocare con gli amici.), da Vengo da Belgrado. Andiamo dai nonni, in (vado in Italia, vivo nel lazio, ho un cappello in testa)</i> Glagoli Sadašnje vreme (<i>Presente Indicativo</i>) Imperativ (<i>Imperativo</i>), zapovedni način. Zapovedni način, za sva lica: <i>Fa' presto! Non tornare tardi ! Non andate via senza di me. Prego Signora, entri! Mi dia un etto</i>	
--	--	--	--

		di prosciutto e tre tosette, per favore Povratni glagoli Upotreba glagola <i>piacere</i>. Perfekt (<i>Passato Prossimo</i>) pravičnih i nepravilnih glagola: <i>Ho comprato un chilo di pesche. Sono andata alla stazione.</i> Perfekt modalnih glagola <i>volere, dovere, potere, sapere</i>. <i>Sono dovuto andare dal dentista. Ho potuto leggere i titoli in italiano.</i> Kondicional prezenta (<i>Condizionale Presente</i>): <i>Vorrei un chilo di mele, per favore ! Potresti prestarmi il tuo libro di italiano?</i> Futur pravičnih i nepravilnih glagola. <i>Noi torneremo a casa alle cinque.</i> Imperfekat (<i>Imperfetto</i>): <i>C'era una volta un re e viveva in un castello.</i> Pluskvamperfekat (<i>Trapassato prossimo</i>): <i>Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.</i> Prezent konjunktiva (<i>Congiuntivo presente</i>): <i>Penso che Maria debba studiare di più.</i> Samo receptivno Prosti perfekt (<i>Passato Remoto</i>) tvorba i osnovna upotreba: <i>Marco entrò e vide il computer acceso. Ma nella stanza non c'era nessuno.</i> Samo receptivno Prilozi Potvrdni, određni (<i>sì, no</i>). Osnovni prilozi <i>bene, male, molto, poco, troppo, meno, più</i> i priloški izrazi za određivanje vremena (<i>prima, durante, dopo</i>) i prostora. <i>a destra, a sinistra, dritto, davanti, dietro, sotto, sopra, su, giù</i> Upitni prilozi: <i>quando?, come?, perché? dove?</i> Građenje priloga od prideva pomoću sufiksa <i>mente</i>	
--	--	---	--

		Rečca <i>ci</i> (s priloškom vrednošću), <i>ne</i>. Veznici <i>e, o, ma, se</i>. Rečenica Prosta i proširena rečenica u potvrdnom i u odričnom obliku Upitna rečenica s konstrukcijom izjavne rečenice potvrdnog oblika i upitnom intonacijom s konstrukcijom izjavne rečenice u odričnom obliku i upitnom intonacijom Red reči u rečenici Složena rečenica: upotreba veznika koji uvode zavisnu rečenicu (vremensku, uzročnu, relativnu, hipotetički period) Hipotetički period: Realna pogodbeni rečenica: <i>Se hai tempo andiamo in gita. Se avrai tempo andremoin gita.</i> Irealna pogodbeni rečenica, sa imperfektom u protazi i apodozi: <i>Se avevi tempo, andavamoin gita.</i> Nemački jezik Imenice vlastite i zajedničke (u oblicima jednine i množine: <i>Bild - Bilder, Kopf - Köpfe, Frau - Frauen</i>), sa odgovarajućim rodovima izvedene sufiksacijom: <i>Faulheit, Bildung</i> izvedene prefiksacijom: <i>Ausbildung</i> složenice: <i>Sommerferien, Jugendliebe, Tomatensuppe</i> Pridevi Pridevska promena - jaka, slaba, mešovita (receptivno) Komparativ i superlativ (pravilna tvorba i glavni izuzeci: <i>groß - größer, teuer - teurer</i>) Pridevi sa predlozima: <i>zufrieden mit, reich</i>	
--	--	--	--

		an Član: određeni (<i>der, die, das</i>), neodređeni (<i>ein, eine</i>), nulti, prisvojni (<i>mein, dein</i>), pokazni (<i>dieser, jener</i>), negacioni (<i>kein, keine</i>), neodređeni (<i>mancher, solcher, einige</i>). Upotreba člana u nominativu (subjekt), akuzativu i dativu (direktni i indirektni objekat), partitivnom genitivu (<i>die Hälfte des Lebens</i>), posesivnom genitivu (<i>die Mutter meiner Mutter</i>) Brojevi: osnovni i redni (<i>der siebte erste; am siebten ersten</i>) Predlozi sa akuzativom (<i>Ich bin gegen dich</i>), sa dativom (<i>Sie arbeitet bei einem Zahnarzt</i>). Predlozi sa dativom ili akuzativom (<i>Er ist in der Schule. Sie kommt in die Schule</i>). Glagoli (glagolska vremena: prezent, preterit modalnih, pomoćnih, slabih i nafrekventnijih jakih glagola, perfekt slabih i jakih glagola, futur). Glagoli sa predlozima (<i>warten auf, sich interessieren für</i>). Konjunktiv u funkciji izražavanja želje (<i>Ich hätte gern... Ich möchte...Ich würde gern...</i>) Veznici i veznički izrazi: <i>und, oder, aber; weil, wenn, als, während, bis, obwohl</i> Lične zamenice u nominativu, dativu i akuzativu Prilozi za vreme (<i>gestern</i>), mesto	
--	--	--	--

		(<i>nebenan</i>), način (<i>allein</i>), količinu (<i>viel, wenig</i>) Rečenice Izjavne rečenice, upitne rečenice; nezavisne i zavisno-složene rečenice; Red reči u rečenici. Ruski jezik Rečenica Odnos rečenica u složenoj rečenici: nezavisno složene i zavisno složene rečenice (sastavne, rastavne; subjekatske, predikatske, objekatske, vremenske itd.) Upravni i neupravni govor Fonetsko-fonološki sadržaji i prozodija Obnavljanje i sistematizacija pravila izgovora i beleženja akcentovanih i redukovanih samoglasnika <i>o, a, e, я</i> Obeležja suglasničkog i samoglasničkog sistema ruskog jezika: izgovor glasova koji se beleže slovima <i>ж, ш, ч, ц, л</i>; izgovor i beleženje parnih tvrdih i mekih, zvučnih i bezvučnih suglasnika Izgovor glasova u grupama <i>чт, сч, зч, цш, зш, вств, стн, лнц, здн</i>; izgovor i beleženje suglasničkih grupa - asimilacija suglasnika po zvučnosti Osnovni tipovi intonacionih konstrukcija (IK1, IK2, IK3) u okviru proste i složene rečenice Intonacija izjavne i upitne rečenice sa upitnom rečju i bez nje Imenice Varijante različitih nastavaka: lokativ na - у: <i>о береге/на берегу, о лесе/в лесу, о крае/на краю</i>; nominativ množine na - а, -я, -ья, -е: <i>goroda, učitelja, derevja, graždane</i>	
--	--	--	--

		Imenice kojima se označavaju profesije ljudi, njihova nacionalna i teritorijalna pripadnost Promena imenica na -ия, -ие, -мя: <i>история, здание, время</i> Osnovno značenje i funkcija pojedinih padeža Imenice pluralia tantum: <i>каникулы, сумерки, очки, Балканы</i>(receptivno). Nepromenljive imenice: <i>кино, кофе, метро, кафе</i> (receptivno) Ruska prezimena na -ов, -ев: <i>Петров, Фадеев</i> i sl. Obnavljanje i sistematizacija osnovnih imeničkih promena Zamenice Odrične zamenice: <i>никто, ничто, ничей, никакой</i> Neodređene zamenice: <i>кто-то, что-то, кто-нибудь, что-нибудь, некто, нечто, некоторый</i> <i>Pridevi</i> Poređenje prideva: komparativ prideva tipa: <i>старший, младший</i>; prost oblik superlativa: <i>ближайший, ростейший, худший</i> Prisvojni pridevi na -ов, -ев, -ин, -ский: <i>братов, Игорев, мамин, пушкинский</i> Pridevi za označavanje prostora i vremena: <i>сегодняшний, здешний</i> Rekcija prideva: uočavanje razlika između ruskog i maternjeg jezika: <i>больной чем, готовый к чему, способный к чему</i> i sl. Brojevi Principi promene osnovnih brojeva: 1, 2, 3, 4, 5 - 20 i 30, 40, 90, 100, 500-900, 1000 i njihova upotreba u najčešćim	
--	--	--	--

		strukturama za iskazivanje količine i vremena s predlozima: <i>с - до, с - по, от - до, к</i> itd. Redni brojevi: <i>первый, второй, пятый, десятый</i> Iskazivanje vremena na satu u razgovornom i službenom stilu Slaganje broja i imenice: <i>один дом, два (три, четыре) дома, пять домов; одна парта, две (три, четыре) парты, пять парт; один год, два (три, четыре) года, пять лет</i> Spojevi sa imenicom год u konstrukcijama: <i>два, три... года тому назад, пять, шесть... лет тому назад, за десять лет и sl.</i> Četiri računske radnje (receptivno) Glagoli Najčešće alternacije osnove u prezentu i prostom budućem vremenu. Tvorba vida pomoću prefiksa, sufiksa i osnove Osnovni pojmovi o značenju i upotrebi glagolskog vida i sistema glagolskih vremena: <i>Анна (Вова) читает... вчера читала Вера (вчера читал Дима)... завтра будет читать Мила (Толя)...я прочитала (я прочитал)... я прочитаю...ты прочитаешь</i> Potencijal - građenje i upotreba Glagoli kretanja: kretanje u određenom pravcu, neodređeno kretanje i kretanje u oba pravca; obnavljanje i aktiviranje glagola kretanja obrađenih u osnovnoj školi: <i>идти - ходить, ехать - ездить, бежать - бегать, плыть - плавать, лететь - летать, нести - носить, вести - водить, везти - возить; рецептивно усвајање нових (мање фреквентних) глагола кретања: гнать - гонять, ползти - ползать,</i>	
--	--	---	--

		<i>катить - катать, тащить - таскать</i> Upotreba glagola kretanja <i>идти, ходить</i> у пренесеним значењима: <i>снег идёт;</i> <i>дождь идёт; часы идут; костюм тебе</i> <i>идёт; идёт интересный фильм; часы</i> <i>хорошо ходят</i> i sl. Iskazivanje zapovesti: <i>Читай (читайте)</i> <i>вслух! Дай мне игу! Давайте</i> <i>повторим! Подумайте об этом!</i> <i>Сядьте! Пошли! Смотри не опоздай!</i> <i>По газонам не ходить! К вечеру вы</i> <i>это напишите!</i> Glagolski prilozi (receptivno) Rekcija glagola: uočavanje razlika između ruskog i maternjeg jezika: <i>поздравить</i> <i>кого с чем, поблагодарить кого за</i> <i>что, пожертвовать кем-чем,</i> <i>напоминать о ком-чём,</i> <i>интересоваться кем-чем, привыкнуть</i> <i>к чему, следить за кем-чем</i> itd. Prilozi Prilozi i priloške odredbe za mesto, vreme, način, cilj i količinu. Poređenje priloga - građenje i upotreba Predlozi Najfrekventniji predlozi čija se upotreba razlikuje u odnosu na maternji jezik: <i>для</i> s genitivom, <i>из-за</i> s genitivom, u odredbi odvajanja od mesta i uzroka, <i>из-под</i> s genitivom u odredbi odvajanja od mesta, <i>к</i> s dativom u vremenskoj odredbi, <i>но</i> s dativom u atributskoj, prostornoj i uzročnoj odredbi i sl; predlog <i>с</i> sa genitivom i instrumentalom Veznici Najfrekventniji prosti veznici u nezavisno složenim i zavisno složenim rečenicama: <i>а, да, и, но, или, если, пока, что,</i>	
--	--	--	--

		<i>почему, потому, что, так как, перед тем как, несмотря на то что itd.</i> Rečenični modeli Rečenične modele koji su programom redviđeni i obrađeni u osnovnoj školi neophodno je sistematično obnavljati i dalje primenjivati u srednjoj školi u različitim varijacijama i kombinacijama. Pri tome težiti da se uočavaju sličnosti i razlike u izražavanju istih odnosa u ruskom i maternjem jeziku. U ovom razredu posebnu pažnju treba posvetiti različitim vrstama i tipovima vežbi, pre svega, rečeničnim modelima u potvrdnom, odričnom i upitnom obliku za iskazivanje sledećih odnosa: - subjekatsko-predikatski odnosi Rečenice sa imenskim predikatom - kopule: <i>быть, стать, являться</i> <i>Его отец был врачом, а он станет инженером.</i> <i>Это утверждение является спорным.</i> - odsustvo kopule <i>Его брат токарь по металлу.</i> <i>Она сегодня весёлая.</i> <i>Он сильнее всех.</i> - objekatski odnosi - sa direktnim objektom <i>Мы купили новый учебник.</i> <i>Я не получил ответа.</i> <i>Ученик не решил задачи.</i> - indirektnim objektom <i>Он их поблагодарил за помощь.</i> <i>Я взял эту книгу у товарища.</i> <i>Ученики писали о зиме.</i> - zavisnom rečenicom <i>Брат в письме сообщает, что он летом приедет к нам.</i> <i>Олег написал, что в Москве стоит</i>	
--	--	--	--

		хорошая погода. - prostorni odnosi Rečenice sa odredbom - izraženom prilogom Я иду туда (вниз, наверх, внутрь, домой). Он остался там (внизу, наверху, внутри). - izraženom zavisnim padežom Машина появилась из-за угла. Саша сидит за первой партой. Мы долго гуляли по городу. - vremenski odnosi Rečenice sa odredbom - izražene prilogom Саша шёл впереди. Книга стоит на полке. Я пришёл раньше тебя. - izraženom zavisnim padežom Они вернулись к вечеру (к шести часам). Я сегодня работал с пяти до семи часов. Мы дружим с детства. - načinski odnosi Rečenice sa odredbom izražene prilogom Миша странно ведёт себя. Он хорошо говорит по-русски. Он пишет более красиво, чем ты. Она поёт красивее всех. - uzročni odnosi Rečenice sa odredbom izraženom zavisnim padežom Он не приехал в срок по болезни. Я опоздал на урок из-за тебя. Несмотря на плохую погоду мы пошли гулять. - atributivni odnosi Rečenice sa atributom - u superlativu А.С.Пушкин является величайшим русским поэтом.	
--	--	---	--

		- u zavisnom padežu <i>Я забыл тетрадь по русскому языку. Это мой товарищ по школе.</i> Ortografija Podela reči na slogove Pisanje velikih i malih slova Pisanje prefiksa Interpunktija ruske rečenice u poređenju s maternjim jezikom Tvorba reči Najčešći ruski prefiksi i sufiksi: <i>без-, бес-, вы-, из-, со-, при-, пере-, про-; -ация, - ение, -ик, -ист, -ка, -онок, -тель, -щик</i> Leksikografija Struktura dvojezičnih, pre svega, školskih (didaktičkih) rečnika i ovladavanje tehnikom služenja njima. Vežbe za korišćenje rečnika. Nalaženje opštestručne leksike u rečniku povezane sa opštestručnom tematikom predviđenom za nastavu ruskog jezika u srednjim stručnim školama Francuski jezik Imenička grupa upotreba determinanata: određenih, neodređenih i partitivnih članova; prisvojnih i pokaznih prideva; osnovnih i rednih brojeva; neodređenih reči; odsustvo determinanata (na primer: kod etiketiranja proizvoda - fromage de brebis, natpisa na prodavnicama i ustanovama - boulangerie, banque, naziva rubrika u štampanim medijima - faits divers, na znakovima upozorenja - entrée interdite; ispred imenici u poziciji atributa: il est boulanger i	
--	--	--	--

		slično) rod i broj imenica i prideva; mesto prideva petit, grand, jeune, vieux, gros, gentil, beau, joli, long, bon, mauvais; promena značenja nekih prideva u zavisnosti od mesta: un grand homme/un homme grand; un brave homme/un homme brave; poređenje prideva; zamenice: lične nenaglašene (uključujući i zamenicu on) i naglašene; zamenice za direktni i za indirektni objekat. Glagolska grupa - glagolski načini i vremena: prezent, složeni perfekt, imperfekt, futur prvi indikativa, kao i perifrastične konstrukcije: bliski futur, progresivni prezent, bliska prošlost; <i>il faut que, je veux que, j'aimerais que</i> praćeni prezentom subjunktiva glagola prve grupe (<i>Il faut que tu racontes ça à ton frère</i>), kao i receptivno: <i>Il faut que tu fasses/ que tu ailles/ que tu sois/ que tu lises/ que tu saches/ que tu écrives</i>; prezent kondicionala: <i>Si mes parents me laissaient partir, je viendrais avec toi !</i> imperativ (receptivno): <i>aie un peu de patience, n'ayez pas peur</i> - najfrekventniji unipersonalni glagoli Predlozi - najčešći predlozi - kontrahovanje člana i predloga Prilozi - za mesto, za vreme, za način, za količinu - mesto priloga - priloške zamenice <i>en</i> i <i>y</i> Modaliteti i forme rečenice - deklarativni, interogativni, eksklamativni i imperativni modalitet	
--	--	--	--

		- afirmacija i negacija - rečenice sa prezentativima. Španski jezik Imenička grupa Slaganje determinativa i imenice u rodu i broju, apokopiranje prideva uz imenicu, neodređeni determinativi <i>(alguno, ninguno, todo, cualquiera)</i> u različitim značenjima <i>Tráeme algún libro de García Márquez. Todas las mañanas, todo el mundo... Un muchacho cualquiera...</i> Morfeme tipične za muški i ženski rod imenica i prideva <i>muchacho/muchacha</i> <i>actor/actriztrabajador/trabajadora</i> <i>generoso/generosa</i> kao i imenice i pridevi koji nemaju morfološku oznaku roda <i>violinista, cantante, interesante, verde...</i> Glagolska grupa Oblici indikativa: sva glagolska vremena savladana u osnovnoj školi primenjivati i prepoznavati u tekstu/govoru Pitanja sa upitnim rečima <i>Quién, qué, cuándo, cómo, dónde, etc.</i> Indirektna pitanja <i>¿Sabes si ha llegado?</i> <i>Pregúntale si ha cogido la tarjeta.</i> <i>Yo te pregundo que has comprado.</i> Negacija <i>Nada, nadie, ningun (o/a), nunca, tampoco.</i> <i>¿Ha venido alguien? - No, no ha venido nadie./Nadie ha venido.</i>	
--	--	--	--

		<i>No me gusta esta película. - A mí tampoco.</i> Promena značenja prideva u zavisnosti od pozicije uz imenicu <i>Un hombre grande/Un gran hombre</i> Kazivanje vremena i odredbe za vreme Dani u nedelji; <i>mañana, ayer, pasado/próximo, que viene, durante, después de, antes de, cuando, hace..., dentro de...</i> <i>Antes de haberse ido, me dejó su dirección nueva.</i> <i>¿Cuándo lo viste? Lo vi cuando regresé de viaje.</i> <i>El lunes que viene, el domingo pasado.</i> <i>Salió hace treinta minutos... regresa dentro de una hora...</i> Poređenje <i>Más que, menos que, el/la más, tan...com.</i> <i>Este libro es el más interesante que he leído.</i> <i>Su última película no es tan interesante como la del año pasado.</i> Odredbe za način Prilozi na -mente i priloške konstrukcije <i>Miguel maneja el coche cuidadosamente/con mucho cuidado.</i> Izrazi za meru i količinu <i>Mucho, un poco de, una docena de, aproximadamente, más o menos...</i> <i>¿Cuántos estudiantes han visto este programa? - Más o menos, treinta.</i> Složene rečenice sa infinitivom (sa modalnim glagolima i finalne rečenice)	
--	--	--	--

		<i>Quiero viajar.</i> <i>Lo hago para satisfacerme.</i>	
		Ortografija Interpunkcija - osnovna pravila (sa akcentom na oblike koji ne postoje u srpskom jeziku) Pisanje velikog slova	
		Leksikografija Služenje dvojezičnim rečnicima	

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- maternji jezik
- istorija
- sociologija sa pravima građana,
- muzičko kultura
- likovna kultura
- računarstvo i informatika

Naziv predmeta:	IZABRANI SPORT		
Godišnji fond časova:	35 ili 31		
	Razred: drugi ili treći		
Ciljevi predmeta:	- Cilj nastave predmeta - izabrani sport jeste da učenici zadovolje svoja interesovanja i potrebe za sticanjem znanja, sposobnosti za bavljenje sportom kao integralnim delom fizičke kulture i nastojanje da stečena znanja primenjuju u životu (stvaranje trajne navike za bavljenje sportom i učešćem na takmičenjima); - sticanje teorijskih znanja u izabranom sportu, pružanje neophodnih znanja iz izabranog sporta (principi, tehnike, način vežbanja - treniranja, sticanje osnovnih i produbljenih taktičkih znanja; - socijalizacija učenika kroz izabrani sport i negovanje etičkih vrednosti prema učesnicima u takmičenju; - otkrivanje darovitih i talentovanih učenika za određeni sport i njihovo podsticanje da se bave sportom		

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Predlog sportova	• Upoznavanje učenika sa	• teorijski objasni	• Programski sadržaji	• Nastava fizičko vaspitanje - izabrani

koji se ponude učenicima kao izbor: U prvom redu, sportovi koji se u određenom obimu obrađuju kroz nastavu fizičkog vaspitanja:	vrednostima sporta	vrednosti fizičkih aktivnosti pri učestvovanju u sportskoj igri;	fizičkog vaspitanja-izabranog sporta čini sledeća struktura:	sport je izborni predmet i realizuje se u okviru redovne nastave sa jednim ili dva časa nedeljno koji se unosi u raspored časova škole. Časovi se upisuju prema redovnom rasporedu časova u rubriku dnevnika pod nazivom - izabrani sport (npr. atletika) i posebno se numerišu;
atletika	• usmereni razvoj i održavanje motoričkih sposobnosti učenika;	• prikaže tehničke veštine individualne tehnike;	• razvijanje motoričkih sposobnosti učenika;	• svaki učenik je obavezan da se opredeli za jedan sport koje mu se ponudi početkom školske godine, a još bolje na kraju prethodnog razreda;
gimnastika	• učenje i usavršavanje motoričkih formi izabranog sporta;	• prikaze , objasni i demonstrira kolektivnu taktiku sportske grane sa kojom se upoznao i učio;	• sportsko-tehničko obrazovanje učenika (obučavanje i usavršavanje tehnike);	• škola učenicima treba da ponudi takav izbor da njime budu ponuđeni najmanje dva individualna i dva kolektivna sporta. Ukoliko škola ima optimalne uslove za rad, učenicima se može ponuditi i više sportova;
ritmička gimnastika	• sticanje teorijskih znanja u izabranom sportu;	• igra uz primenu pravila igre;	• individualna i kolektivna taktika izabranog sporta;	• prihvataju se oni sportovi za koje se opredelilo najviše učenika u jednom odeljenju (celo odeljenje realizuje program izabranog sporta cele školske godine). Izbor sporta vrši se na nivou odeljenja;
rukomet	• formiranje navika za bavljenje izabranim sportom;	• učestvuje u organizaciji školskih sportskih takmičenja	• teorijsko obrazovanje;	
košarka	• primenjuje pravila fer pleja		• pravila izabranog sporta;	
odbojka	• socijalizacija učenika kroz izabrani sport i negovanje etičkih vrednosti prema učesnicima u takmičenju;		• organizovanje unutar odeljenskih i međuodeljenskih takmičenja.	
mali fudbal			TEORIJSKO OBRAZOVANJE	
ples	• otkrivanje darovitih i talentovanih učenika za određeni sport i njihovo podsticanje da se bave sportom.		• upoznavanje učenika vrednostima izabranog sporta;	• predlog za izabrani sport daje aktiv nastavnika fizičkog vaspitanja, u skladu sa uslovima rada škole.
	• učenje i usavršavanje osnovnih i složenih elemenata tehnike izabranog sporta;		• upoznavanje učenika sa osnovnim principima vežbanja u skladu sa njegovim uzrastom;	• predlog mora biti realan;
	• pružanje neophodnih znanja iz izabranog sporta (principi tehnike, način vežbanja - treniranja, sticanje osnovnih i produbljenih		• upoznavanje učenika sa štetnim posledicama nepravilnog vežbanja i predoziranja u izabranom sportu;	• predlažu se sportovi za koje postoje adekvatni uslovi;
			• upoznavanje učenika sa etičkim vrednostima i slabostima sporta;	• učenici jednog odeljenja mogu izabrati isti sport koji su upražnjavali u prethodnim razredima ili mogu izabrati novi sport koji do tada nisu upražnjavali.
			• upoznavanje učenika sa estetskim vrednostima sporta.	
				OSNOVNE KARAKTERISTIKE PROGRAMA
				• Osnovne karakteristike programu su:
				• izbornost;
				• da služe potrebama učenika;

taktičkih znanja, pravila takmičenja u sportu itd.) i njihova primena u praksi; • učenje i usavršavanje osnovne taktike izabranog sporta i njena primene u praksi; • obavezna realizacija takmičenja na odeljenskom i razrednom nivou; • zadovoljavanje socijalnih potreba za potvrđivanjem i grupnim poistovećenjem i dr; • stvaranje objektivnih predstava učenika o sopstvenim mogućnostima za učešće u izabranom sportu; • podsticanje stvaralaštva učenika u sportu (u domenu tehnike, taktike i takmičenja). • upoznavanje učenika sa osnovnim principima vežbanja u skladu sa njegovim uzrastom; • upoznavanje učenika sa štetnim posledicama nepravilnog vežbanja i predoziranja u izabranom sportu; • upoznavanje učenika sa • etičkim vrednostima i		Minimalni obrazovni zahtevi: • Predmetni nastavnici utvrđuju minimalne obrazovne zahteve, u skladu sa usvojenim programom za svaki izabrani sport. Pod tim se podrazumeva: • savladanost osnovne tehnike i njena primena; • poznavanje i primena elementarne taktike; • poznavanje i primena pravila; • angažovanost i učešće učenika na takmičenjima u izabranom sportu.	• omogućavanje nastavnicima ne samo da planiraju već i da programiraju rad u nastavi u skladu sa sopstvenim znanjima, iskustvima; • program u velikoj meri omogućava kreativnost nastavnika; • program je u funkciji celokupne nastave fizičkog vaspitanja učenika. • Predlog sportova koji se ponude učenicima kao izbor. 1. U prvom redu, sportovi koji se u određenom obimu obrađuju kroz nastavu fizičkog vaspitanja: • atletika; • gimnastika; • ritmička • gimnastika: • rukomet; • košarka; • odbojka; • mali fudbal; • ples. 2. Sportovi koji se nalaze u programima takmičenja "Saveza za školski sport i olimpijsko vaspitanje Srbije": 3. Sportovi za koje je zainteresovana lokalna sredina, odnosno lokalna samouprava. 4. Sportovi za koje postoje odgovarajući prirodni i materijalni resursi: - skijanje; - veslanje. 5. Sportovi sa kojima su se učenici
--	--	--	---

	slabostima sporta; • upoznavanje učenika sa estetskim vrednostima sporta.		upoznali kroz kursne oblike rada. <i>Didaktičko-metodičko uputstvo za realizaciju časova izabrane sportske grane (izbornog sporta)</i> • časove izabrane sportske grane potrebno je sa metodičkog stanovišta u što većoj meri prilagoditi modelu časa fizičkog vaspitanja; • u skladu sa motoričkim formama koje karakterišu izabrani sport i koje se primenjuju u osnovnoj fazi časa, neophodno je birati vežbanja, kako za uvodno-pripremnu tako i završnu fazu časa; • težište rada u svim izabranim sportovima da je na tehnici i njenoj primeni u situacionim uslovima; • kod individualnih sportova insistirati na primeni kretanja u takmičarskim uslovima; Nastojati da se trči ili pliva što brže, skače što više ili baca što dalje, postiže što više krugova itd.; • kod kolektivnih sportova (sportskih igara) forsirati uvežbavanje tehnike i taktike najviše kroz igru i situacione uslove približne uslovima igre; • na svakom času u određenim vremenskim intervalima sprovesti takmičenje između ekipa. • u radu na ovim časovima neophodno je praviti timove - ekipe prema sposobnostima; • na časovima izabranog sporta obavezno je primenjivati diferencirane oblike rada u skladu sa znanjima i sposobnostima učenika. Ovakav pristup je obavezan uvažavajući strukturu učenika koji su se opredelili za određeni sport (ima onih koji su se tim sportom
--	--	--	--

				već bavili ili se njime bave i učenika početnika); • sadržaje rada na časovima programiraju nastavnici zaduženi za realizaciju predmeta fizičko vaspitanje - izabrani sport u skladu sa znanjima o sportskoj grani i sagledavanjem sposobnosti i znanja učenika; • programirani sadržaji planiraju se kao i svi ostali časovi nastave fizičkog vaspitanja; • ocenjivanje učenika je u skladu sa obimom i kvalitetom onog naučenog sadržaja koji je za učenike određen (program za početnike i program za naprednije); • realizacijom časova fizičkog vaspitanja - izabrani sport pratiti i zapažati učenike koji su posebno talentovani za sport i upućivati ih da se njime bave i izvan škole u klubovima i sportskim školama ako to žele ili imaju interesovanja.; • tokom rada sa učenicima uočavati one čije se interesovanje za određeni sport ne poklapa sa njihovim mogućnostima i istim na kraju školske godine savetovati za koji sport da se opredele u narednoj školskoj godini. II ORGANIZACIJA VASPITNO-OBRAZOVNOG RADA • sadržaji nastave fizičko vaspitanje - izabrani sport mogu se realizovati u objektima škole, na odgovarajućim vežbalištima - objektima van škole, pod uslovom da se nalaze u blizini škole ili da je za učenike organizovan namenski prevoz (sportska hala, bazen, otvoreni tereni, klizalište, skijalište itd.); • časovi se mogu organizovati u istoj
--	--	--	--	---

				smeni u okviru rasporeda časova sa drugim predmetima ili u suprotnoj smeni, ako za tim postoji potreba i adekvatni uslovi. III PLANIRANJE VASPITNO-OBRAZOVNOG RADA • planiranje obrazovno-vaspitnog rada sprovode nastavnici u skladu sa osnovnim principima planiranja nastave fizičkog vaspitanja. Godišnji plan rada je obavezni oblik nastavnog planiranja iz koga proističu mesečni i nedeljni planovi rada; • shodno uobičajenoj praksi, nastavnici obavezno izrađuju i pripremu za pojedinačan čas. Priprema za čas bazira se na prihvaćenoj četvorodelnoj strukturi časa primerenog potrebama nastave fizičkog vaspitanja. IV PRAĆENJE I OCENJIVANJE <i>Praćenje i vrednovanje postignuća učenika</i> • praćenje napretka učenika obavlja se sukcesivno tokom cele školske godine, a na osnovu jedinstvene metodologije koja predviđa sledeće tematske celine. U osmom razredu ocenjivanje se vrši broičano, na osnovu ostvarivanja operativnih zadataka i minimalnih obrazovnih zahteva: • stanje motoričkih sposobnosti; • usvojene zdravstveno-higijenske navike; • dostignuti nivo savladanosti motornih znanja, umenja i navika u skladu sa individualnim mogućnostima;
--	--	--	--	---

				• odnos prema radu. 1. Praćenje i vrednovanje motoričkih sposobnosti vrši se na osnovu savladanosti programskog sadržaja kojim se podstiče razvoj onih fizičkih sposobnosti za koje je ovaj uzrast kritičan period zbog njihove transformacije pod uticajem fizičkih aktivnosti - koordinacija, gipkost, ravnoteža, brzina, snaga i izdržljivost. 2. Usvojenost zdravstveno-higijenskih navika prati se na osnovu utvrđivanja nivoa pravilnog držanja tela i održavanja lične i kolektivne higijene, a, takođe, i na osnovu usvojenosti i primene znanja iz oblasti zdravlja. 3. Step savladanosti motornih znanja i umenja sprovodi se na osnovu minimalnih programskih zahteva, koji je utvrđen na kraju navođenja programskih sadržaja. 4. Odnos prema radu vrednuje se na osnovu redovnog i aktivnog učestvovanja u nastavnom procesu, takmičenjima i vanškolskim aktivnostima. Ocenjivanje učenika u okviru praćenja i vrednovanja nastavnog procesa, vrši se na osnovu pravilnika o ocenjivanju učenika osnovne škole i na osnovu savremenih didaktičko metodičkih znanja. Pedagoška dokumentacija i didaktički materijal Obavezna pedagoška dokumentacija je: <i>Dnevnik rada</i>, struktura i sadržaj utvrđuje se na republičkom nivou i odobrava ga ministar, a nastavniku se ostavlja
--	--	--	--	--

				mogućnost da ga dopuni onim materijalom za koje ima još potrebe. <i>Planovi rada:</i> godišnji, po razredima i ciklusima, plan stručnog aktiva, plan vančasovnih i vanškolskih aktivnosti i praćenje njihove realizacije. <i>Pisane pripreme</i> nastavnik sačinjava za pojedine nastavne teme koje sadrže: vremensku artikulaciju ostvarivanja nastavne teme (ukupan i redni broj časova, vreme realizacije), konzistentnu didaktičku strukturu časova (oblike rada, metodičke postupke obučavanja i uvežbavanja). <i>Radni karton:</i> ima svaki učenik sa programom sadržaja koji se vežba, a koji sačinjava učitelj ili predmetni nastavnik i koji je prilagođen konkretnim uslovima rada. <i>Formulari za obradu podataka za:</i> stanje fizičkih sposobnosti, realizaciju programskih sadržaja u časovnoj i vančasovnoj organizaciji rada. <i>Očigledna sredstva:</i> crteži, konturogrami, video-trake aranžirane, tablice orijentacionih vrednosti motoričkih sposobnosti, raznovrsna obeležavanja radnih mesta i drugi pisani materijali koji upućuju učenike na lakše razumevanje i ostvarivanje radnih ciljeva i zadataka.
--	--	--	--	---

Naziv predmeta:	ISTORIJA (ODABRANE TEME)
Godišnji fond časova:	35 ili 31
	Razred: drugi ili treći
Ciljevi predmeta:	- Sticanje humanističkog obrazovanja i razvijanje istorijske svesti; - Razumevanje istorijskog prostora i vremena, istorijskih događaja, pojava i procesa i uloge istaknutih ličnosti; - Razvijanje individualnog i nacionalnog identiteta;

- Sticanje i proširivanje znanja, razvijanje veština i formiranje stavova neophodnih za razumevanje savremenog sveta (u nacionalnom, regionalnom, evropskom i globalnom okviru);
- Unapređivanje funkcionalnih veština i kompetencija neophodnih za život u savremenom društvu (istraživačkih veština, kritičkog i kreativnog mišljenja, sposobnosti izražavanja i obrazlaganja sopstvenih stavova, razumevanja multikulturalnosti, razvijanje tolerancije i kulture argumentovanog dijaloga);
- Osposobljavanje za efikasno korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija;
- Razvijanje svesti o potrebi stalnog usavršavanja i svesti o važnosti negovanja kulturno-istorijske baštine.

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Selo i grad nekad i sad	• Proširivanje znanja o promenama u načinu života gradskog i seoskog stanovništva kroz istoriju. • Uočavanje sličnosti i razlika u životu gradskog i seoskog stanovništva kroz istoriju. • Razumevanje odnosa sela i grada u prošlosti i sadašnjosti. • Sticanje znanja o migracijama selo - grad kao konstantnim pojavama u istoriji ljudskog društva. • Proširivanje znanja o životu seoskog i gradskog stanovništva u Srbiji u XIX i XX veku.	• uoči osnovna obeležja različitih tipova naselja od praistorije do savremenog doba; • izvede zaključak o značaju nastanka gradova; • locira na istorijskoj karti najznačajnije antičke, srednjovekovne i moderne gradove u svetu, Evropi i Srbiji; • opiše način života u gradu u različitim istorijskim periodima (na primeru Carigrada, Venecije, Firence, Pariza, Londona, Berlina, Njujorka, Moskve, Sankt Peterburga...); • opiše način život u srpskim gradovima u XIX i XX veku (na primeru Beograda, Novog Sada, Niša, Kragujevca...); • opiše način život u srpskim selima u XIX i XX veku;	• Naselja u praistoriji (primeri Vinče i Lepenskog Vira). • Život u antičkim gradovima (primeri Vavilona, grčkih polisa, Aleksandrije, Rima...). • Život u srednjovekovnim gradovima i selima (primeri Carigrada, Venecije, Firence, Pariza, Londona, Beograda...; srednjovekovni zamak - u miru i za vreme opsade; položaj zavisnog seljaka - obaveze stanovništva, porez, prisilni rad - izgradnja puteva, nasipa, utvrđenja...; stanovanje - građevinski materijali, način gradnje, razlika u načinu stanovanja između sela i grada i između bogatih i siromašnih; higijenski uslovi, opasnost od epidemija...). • Život u gradovima i selima u novom veku i savremenom dobu (primeri Pariza, Londona, Berlina, Njujorka, Moskve, Sankt Peterburga...; prostorno i urbano planiranje; industrijske četvrti, radnička naselja i predgrađa; boemske četvrti; pojava moderne	Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave, odnosno učenja, planom rada i načinima ocenjivanja Oblici nastave: Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave: • teorijska nastava. Mesto realizacije nastave: • Teorijska nastava realizujese u učionici ili odgovarajućem kabinetu. Ocenjivanje: Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: • praćenje ostvarenosti ishoda • testove znanja. Okvirni broj časova po temama: • Svako od četiri teme koje budu izabrane treba posvetiti četvrtinu časova predviđenih nastavnim planom. Preporuke za realizaciju nastave: • zadatak nastavnika je da na

		• uoči sličnosti i razlike u načinu života u srpskim gradovima i selima u XIX i XX veku; • razume značaj i posledice razvoja modernih gradova; • obrazloži najvažnije uzroke i posledice migracija selo-grad; • uoči razlike u načinu stanovanja između sela i grada kroz istoriju; • uoči razlike u načinu stanovanja između pripadnika različitih društvenih slojeva kroz istoriju.	infrastrukture - vodovod, kanalizacija, metro, problem zagađenja, odnošenje i skladištenje otpada; stanovanje - građevinski materijali, način gradnje, razvoj građevinske tehnike, vrste objekata i organizacija prostora; razlika u načinu stanovanja između sela i grada i između pripadnika različitih društvenih slojeva, migracije; osvetljenje - gas i struja; grejanje, upotreba solarne energije, kućni aparati; oplemenjivanje stambenog prostora). • Život u srpskim gradovima i selima u XIX i XX veku (primeri Beograda, Novog Sada, Niša, Kragujevca...; osnovni tipovi gradskih naselja - grad, varoš, varošica, "divlja" naselja; orijentalni i evropski uticaji; elektrifikacija, javni gradski prevoz - fijakeri, tramvaji, trolejbusi i autobusi; osnovni tipovi seoskih naselja, obeležja zemljoradnje, vinogradarstva i stočarstva; zadruga, moba, pozajmica; poljoprivredna oruđa, mlinovi, vetrenjače; migracije selo - grad, razlike u stanovanju kod Srba: dvorci, gradske kuće, konaci, seoske kuće; dvorovi vladara - Miloša, Mihaila, Milana i Aleksandra Obrenovića, kneza Aleksandra i kraljeva Petra i Aleksandra Karađorđevića, Nikole Petrovića, rezidencije Josipa Broza).	početku školske godine od dvanaest ponuđenih nastavnih tema, učenicima predloži šest, od kojih će oni, kao grupa, u skladu sa svojim sklonostima, izabrati četiri, • struktura programa koncipirana je s ciljem da pomogne nastavniku u planiranju neposrednog rada sa učenicima, olakšavajući mu određivanje obima i dubine obrade pojedinih nastavnih sadržaja, • za svaku tematsku celinu dati su ciljevi, ishodi i sadržaji, a ishodi treba da posluže da nastavni proces bude tako oblikovan da se navedeni ciljevi ostvare, • sadržaje treba prilagođavati učenicima, kako bi najlakše i najbrže dostigli navedene ishode, • nastavnik ima slobodu da sam odredi raspored i dinamiku aktivnosti za svaku temu, uvažavajući ciljeve predmeta, • program se može dopuniti sadržajima iz prošlosti zavičaja, čime se kod učenika postiže jasnija predstava o istorijskoj i kulturnoj baštini u njihovom kraju (arheološka nalazišta, muzejske zbirke), • u školama na nastavnom jeziku neke od nacionalnih manjina mogu se obraditi i prošireni nastavni sadržaji iz prošlosti tog naroda, • važno je iskoristiti velike mogućnosti koje istorija kao narativni predmet pruža u podsticanju učeničke radoznalosti, koja je u osnovi svakog saznanja, • nastavni sadržaji treba da budu predstavljeni kao "priča" bogata
Kultura	• Proširivanje	• uoči osnovna obeležja	• Kultura odevanja od antike do	

odevanja i ishrane nekad i sad	znanja o promenama u načinu odevanja i ishrani kroz istoriju. • Uočavanje promena u načinu odevanja kod Srba kroz istoriju. • Uočavanje uloge različitih kulturnih uticaja na način odevanja i ishranu kod Srba kroz istoriju.	kulture odevanja od antike do savremenog doba; • identifikuje osnovna obeležja kulture odevanja kod Srba kroz istoriju; • navede i uporedi razlike u načinu odevanja između sela i grada kroz istoriju; • navede i uporedi razlike u načinu odevanja između pripadnika različitih društvenih grupa kroz istoriju; • prepozna i razume uticaje različitih kultura na način odevanja kod Srba kroz istoriju; • prepozna i razume uticaje različitih kultura na način ishrane kod Srba kroz istoriju; • navede i uporedi karakteristike ishrane u različitim istorijskim periodima.	danas (materijali, način obrade i bojenje, razlike u odevanju kod pripadnika različitih društvenih grupa; pojava veštačkih materijala, stilovi u odevanju, modne kuće, pojava modne industrije, svakodnevna i svečana odeća, džins kao karakteristika odevanja mladih u čitavom svetu; nakit, frizure, šminka, parfemi...). • Odevanje kod Srba kroz istoriju (materijali i tkanine - kudolja, konoplja, čoja, krzno, koža, lan, svila; razlika u odevanju kod Srba u Habzburškom i Osmanskom carstvu, kao i kod pripadnika različitih društvenih grupa; građansko odelo i evropski uzori u oblačenju srpskog građanskog staleža; uniforme državnih činovnika, lekara, carinika, profesora Liceja i gimnazija u obnovljenoj Srbiji; narodna nošnja, savremeni način odevanja). • Kultura ishrane od antike do danas (sakupljanje i pripremanje namirnica, lov i ribolov, načini čuvanja hrane, piće, rekonstrukcija mogućeg jelovnika - dvor, grad, selo; posni i mrsni ciklusi; nacionalna kuhinja kod Srba, uticaji drugih kuhinja; konzumiranje kafe i duvana, upotreba istočnjačkih začina, ponašanje za stolom, pribor za jelo; kuhinjski aparati; restorani "brze hrane").	informacijama i detaljima, ne zato da bi opteretili pamćenje učenika, već da bi im istorijski događaji, pojave i procesi bili predloženi jasno, detaljno, živo i dinamično, • posebno mesto u nastavi <i>istorije</i> imaju pitanja, kako ona koja postavlja nastavnik učenicima, tako i ona koja dolaze od učenika, podstaknuta onim što su čuli u učionici ili što su saznali van nje koristeći različite izvore informacija, • dobro osmišljena pitanja nastavnika imaju podsticajnu funkciju za razvoj istorijskog mišljenja i kritičke svesti, ne samo u fazi utvrđivanja i sistematizacije gradiva, već i u samoj obradi nastavnih sadržaja, • u zavisnosti od cilja koji nastavnik želi da ostvari, pitanja mogu imati različite funkcije, kao što su: fokusiranje pažnje na neki sadržaj ili aspekt, podsticanje poređenja, traganje za pojašnjenjem, • nastava bi trebalo da pomogne učenicima u stvaranju što jasnije predstave ne samo o tome šta se desilo, već i zašto se to desilo i kakve su posledice iz toga proistekle, • u nastavi treba što više koristiti različite oblike organizovane aktivnosti učenika (individualni rad, rad u paru, rad u grupi, radionice ili domaći zadatak), • da bi shvatio događaje iz prošlosti, učenik treba da ih "oživi u svom umu", u čemu veliku pomoć može pružiti upotreba različitih istorijskih tekstova, karata i drugih izvora
Vojska, oružje i rat nekad i sad	• Proširivanje znanja o razvoju vojne tehnike i	• uoči osnovna obeležja ratova i vojne organizacije i tehnike od	• Vojska, oružje i rat kroz istoriju (vojnička oprema - odeća, oklopi, štitovi, oružje; rodovi vojske,	

	promenama u načinu ratovanja kroz istoriju. • Proširivanje znanja o razvoju vojske i načinu ratovanja kod Srba kroz istoriju. • Razvijanje kritičkog stava prema ratu.	antike do savremenog doba; • razume uticaj naučno-tehnoloških dostignuća na promene u načinu ratovanja kroz istoriju; • uoči karakteristike razvoja oružja i vojne organizacije; • uoči osnovna obeležja vojne organizacije kod Srba kroz istoriju; • navede i uporedi karakteristike ratovanja u različitim periodima; • razume ulogu pojedinca u ratu (vojskovođa, oficira, regruta, civila); • argumentovano diskutuje o ratu i njegovim posledicama na život ljudi.	opsadne sprave, uvežbavanje ratničkih veština, viteški turniri, megdani, pojava vatrenog oružja - od primitivnih pušaka arkebuza i musketa do razorne artiljerije; uvođenje stajaće vojske, razvoj moderne vojne strategije i taktike - pojava generalštaba, uniforme i vojna odlikovanja; vojno obrazovanje, život vojnika u ratu i miru; žene u vojsci; međunarodne konvencije o pravilima ratovanja, najveće vojskovođe). • Vojska kod Srba kroz istoriju (srpska vojska u srednjem veku - oprema, način ratovanja; Srbi u austrijskoj i osmanskoj vojsci; vojska ustaničke Srbije; vojna organizacija u XIX i XX veku u srpskoj i jugoslovenskoj državi; vojno obrazovanje - osnivanje vojne akademije; srpske i jugoslovenske vojne uniforme i odlikovanja).	istorijskih podataka (dokumentarni i igrani video i digitalni materijali, muzejski eksponati, ilustracije), obilaženje kulturno-istorijskih spomenika i posete ustanovama kulture, • treba iskoristiti i uticaj nastave istorije na razvijanje jezičke i govorne kulture (besedništva), jer istorijski sadržaji bogate i oplemenjuju jezički fond učenika, • u radu sa učenicima neophodno je imati u vidu integrativnu funkciju istorije, koja u obrazovnom sistemu, gde su znanja podeljena po nastavnim predmetima, pomaže učenicima da postignu celovito shvatanje o povezanosti i uslovljenosti geografskih, ekonomskih i kulturnih uslova života čoveka kroz prostor i vreme, • poželjno je izbegavati fragmentarno i izolovano učenje istorijskih činjenica jer ono ima najkraće trajanje u pamćenju i najslabiji transfer u sticanju drugih znanja i veština, • u nastavi treba, kad god je to moguće, primenjivati didaktički koncept multiperspektivnosti, • određene teme, po mogućnosti, treba realizovati sa odgovarajućim sadržajima iz srodnih predmeta, • tokom rada sa učenicima potrebno je stalno praviti poređenja sa savremenim dobom, čime se naglašava shvatanje kontinuiteta u razvoju društva i bogatstvo sadržaja iz prošlosti, • zadatak nastavnika je i da podstiče osamostaljivanje učenika u
Novac i banke kroz istoriju	• Proširivanje znanja o ulozi novca i banaka u ekonomskim sistemima kroz istoriju. • Usvajanje znanja o ulozi novca i banaka u svakodnevnom životu nekad i sad. • Proširivanje znanja o istoriji novca i razvoju bankarstva kod Srba.	• uoči osnovne karakteristike i funkcije novca od antike do savremenog doba; • izvede zaključak o ulozi i značaju banaka kroz istoriju; • uoči osnovna obeležja istorijata srpskog novca i banaka kroz istoriju; • primeni stečeno znanje o novcu i bankama u svakodnevnom životu.	• Numizmatika (kao nauka o postanku, razvoju i upotrebi kovanog novca). • Novac i banke u sadašnjosti (novac kao mera vrednosti, platežno sredstvo i jedno od obeležja samostalnosti države; banka kao preduzeće koje trguje novcem; pojmovi - štednja, trezor, kredit, kamata, deonica, inflacija, deflacija; falsifikovanja novca, novac u savremenom potrošačkom društvu...). • Novac i banke u prošlosti (istorijat novca i banaka - od starog veka do danas; materijali od kojih je izrađivan novac,	• poželjno je izbegavati fragmentarno i izolovano učenje istorijskih činjenica jer ono ima najkraće trajanje u pamćenju i najslabiji transfer u sticanju drugih znanja i veština, • u nastavi treba, kad god je to moguće, primenjivati didaktički koncept multiperspektivnosti, • određene teme, po mogućnosti, treba realizovati sa odgovarajućim sadržajima iz srodnih predmeta, • tokom rada sa učenicima potrebno je stalno praviti poređenja sa savremenim dobom, čime se naglašava shvatanje kontinuiteta u razvoju društva i bogatstvo sadržaja iz prošlosti, • zadatak nastavnika je i da podstiče osamostaljivanje učenika u

			istorijski fenomen "kvarenja" novca; likovi i različiti simboli na kovanom i papirnom novcu...). • Novac u Srbiji nekad i sad (istorijat novca od srednjeg veka do danas; dinar kao zvanična valuta moderne Srbije; motivi na novčanicama; nastanak i razvoj Narodne banke kao prve finansijske institucije u Srbiji).	prikupljanju i sređivanju istorijskih podataka, da ih usmerava na različite izvore informacija i podučava ih kako da se prema njima kritički odnose, čime se neguje istraživački duh i zanimanje za nauku i podstiče razvoj mišljenja zasnovanog na proverenim činjenicama i argumentima, • ovaj predmet pruža velike mogućnosti za integraciju školskog i vanškolskog znanja učenika, za izlazak iz okvira školskih udžbenika i učionica, uključivanje roditelja i sugrađana koji poseduju znanja, kolekcije, knjige, filmove i drugu građu koja može da pomogne u realizaciji programa, • nastavnik treba da teži kombinovanju različitih metoda rada (kratka predavanja, gledanje filmova, čitanje knjiga, diskusije, analiza pisanih izvora, slika i fotografija...), • u izvođenju nastave samostalno istraživanje učenika je najvažnije, bez obzira na izabrane metode rada, a nastavnikova je uloga da organizuje nastavu, pruži pomoć učenicima u radu (od davanja informacija do upućivanja na izvore informacija) i da podstiče interesovanje učenika za predmet, • u pripremi i realizaciji časova nastavnicima može koristiti sledeća literatura: D. M. Acović, <i>Heraldika i Srbi</i>, Beograd 2008. D. Babac, <i>Specijalne jedinice jugoslovenske vojske u Aprilskom ratu</i>, Beograd 2006.
Verski život i običaji kroz istoriju	• Proširivanje znanja o verovanjima i običajima u prošlosti i sadašnjosti. • Uočavanje prožimanja verovanja i kulture kroz istoriju. • Sagledavanje sličnosti i razlika u verovanjima i običajima nekad i sad. • Proširivanje znanja o verovanjima i običajima kod Srba kroz istoriju.	• uoči osnovna obeležja verovanja od praistorije do savremenog doba; • navede i uporedi karakteristike običaja i verovanja u različitim periodima; • identifikuje sličnosti i razlike u običajima različitih verskih zajednica; • uoči uticaj verovanja i običaja na kulturno stvaralaštvo; • razume uticaj i povezanost verskih institucija i verskog života kroz istoriju; • razume uticaj i povezanost verskih institucija i verskog života kod Srba kroz istoriju; • prepozna i razume osnovne odlike verskog života i običaja kod Srba kroz istoriju.	• Verovanja u starom Egiptu i Mesopotamiji (zagrobni život, balsamovanje, horoskopi, astrologija, obredi i ritualni predmeti...). • Verovanja starih Grka i Rimljana (proročišta, zagrobni život, sveštenici i sveštenice, prinošenje žrtve bogovima...). • Religije Dalekog istoka. • Verski život i običaji u srednjem veku (glavne odlike hrišćanstva, islama i judaizma; obeležja različitih verskih konfesija - sličnosti i razlike u verovanjima i običajima; obeležavanje verskih praznika, strahovi srednjovekovnog čoveka). • Verski život i običaji u novom veku i savremenom dobu (verski identitet, sličnosti i razlike između katolika, protestanata, pravoslavaca, muslimana, Jevreja; ateizam).	
Obrazovanje i vaspitanje kroz istoriju	• Produbljivanje znanja o razvoju obrazovanja kroz istoriju.	• uoči osnovna obeležja obrazovanja i vaspitanja od antike do savremenog doba;	• Obrazovanje i vaspitanje u starom veku (Egipt, Mesopotamija, stara Grčka i Rim). • Obrazovanje i vaspitanje u	

	• Uočavanje sličnosti i razlika u obrazovanju i vaspitanju nekad i sad. • Razumevanje uticaja privrednog razvoja na kvalitet obrazovanja. • Produbljivanje znanja o razvoju obrazovanja kod Srba kroz istoriju.	• opiše razvoj sistema obrazovanja i vaspitanja kroz istoriju; • opiše razvoj sistema obrazovanja i vaspitanja kod Srba kroz istoriju; • uporedi karakteristike obrazovanja i vaspitanja u različitim periodima; • izvede zaključak o značaju obrazovanja i vaspitanja u životu ljudi; • prepozna međusobnu uslovljenost stepena privrednog razvitka i kvaliteta obrazovanja.	srednjem veku (manastiri kao centri pismenosti i obrazovanja; osnivanje škola i univerziteta, uticaj crkve na obrazovanje i vaspitanje...). • Obrazovanje i vaspitanje u novom veku i savremenom dobu (pojava štamparstva i širenje pismenosti, uloga crkve i države - pojava svetovnog i obaveznog obrazovanja, školskih udžbenika; položaj učenika - nagrađivanje i kažnjavanje, odevanje učenika...). • Obrazovanje i vaspitanje kod Srba (manastiri kao centri pismenosti i obrazovanja; značaj Hilandara, prosvetiteljski rad u ustaničkoj Srbiji, osnivanje svetovnih škola, osnivanje Liceja, Velike škole i Beogradskog univerziteta; jedan dan u školi, školska slava, odevanje učenika, školovanje ženske dece; stipendiranje učenika).	D. Babac, Č. Vasić, M. Marković, <i>Crnogorska vojska 1896-1916</i>, Beograd 2007. D. Bandić, <i>Narodna religija Srba u 100 pojmova</i>, Beograd 2004. V. Bikić, <i>Srednjovekovno selo</i>, Beograd 2007. M. Blagojević, <i>Srbija u doba Nemanjića</i>, Beograd 1989. S. Bojanin, <i>Zabave i svetkovine u srednjovekovnoj Srbiji (od kraja XII do kraja XV veka)</i>, Beograd 2005. E. Buhari, <i>Napoleonova gardijska konjica</i>, Beograd 2006. A. Veselinović, R. Ljušić, <i>Srpske dinastije</i>, Novi Sad 2001. P. Vilar, <i>Zlato i novac u povijesti 1450-1920</i>, Beograd 1990. A. Vuletić, J. Mijailović, <i>Između posela i balova. Život u Srbiji u 19. veku</i>, Beograd 2005. R. Vučetić, <i>Prestonica nezavisne Srbije (1878-1918)</i>, Beograd 2008. K. Gravet, <i>Vitezovi</i>, Beograd 2006. S. Dimitrijević, <i>Srednjovekovni srpski novac</i>, Beograd 1997. Lj. Dimić, <i>Kulturna politika u Kraljevini Jugoslaviji 1918-1941</i>, I-III, Beograd 1996. A. Đurović, <i>Modernizacija obrazovanja u Kraljevini Srbiji 1905-1914</i>, Beograd 2004. <i>Istorija privatnog života</i>, I-V, priredili F. Arijes i Ž. Dibi, Beograd 2000-2004. M. Jovanović-Stojimirović, <i>Silute starog Beograda</i>, Beograd 2008. D. Kosanović, <i>Počeci kinematografije na tlu Jugoslavije 1896-1918</i>,
Komunikacije, putovanja i turizam nekad i sad	• Uočavanje značaja komunikacija i njihovog razvoja u istoriji društva. • Razumevanje uticaja komunikacija na upoznavanje i približavanje država, naroda i njihovih kultura.	• opiše razvoj komunikacija od praistorije do savremenog doba; • navede i uporedi karakteristike komunikacije u različitim periodima; • izvede zaključak o značaju komunikacije u životu ljudi kroz istoriju; • razume posledice razvoja modernih komunikacija; • izvede zaključak o uticaju razvoja komunikacija na	• Komunikacije, putovanja i turizam kroz istoriju (uticaj trgovine i vojnih pohoda na razvoj komunikacija; hodočašća - sveta mesta, misionari; značajni sajmovi, razvoj poštanskog, telegrafskog, telefonskog, železničkog, automobilskog i avionskog saobraćaja; auto i avio klubovi, novine i novinarstvo, Internet, otkrivanje novih destinacija, gostionice i hoteli, banje).	

		integraciju svake nacije i društva; • koristi informacije sa istorijske karte i poveže ih sa stečenim znanjem o komunikacijama; • uoči uticaj komunikacija na približavanje država, naroda i njihovih kultura.		Beograd 1985. <i>Leksikon srpskog srednjeg veka</i> , priredili S. Ćirković i R. Mihaljčić, Beograd 1999. P. J. Marković, <i>Beograd 1918-1941</i> , Beograd 1992. P. J. Marković, <i>Beograd između Istoka i Zapada 1948-1965</i> , Beograd 1996.
Društveni i porodični život kroz istoriju	• Produbljivanje znanja o razvoju društvenog i porodičnog života kroz istoriju. • Uočavanje sličnosti i razlika u društvenom i porodičnom životu nekad i sad. • Proširivanje znanja o društvenom i porodičnom životu kod Srba kroz istoriju.	• identifikuje osnovna obeležja društvenog života od antike do danas; • identifikuje osnovna obeležja porodičnog života od antike do danas; • navede osnovna obeležja društvenog života kod Srba kroz istoriju; • navede osnovna obeležja porodičnog života kod Srba kroz istoriju; • uporedi karakteristike društvenog i porodičnog života u različitim periodima; • uoči sličnosti i razlike u načinu obeležavanja praznika kroz istoriju; • istakne odlike društvenog i porodičnog života danas u odnosu na ranije epohe.	• Društveni život od antike do danas (igre, gozbe, ples uz muziku, muzički instrumenti, pozorište, maskiranje, trubaduri, vlasteoske gozbe: žongleri, putujući svirači i zabavljači; balovi, pozorište u doba Šekspira i Molijera, nastanak opere, književne družine i čitališta, koncerti, bioskopi, igre na sreću, savremena popularna muzika). • Društveni život kod Srba kroz istoriju (osnovni praznici i njihov značaj; uticaj političkih prilika na praznike i praznovanja, radni i neradni dani; različiti oblici društvenih aktivnosti na selu i u gradu...) • Porodični odnosi od antike do danas (položaj muškarca, žene i deteta, svadbeni običaji, odnos prema starijima, porodični praznici, tradicionalni i moderni pogledi na porodicu; promene u odnosima među polovima...) • Porodični odnosi kod Srba kroz istoriju (položaj muškarca, žene i deteta; svadbeni običaji, odnos prema starijima, porodični praznici - krsna slava...)	P. J. Marković, <i>Trajnost i promena. Društvena istorija socijalističke svakodnevice u Jugoslaviji i Srbiji</i> , Beograd 2007. M. Milićević, <i>Grb Srbije: razvoj kroz istoriju</i> , Beograd 1995. J. Miodragović, <i>Narodna pedagogija u Srba ili kako naš narod podiže porod svoj</i> , Beograd 1914. D. Mrđenović, A. Palavestra, D. Spasić, <i>Rodoslovne tablice i grbovi srpskih dinastija i vlastele</i> , Beograd 1987. <i>Obrazovanje kod Srba kroz vekove</i> , Beograd 2001. E. Pirson, <i>Stara Grčka</i> , Beograd 2006. R. Plat, <i>Svet filma</i> , Beograd 2006. <i>Privatni život u srpskim zemljama srednjeg veka</i> , priredile S. Marjanović - Dušanić i D. Popović, Beograd 2004. <i>Privatni život u srpskim zemljama u osvit modernog doba</i> , priredio A. Fotić, Beograd 2005. <i>Privatni život kod Srba u devetnaestom veku. Od kraja osamnaestog veka do Prvog svetskog rata</i> , priredili A. Stolić i N. Makuljević, Beograd 2006.
Fotografija, film, radio i	• Proširivanje znanja o razvoju	• uoči osnovna obeležja razvoja fotografije, filma,	• Značaj fotografije, filma, radija i televizije (kao tehničkih	

televizija kroz istoriju	fotografije, filma, radija i televizije kroz istoriju. • Razumevanje uticaja fotografije, filma, radija i televizije na društveni, politički i kulturni život. • Proširivanje znanja o razvoju fotografije, filma, radija i televizije u Srbiji. • Uočavanje značaja fotografije, filma, radija i televizije kao istorijskih izvora.	radija i televizije kroz istoriju; • izvede zaključak o značaju fotografije, filma, radija i televizije u životu pojedinca i čitavog društva; • izvede zaključak o značaju fotografije, filma, radija i televizije kao istorijskih izvora; • opiše razvoj fotografije, filma, radija i televizije u Srbiji; • razume posledice razvoja fotografije, filma, radija i televizije.	dostignuća, načina umetničkog izražavanja, sredstava masovne komunikacije, saznavanja i obrazovanja, i kao istorijskih izvora). • Fotografija, film, radio i televizija kroz istoriju (razvoj - optička sočiva, dagerotipija, mokra ploča, foto-aparat, filmska traka, pokretne slike, bioskop, radio talasi; prva filmska projekcija, film kao izvor informacija o događajima; film kao masovna zabava i industrija; početak ere zvučnog filma, pojava animiranih filmova; pojava kolor filmova; filmski festivali i nagrade; osnivanje radio-stanica, pojava televizije; prevlast televizije nad drugim medijima u drugoj polovini XX veka; primeri zloupotrebe fotografije, filma, radija i televizije u XX veku). • Fotografija, film, radio i televizija u Srbiji nekad i sad (delatnost dvorskog fotografa Anastasa Jovanovića, porodični foto-albumi, prva filmska projekcija u Srbiji 1896, prvi srpski filmovi i bioskopi; početak rada prve radio-stanice - Radio Beograda 1929, javna demonstracija televizije na sajmu u Beogradu 1939, tajno praćenje programa Radio Londona za vreme okupacije, osnivanje Televizije Beograd 1958, kućni radio i TV aparati kao pokazatelji životnog standarda).	<i>Privatni život kod Srba u dvadesetom veku</i>, priredio M. Ristović, Beograd 2007. R. Radić, <i>Strah u poznoj Vizantiji I-II</i>, Beograd 2000. R. Radić, <i>Vizantija - purpur i pergament</i>, Beograd 2006. R. Radić, <i>Carigrad - priče sa Bosfora</i>, Beograd 2007. <i>Službeno odelo u Srbiji u 19. i 20. veku</i>, Beograd 2001. D. Stojanović, <i>Kaldrma i asfalt. Urbanizacija i evropeizacija Beograda 1890-1914</i>, Beograd 2008. Ž. Stojanović, <i>Papirni novac Srbije i Jugoslavije</i>, Beograd 1996. N. Tomas, D. Babac, <i>Armije na Balkanu 1914-1918</i>, Beograd 2006. Dž. Hart, <i>Stari Egipat</i>, Beograd 2006. F. Džajs, <i>Vitezovi kroz istoriju</i>, Beograd 2003. F. Džajs, Dž. Džajs, <i>Život u srednjovekovnom gradu</i>, Beograd 2004. F. Džajs, Dž. Džajs, <i>Život u srednjovekovnom zamku</i>, Beograd 2005. F. Džajs, Dž. Džajs, <i>Život u srednjovekovnom selu</i>, Beograd 2006. S. Džejms, <i>Stari Rim</i>, Beograd 2006.
Briga o telu i zdravlju kroz istoriju	• Produbljivanje znanja o razvoju zdravstvene kulture	• uoči osnovna obeležja razvoja zdravstvene kulture od antike do	• Briga o telu i zdravlju od antike do danas (bolesti ljudi, higijenski uslovi, epidemije, razvoj medicine,	

	kroz istoriju. • Uočavanje uticaja ekonomskog i kulturnog razvitka na stepen zdravstvene kulture. • Proširivanje znanja o razvoju zdravstvene kulture kod Srba.	danas; • uoči osnovna obeležja razvoja zdravstvene kulture kod Srba kroz istoriju; • navede i uporedi različite metode lečenja kroz istoriju; • razume povezanost stepena ekonomskog i kulturnog razvitka i zdravstvene kulture; • razume značaj humanitarnih organizacija i njihovog delovanja.	medicinski instrumenti, lekovi i lekovito bilje, zdravstvene ustanove - manastirske bolnice, sanatorijumi, stacionari, domovi zdravlja, apoteke; načini zdravstvene zaštite i preventive, humanitarne organizacije). • Briga o telu i zdravlju kod Srba (uticaj životnih uslova i higijenskih prilika na pojavu bolesti; najčešće bolesti i epidemije, narodna medicina i nadržilekarstvo, manastirske bolnice; prve bolnice i lekari, otvaranje bolnica u Srbiji u vreme kneza Miloša, osnivanje Medicinskog fakulteta u Beogradu...).	
Grbovi i zastave nekad i sad	• Produbljivanje znanja o razvoju grbova i zastava i njihovom značaju u istoriji. • Upoznavanje sa razvojem, ulogom i značajem grbova i zastava u prošlosti srpskog naroda.	• uoči osnovna obeležja razvoja grbova i zastava kroz istoriju; • uoči osnovna obeležja razvoja grbova i zastava kod Srba kroz istoriju; • izvede zaključak o značaju grbova i zastava kroz istoriju; • navede najčešće heraldičke simbole; • opiše izgled i poreklo savremenog srpskog grba i zastave.	• Uloga i značaj grbova i zastava (kao simbola države, nacije, vladara, vojske, grada, ustanove, preduzeća, političke organizacije, sportskog društva...; pojava grbova u XII veku - porodični grbovi na štitovima kao način raspoznavanja vitezova na turnirima i u ratnim pohodima; grbovi na zastavama, novcu, pečatima, poštanskim markama, spomenicima, šlemovima...; najčešći heraldički simboli; pojava prvih zastava - veksilum - zastava rimskih careva, labarum - zastava Konstantina Velikog; osnovni elementi zastava). • Grbovi i zastave u prošlosti srpskog naroda (poreklo savremenog srpskog grba i zastave, značenje četiri ocila, najčešći heraldički simboli na grbovima srpskih novovekovnih i srednjovekovnih država i dinastija	

			i vlastelinskih porodica - dvoglavi beli orao Nemanjića, Lazarevića, Karađorđevića, Obrenovića i Petrovića-Njegoša, lav Brankovića i Petrovića-Njegoša, vuk Balšića, ljiljani Kotromanića...).
Sport nekad i sad	• Proširivanje znanja o razvoju sportskog života kroz istoriju. • Uočavanje sličnosti i razlika u sportskim igrama i nadmetanjima nekad i sad. • Proširivanje znanja o razvoju sportskog života kod Srba.	• uoči osnovna obeležja sporta od antike do savremenog doba; • razume ulogu i značaj sporta u ljudskom društvu; • imenuje i opiše sportske discipline zastupljene na antičkim Olimpijskim igrama; • navede i uporedi karakteristike sportskih nadmetanja u različitim periodima; • opiše razvoj sportskog života kod Srba.	• Uloga i značaj sporta od antike do savremenog doba (sport kao deo brige o zdravlju i kao zabava; sport i Olimpijske igre u antičkoj Grčkoj kao osnov sportskih igara savremenog doba; sportska nadmetanja kroz istoriju - najpopularniji sportovi, amaterski i profesionalni sport, moderne Olimpijske igre). • Sport kod Srba kroz istoriju (narodne i pastirske igre kao prva sportska nadmetanja, prva sportska društva, osnivanje Srpskog olimpijskog kluba 1910, učešće na međunarodnim takmičenjima i veliki uspesi, sportska društva i klubovi; savremeni sport i sportski život).

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Srpski jezik i književnost
- Geografija
- Sociologija sa pravima građana
- Građansko vaspitanje
- Verska nastava

Naziv predmeta:

IZABRANA POGLAVLJA MATEMATIKE

Godišnji fond časova: **31**

Razred: treći

Ciljevi predmeta:	- Razvijanje logičkog i apstraktnog mišljenja - Razvijanje sposobnosti jasnog i preciznog izražavanja i korišćenja osnovnog matematičko-logičkog jezika - Razvijanje sposobnosti određivanja i procene kvantitativnih veličina i njihovog odnosa - Razvijanje osećaja za prostor i razumevanje uzajamnih odnosa geometrijskih objekata - Razvoj sposobnosti za transfer znanja i veština u stručno-teoretske predmete
-------------------	---

TEMA	CILJEVI	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Sistemi jednačina i determinante	• Proširivanje znanja o rešavanju sistema jednačina i sticanje osnovnih znanja o determinantama	• izračuna determinantu reda 2 i 3 • primeni osobine determinanti na izračunavanje determinante • primeni Kramerovu teoremu na rešavanje sistema linearnih jednačina (do 3 nepoznate) • reši sistem jednačina sastavljen od jedne kvadratne i jedne linearne jednačine • grafički nađe rešenje kvadratne i linearne jednačine	• Determinante reda dva i tri • Osobine determinanti • Kramerova teorema za rešavanje sistema linearnih jednačina • Sistem kvadratne i linearne jednačine	Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave, odnosno učenja, planom rada i načinima ocenjivanja Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave: • teorijska nastava (31 čas) Mesto realizacije nastave Nastava se realizuje u učionici ili kabinetu za matematiku. Preporuke za realizaciju nastave • obrazložiti cilj predmeta, način i kriterijum ocenjivanja • neophodna predznanja ponoviti uz maksimalno angažovanje učenika • podsticati učenike na razmišljanje i samostalno zaključivanje • primenjivati raznovrsne oblike i metode rada, kako bi se podstakla aktivnost učenika • insistirati na preciznosti, tačnosti, sistematičnosti i urednosti u radu • upućivati učenike na pretraživanje različitih izvora i primenu savremenih tehnologija • Sistemi jednačina i determinante:
Kombinatorika	• Sticanje osnovnih znanja iz kombinatorike	• primeni pravilo zbira i pravilo proizvoda • odredi broj permutacija datog skupa • odredi broj varijacija datog skupa • odredi broj kombinacija datog skupa • navede permutacije, varijacije i kombinacije datog skupa od najviše četiri člana • odredi k-ti binomni koeficijent u razvoju	• Permutacije • Varijacije • Kombinacije • Binomni obrazac	

		binoma na n-ti stepen • odredi nepoznati član u razvoju binoma iz datih uslova -jednostavniji primeri		akcenat pri realizaciji ove teme treba da bude na rešavanju sistema jednačina bez parametara, kao i na rešavanju realnih problema korišćenjem sistema jednačina.
Verovatnoća i statistika	• Sticanje osnovnih znanja iz verovatnoće i statistike	• uoči slučajne događaje • prepozna koji su događaji mogući, povoljni, sigurni, nemogući • izračuna verovatnoću događaja • odredi uslovnu verovatnoću događaja A u odnosu na događaj B • navede primer slučajne promenljive • primeni binomnu raspodelu • izračuna numeričke karakteristike slučajnih promenljivih (matematičko očekivanje, disperziju, medijanu i mod) • formira statističke tabele i na osnovu njih da grafički prikaže podatke • izračuna određene karakteristike slučajnog uzorka (aritmetičku sredinu uzorka, medijanu uzorka, mod uzorka i disperziju uzorka)	• Slučajni događaji. Prostor elementarnih događaja • Različite definicije verovatnoće • Uslovna verovatnoća • Slučajne promenljive. Diskretne slučajne promenljive i binomna raspodela • Statistika. Osnovni pojmovi • Formiranje statističkih tabela i grafičko prikazivanje podataka • Karakteristike empirijske raspodele (aritmetička sredina uzorka, medijana uzorka, mod uzorka, disperzija uzorka)	• Kombinatorika: pri rešavanju zadataka prebrojavanja razmatrati varijacije, permutacije i kombinacije kombinatornim problemima u kojima nema ponavljanja (bez ponavljanja). Pri obradi novog gradiva koristiti što više konkretnih primera iz života. • Verovatnoća i statistika: pri obradi novog gradiva koristiti što više konkretnih primera iz života i struke. <u>Ocenjivanje</u> Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: 1. usmenu proveru znanja 2. pismenu proveru znanja 3. testove znanja <u>Okvirni broj časova po temama</u> • Determinante i sistemi linearnih jednačina 8 časova • Kombinatorika 6 časova • Verovatnoća i statistika 13 časova U toku školske godine predviđena su 2 pismena zadatka (po 1 u polugodištu). Za realizaciju pismenih zadatakasa ispravkama planirana su 4 časa .

Naziv predmeta:

INDUSTRIJSKA GEOGRAFIJA

Godišnji fond
časova:

35 ili 31

Razred: drugi ili treći

Ciljevi predmeta:

- Sticanje znanja o razvoju i značaju industrijske geografije i o njevoj vezi sa ostalim geografskim disciplinama.
- Sticanje znanja o izvorima energije, njihovom razmeštaju, proizvodnji i razmeštaju električne energije; o razvoju, razmeštaju i značaju elektrotehničke i elektronske industrije.
- Osposobljavanje učenika da primenjuju geografsko znanje u daljem obrazovnom i profesionalnom razvoju.
- Osposobljavanje učenika da koriste pisane, grafičke i likovne izvore informacija, da ih analiziraju i primenjuju u procesu učenja i istraživanja.
- Osposobljavanje učenika za odgovorno ophođenje prema sebi i okruženju i za aktivno učestvovanje u zaštiti, obnovi i unapređivanju životne sredine.

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Uvod u industrijsku geografiju	• Sticanje znanja o predmetu izučavanja, razvoju i značaju industrijske geografije	• definiše predmet izučavanja, značaj, razvoj i mesto industrijske geografije u sistemu nauka • navede podelu industrije • objasni međuzavisnost industrijalizacije i urbanizacije	• Predmet izučavanja, značaj, razvoj i mesto industrijske geografije u sistemu nauka • Klasifikacija industrije, industrijalizacija i odnos prema urbanizaciji	Na početku teme učenike treba upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. <u>Oblici nastave</u> Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave: • teorijska nastava (35 ili 31 čas) <u>Mesto realizacije nastave</u> • Teorijska nastava se realizuje u učionici opšte namene <u>Preporuke za realizaciju nastave</u> • Korišćenje savremenih elektronskih pomagala i digitalnih karata • Korišćenje analognih geografskih karata različitog razmera i sadržaja • Korišćenje informacija sa Interneta
Faktori lokalizacije industrije	• Sticanje znanja o pojmu i vrstama faktora lokalizacije industrije	• definiše pojam faktora lokalizacije industrije • opiše prirodne uslove i resurse kao faktor lokalizacije industrije (sirovine, vodni resursi, energetske izvor, klimatski uslovi) • opiše faktore životne sredine • navede ekonomsko-geografske faktore lokalizacije (tržište, kapital, transport i radna snaga) • navede vrste koncentracije i faktore aglomeracije • prepozna industrijsku inerciju kao faktor lokalizacije	• Prirodni uslovi i resursi kao faktor lokalizacije industrije • Faktori životne sredine • Ekonomsko-geografski faktori • Koncentracija, aglomeracija i inercija	
Energetika	• Sticanje znanja o izvorima	• navede izvore energije	• Izvori energije i njihov	

	energije, njihovom geografskom razmeštaju, proizvodnji i razmeštaju električne energije	(konvencionalni i alternativni) • objasni geografski razmeštaj izvora energije u našoj zemlji i u svetu • objasni geografski razmeštaj proizvodnje električne energije iz neobnovljivih izvora energije • objasni geografski razmeštaj proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije • navede načine prenosa električne energije • objasni probleme u vezi sa snabdevanjem energentima i proizvodnjom električne energije • obrazloži uticaje i posledice proizvodnje električne energije u geografskoj sredini • podrži korišćenje obnovljivih izvora energije	razmeštaj u Srbiji i u svetu • Elektroenergetika • Prenos električne energije • Problemi i perspektive razvoja energetike u svetu i u našoj zemlji	• Korišćenje interaktivnih metoda rada <u>Ocenjivanje</u> Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: 1. usmeno izlaganje 2. test <u>Okvirni broj časova po temama</u> • Uvod u industrijsku geografiju (5 časova) • Faktori lokalizacije industrije (10 časova) • Energetika (10 časova) • Elektrotehnička i elektronska industrija (10 časova)
Elektrotehnička i elektronska industrija	• Sticanje znanja o razvoju, razmeštaju i značaju elektrotehničke i elektronske industrije	• objasni razvoj elektrotehničke i elektronske industrije • dovede u vezu elektrotehničku i elektronsku industrije sa ostalim privrednim granama • objasni geografski razmeštaja elektrotehničke i elektronske industrije u našoj zemlji i u svetu • navede najveće kompanije elektrotehničke i elektronske industrije u svetu	• Razvoj elektrotehničke i elektronske industrije i njeno mesto u privrednoj strukturi • Geografski razmeštaj elektrotehničke i elektronske industrije	

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Računarstvo i informatika
- Ekologija i zaštita životne sredine
- Fizika
- Hemija

Naziv predmeta:	LIKOVNA KULTURA
Godišnji fond časova:	35 ili 31
	Razred: drugi ili treći
Ciljevi predmeta:	- razvijanje kreativnosti i kritičkog mišljenja, vizuelnog opažanja i samopouzdanja; - osposobljavanje za uspešnu vizuelnu i verbalnu komunikaciju, timski rad i prezentaciju svog rada; - upoznavanje sa oblastima primene znanja i veština koje se stiču učenjem vizuelnih umetnosti i mogućom primenom u budućoj profesiji i svakodnevnom životu; - formiranje pozitivnog stava prema očuvanju kulturnog identiteta, nacionalne i svetske kulturne baštine i navike praćenja kulturno-umetničkih sadržaja.

Preporuke za planiranje učenja:	- Odaberite 2-4 teme i povežite ih. Prva tema može da bude uvodna i da traje 4 časa; - Broj časova za realizaciju teme odredite okvirno kako bi učenici imali mogućnost da se duže zadrže na zadatku/temi koja ih interesuje. U okviru svake teme je moguće obraditi više podtema; - Učenje se odvija interaktivno; - Koristite stručnu literaturu i internet za pripremanje nastave. Radi lakšeg prikupljanja nastavnog materijala, program sadrži preporučene adrese internet-stranica. Međutim, treba imati u vidu da se ove adrese često menjaju i da je nastavnik upućen na kontinuirano ažuriranje nastavnog materijala; - U zavisnosti od teme, učenje se realizuje u kabinetu za likovnu kulturu (ateljeu), kabinetu za informatiku, radionici, prostoru škole, biblioteci, muzeju, galeriji, ateljeu umetnika ili lokalnom okruženju; - Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: - praćenje ostvarenosti ishoda; - aktivnost na času; - razgovor; - Vodite elektronski portfolio koji sadrži: osnovne podatke o nastavniku, opis uspešno realizovane teme, preporučeno vreme za realizaciju, korišćene materijale i tehnike, primere radova učenika, eventualno nastavni materijal (vizuelne primere) i preporučenu literaturu ili adrese internet-stranica. Elektronski portfolio treba da bude dostupan na sajtu ili profilu škole radi razmene nastavnih materijala i ideja.
---------------------------------	---

TEME	CILJEVI:	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA:	PREPORUKE ZA REALIZACIJU TEME:
Digitalna fotografija	Osposobljavanje za primenu digitalne fotografije u nastavi, svakodnevnom životu i radu	- fotografiše celinu i detalj pod različitim uslovima osvetljenja - obradi fotografiju u odabranom računarskom programu - selektuje svoje radove prema zadatim kriterijumima	- Principi komponovanja u fotografiji, kadriranje, osvetljenje; - Etika u izboru motiva, obradi fotografije i objavljivanju; - Fotografisanje - eksterijer, enterijer, detalj, autoportret; - Prenos fotografije na računar, obrada fotografije; - Samoprocena radova.	<u>Preporuke za realizaciju teme:</u> - Ostvariti saradnju sa nastavnikom informatike i razmenu informacija i iskustava između učenika i nastavnika; - Izabrati računarski program za obradu fotografija prema mogućnostima škole i predznanjima učenika; - Motivisati učenike da učestvuju u uređenju školskog časopisa ili sajta/profila škole.
Ktitori, mecene i kolekcionari	Sagledavanje vrednosti i značaja umetničkih dela iz ugla investitora	- objasni ulogu i značaj ktitora, mecena i kolekcionara u istoriji - formira elektronsku zbirku umetničkih dela - obrazloži izbor umetničkih dela	- Veliki investitori u umetnost kroz istoriju; - Prikaz značajnih umetničkih dela i spomenika po izboru nastavnika, uz obrazloženje izbora; - Odeljenski obilazak elektronskih muzeja, galerija, festivala...; - Formiranje elektronske zbirke umetničkih dela po izboru učenika.	<u>Preporuke za realizaciju teme:</u> Motivisati učenike da posećuju kulturna i umetnička dešavanja u lokalnom okruženju.
Umetnost recikliranja	Upoznavanje sa načinom kreativnog preoblikovanja materijala za reciklažu	- objasni kako umetnost doprinosi očuvanju životne sredine - predloži rešenje za preoblikovanje materijala za reciklažu	- Uklanjanje otpada u velikim gradovima, vreme raspadanja pojedinih materijala, značaj recikliranja, uloga i značaj umetnosti u očuvanju životne sredine i smanjenju siromaštva; - Izrada skica; - Preoblikovanje predmeta i	<u>Preporuke za realizaciju teme:</u> - Uputiti učenike u proces izrade, ali insistirati na inovativnim rešenjima; - Ukoliko učenici rade na složenijem radu, pomoći u tehničkoj realizaciji (npr. spajanje delova u celinu); - Orijentacioni izbor umetnika: Daniel Clemmett, Nick Gentry, Robert Bradford, James Corbett, Subodh Gupta, Emma Whiteside, Michel de Broin, Hong Kyoung, Aurora Robson, Lucy Norman, Nek

		• realizuje ideju u materijalu za reciklažu	materijala za reciklažu - izrada izrada ambalaža, skulptura i instalacija, izrada nakita, kutija za olovke i nakit, posuda, lustera, stonih lampi..	Chand...
Ambijent i prostor	• Upoznavanje sa načinom oblikovanja elemenata enterijera i prostora	• opiše uticaj ambijenta na raspoloženje, ponašanje i radni učinak • preoblikuje elemente enterijera • uredi deo školskog prostora	• Uticaj ambijenta na raspoloženje, ponašanje i radni učinak; • Izrada skica; • Preoblikovanje elemenata enterijera: oslikavanje i preoblikovanje pohabanih stolica, klupa, stolova, ormara, zidova, prozorskih okvira, staklenih površina, stubova; lepljenje i umetanje različitih materijala; izrada vitraža, lustera, lampi, asamblaža, mozaika; • Oblikovanje prostora u delu učionice ili prostoru škole.	<u>Preporuke za realizaciju teme:</u> • Oblikovanje prostora može biti zajednički rad na nivou odeljenja, razreda ili škole. Internet: http://www.arteco.com/ http://www.skifurniture.com http://www.bikefurniture.com/ http://freshome.com/ http://comeuptomyroom.com/ http://bhousedesain.com/ http://azmyarch.com/ http://www.dezignwithaz.com/
Strip	• Formiranje celovite slike o stripu kao savremenom umetničkom mediju	• razlikuje vrste stripa • prepozna umetnički crtež u stripu • nacrtal likovno-grafički rad	• Uticaj stripa na umetničke pravce, kulturu i društvo; • Tradicionalni pribor i postupak izrade; računarski programi i grafičke table; • Izrada table stripa, strip junaka, korica za grafički roman, izrada odeljenskog fanzina; ilustracija odlomaka priče, pesme, filma... tradicionalnim ili savremenim tehnikama.	<u>Preporuke za realizaciju teme:</u> • Napraviti poređenje između američkog, evropskog i japanskog stripa; • Orijentacioni izbor autora: Rodolphe Topffer, Walt Disney, Osamu Tezuka, Richard Outcault, Steve Ditko, Alan Moore, Frank Miller, Moebius, Masashi Kishimoto, Koji Morimoto, Hiromu Arakawa, Matsuri Hino, Takeshi Obata, Marko Stojanović, Bane Kerac, Vlada Vesović, Saša Rakezić, Aleksa Gajić, Zoran Janjetov...
Vizuelna promocija	• Izrada promotivnog rada	• prikuplja i sortira informacije iz različitih izvora • uradi promotivni vizuelni rad	• Značaj kvalitetne vizuelne promocije u budućoj profesiji; • Izrada promotivnog spota, prezentacije, brošure, flajera, plakata,	<u>Preporuke za realizaciju teme:</u> • Motivisati učenike atraktivnim vizuelnim primerima.

			razglednica...	
Ulična umetnost	• Upoznavanje sa vrstama ulične umetnosti	• prepozna estetske i idejne vrednosti ulične umetnosti • uradi skicu za mural ili grafit • diskutuje o različitim rešenjima	• Vidovi ulične umetnosti - murali, grafiti, stikeri, instalacije; • Diskusija - namera umetnika, ideje, poruke, stavovi, stilovi...; • Materijali, opasnost po zdravlje i okolinu, mere zaštite; • Izrada skice za mural ili grafit tradicionalnim materijalima ili u računarskom programu.	Orijentacioni izbor umetnika, umetničkih grupa i projekata: Edgar Mueller, Julian Beever, Kurt Wenner, Jeroen Koolhaas -Dre Urhahn, Ernesto Neto, Mark Jenkins, Peter Gibson, David Choe, Cityzenkane, Belx2, Lady Pink, Keith Jive, Baer, Ras Terms, Jon Reiss (Bomb it-dokumentarni film), Blu (odabrani radovi), Rinpa Eshidan, Reverse Graffiti Project.
Kreativno oblikovanje metala	• Upoznavanje sa umetničkim delima izrađenim od metala	• istraži, samostalno, inovativne radove od metala • napravi rad oblikovanjem ili preoblikovanjem metala	• Zidne skulpture, instalacije, ograde, elementi arhitekture, nameštaj, nakit, upotrebnii predmeti...; • Pravljenje elektronske zbirke; • Preoblikovanje materijala za reciklažu (npr. starog escajga) ili oblikovanje spajanjem fabrički urađenih delova.	Internet adrese: http://www.ironentreenc.com/ http://www.gahr-metalart.com/ http://www.stig-art.co.uk/ http://www.thesculpturewebsite.co.uk/ http://www.adorningmetal.com/ http://www.recycledmetalart.com/
Kultura i umetnost Srbije	• Upoznavanje sa kulturnom i umetničkom baštinom svoje zemlje	• prepozna značajne umetnike, umetnička dela i spomenike kulture • opiše mesto ili događaj kulture koje je posetio/la	• Istaknuti umetnici, njihov život i delo; • Spomenici kulture u Srbiji; • Značajne institucije i manifestacije kulture; • Značaj kulture i umetnosti za nacionalni identitet i ekonomiju zemlje.	Preporuke za realizaciju teme: • Temu obraditi kao odeljenski projekat ili zadati domaće zadatke.
Umetnički crtež	• Upoznavanje sa značajnim crtežima u istoriji umetnosti	• prepozna umetnički crtež	• Analiza značajnih crteža; • Materijali i tehnike; • Linija;	Preporuke za realizaciju teme: • Obraditi samo tradicionalne crteže, materijale i

		• nacрта crtež inspirisan umetničkim delom	• Rad po uzoru i originalan rad.	tehnike.
--	--	--	----------------------------------	----------

Naziv predmeta:	MUZIČKA KULTURA			
Godišnji fond časova:	35 ili 31			
	Razred: drugi ili treći			
Ciljevi predmeta	- Osposobljavanje učenika za razlikovanje obeležja stilova različitih muzičkih žanrova; - Razvijanje svesti o značaju i ulozi muzičke umetnosti kroz razvoj civilizacije i društva; - Osposobljavanje učenika za uočavanje razlika i sličnosti između naše i drugih tradicija i kultura u domenu muzike; - Unapređivanje estetskih kriterijuma kod učenika; - Razvijanje navika kod učenika za praćenje kulturno-umetničkih manifestacija u lokalnoj sredini i putem elektronskih medija (koncerti, televizija, film, internet); - Osposobljavanje učenika za samostalno istraživanje stručne literature, arhive, medijateke, interneta; - Podsticanje umetničkog razvoja i usavršavanja u skladu sa individualnim interesovanjima i sposobnostima.			

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Klasična muzika (opšta muzička analiza i teorija kroz slušanje muzike)	• Osposobljavanje učenika za razlikovanje muzičkih stilova od prvobitne zajednice do 21. veka. • Razvijanje navika za slušanje umetničke muzike. • Osposobljavanje uočavanja razlika karaktera kompozicija • Formiranje muzičkog ukusa i adekvatnog muzičkog ekspresivnog doživljaja muzičkog dela prilikom slušanja(audio aparatima i uživo na koncertima)	• Prepoznaće i razlikuje odlike stilova u muzičkom izražavanju od prvobitne zajednice do danas. • Ispoljava potrebu za svakodnevnim slušanjem muzike i na osnovu toga formira trajno interesovanje prema muzici uopšte • Prepoznaće odslušane kompozicije uz poznavanje njihovih autora kao i vreme nastanka.. • Ekspresivno, autonomno doživljava karakter odslušane kompozicije • Posедуje adekvatan	• Značaj muzike u životu i društvu: prvobitna zajednica, stari vek i razvoj muzike u srednjem veku (duhovna i svetovna muzika) - Gregorijanski koral, Vizantijsko pevanje, Kir Stefan Srbin: <i>Ninja sili</i>. • Renesansa i barok: Palestrina L.: <i>Ogni belta</i>, Vivaldi A.: <i>4 godišnja doba</i>, Hendl G.F.: <i>Mesija(Aleluja)</i>, Bah J.S.: <i>Tokata i fuga d - mol, Brandeburški koncert br. 3 G - dur</i> • Klasicizam: Hajdn J.: <i>Simfonija</i>	• Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave / učenja, planom rada i načinima ocenjivanja. Oblici nastave Predmet se realizuje kroz sledeće oblike nastave: • teorijska nastava Mesto realizacije nastave • Nastava se realizuje u učionici Preporuke za realizaciju nastave

		muzički ukus. • Samoinicijativno posećuje koncerte i druge muzičke manifestacije u lokalnoj zajednici.	iznenađenja br 94. G - dur, Mocart V.A.: <i>Simfonija br. 40. G-dur, Rekvijem, Mala noćna muzika, Turski marš</i>, Betoven L.V.: 5. i 9. <i>simfonija, Za Elizu, Mesečeva sonata</i>, • Romantizam Mendelson F.: <i>Svadbeni marš</i>, Šopen F.: <i>Valcer des-dur</i>, Brams J.: <i>Mađarske igre po izboru</i>, Smetana B.: <i>Vltava</i>, Dvoržak A.: <i>Simfonija iz novog sveta</i> • Impresionizam Debisi K.: <i>Prelid za popodne jednog pauna</i>, Ravel M.: <i>Bolero</i> • Muzika XX veka Šostakovič: <i>Kamerna simfonija</i>, Prokofjev S.: <i>Romeo i Julija</i>, Šenberg, Stravinski, Vebern	• Koristiti sva dostupna nastavna sredstva • Koristiti multimedijalne prezentacije • Upućivati učenike da koriste internet i stručnu literaturu • Primenjivati individualni rad, rad u parovima i rad u manjim grupama Kontinuirano upućivati učenike na prisustvo muzike u svakodnevnom životu, primenu u praksi i drugim nastavnim predmetima
Opera i balet Opereta i mjuzikl	• Značaj korelacije između teksta, muzičkog i scenskog izvođenja • Osposobljavanje učenika za prepoznavanje i razlikovanje raznih vidova opere kroz istoriju	• Razume međusobnu povezanost teksta, muzike i pokreta. • Razlikuje muzičko scenska dela prema periodu nastanka. • Prepoznaje istorijsko kulturni ambijent u kome su nastala pojedina dela	• opere: Bize Ž.: <i>Karmen</i>, Verdi Đ.: <i>Trubadur</i>, Rosini Đ.: <i>Seviljski berberin</i>, Pučini: <i>Toska, Boemi</i>, • baleti Čajkovski P.I.: <i>Labudovo jezero, Uspavana lepotica</i>, Prokofjev S.: <i>Romeo i Julija</i> • operete Štraus J.: <i>Slepi miš</i> • Mjuzikli: Cigani lete u nebo, Kosa, Mama Mia, Čikago...	Ocenjivanje Vrednovanje ostvarenosti ishoda vršiti kroz: • praćenje ostvarenosti ishoda • testove znanja Okvirni broj časova po temama • klasična muzika (9 - 8 časova) • opera i balet; opereta i mjuzikl (5 časova)
Tradicionalna muzika(narodne pesme, igre, plesovi)	• Osposobljavanje učenika za prepoznavanje i razlikovanje kulture i tradicije kako svog tako i drugih naroda	• Prepoznaje estetske vrednosti u kulturi svog i naroda drugih zemalja uočavanjem karakterističnih obeležja	• Izvorno pevanje tradicionalnih kompozicija sa našeg i susednih područja. Kola i narodne igre Srbije i susednih	• tradicionalna muzika (6 časova) • džez i bluz muzika (5 - 4 časova) • film i filmska muzika (5 -

	• Razvijanje estetskih kriterijuma kod učenika • Razvijanje sposobnosti uočavanja uticaja narodnog stvaralaštva na umetničko stvaralaštvo.	muzike svetske narodne baštine. • Sagledava i vrednuje uticaj narodnog stvaralaštva na umetničko stvaralaštvo.	zemalja. Mokranjac St. St.: <i>Rukoveti</i>, Tajčević M.: <i>Ohridska legenda</i> • Narodna muzika integrisana u zabavnu, elektronsku, džez i razne alternativne pravce. • izvođači: Biljana Krstić, sastav Balkanika, Slobodan Trkulja, Vasilisa, Kiril Džajkovski...	4 časova) • hor, kamerno i orkestarsko izvođenje kompozicija (5 - 4 časova)
Džez i bluz muzika Film i filmska muzika	• Sposobnost prepoznavanja kriterijuma koji se odnose na ritmičku strogost i improvizovanje melodije kao karakteristika određene vrste muzike(džez, bluz) • Sposobnosti razlikovanja boje zvuka različitih instrumenata kao i njihovih sastava.	• Prepoznaje kriterijume koji se odnose na načine nastajanja melodijsko ritmičkih obrazaca različitih muzičkih žanrova. • Razlikuje boju zvuka različitih instrumenata, kao i njihov izgled • Razlikuje sastave izvođača(Solo glas-hor, Solo instrument-kamerni sastav-orkestar)	• Džez i bluz: Luis Armstrong, Majls Dejvis;Bili Holidej;Džon Koltrejn, Čarli Parker, Jovan Maljoković, Šaban Bajramović... • Film: Mocart • filmska muzika: E. Morikone: muzika iz filmova: <i>Amelija Pulen</i>, <i>Titanik</i>, <i>Vatrene ulice</i>, <i>Klavir</i>...	
Horsko pevanje	• Osposobljavanje učenika za zajedničko izvođenje	• Prepoznaje i realizuje elemente zajedničkog muziciranja	• slobodan izbor kompozicija prema mogućnostima izvođača	

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

- Likovna kultura
- Srpski jezik i književnost
- Geografija
- Istorija

Naziv predmeta:

BIOLOGIJA

Godišnji fond
časova:

35

Razred: drugi

Ciljevi predmeta:

- Upoznavanje sa osobinama živih bića i nivoima organizacije bioloških sistema, građom i funkcijom ćelije, ćelijskim deobama;
- Upoznavanje sa funkcijama ljudskog organizma;
- Upoznavanje sa osnovnim fazama razvića čoveka;
- Razumevanje problema vezanih za period odrastanja, upoznavanje sa oblicima rizičnog ponašanja i shvatanje uloge i značaja porodice.

TEMA	CILJ	ISHODI Po završetku teme učenik će biti u stanju da:	OBAVEZNI I PREPORUČENI SADRŽAJI PO TEMAMA	NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA
Biologija ćelije	• Upoznavanje sa predmetom proučavanja citologije • Proširivanje znanja o osobinama živih bića i nivoima organizacije bioloških sistema • Proširivanje znanja o građi i funkciji ćelije • Shvatanje značaja fotosinteze i ćelijskog disanja • Razumevanje procesa koji se odigravaju tokom ćelijskog ciklusa • Upoznavanje sa ćelijskim deobama	• definiše predmet proučavanja citologije • navede glavne osobine živih bića i nivo organizacije bioloških sistema • objasni hemijsku strukturu ćelije i funkciju ćelijskih organela • objasni razlike između biljne i životinjske ćelije • objasni tok i značaj ključnih metaboličkih procesa: fotosinteze i ćelijskog disanja • objasni faze ćelijskog ciklusa, tok i značaj mitoze i značaj mejoze	• Citologija kao naučna disciplina biologije koja proučava organizaciju ćelije • Osnovne karakteristike živih bića • Nivoi organizacije bioloških sistema • Građa ćelije i ćelijskih organela • Biljna i životinjska ćelija • Ćelijski ciklus i ćelijske deobe	Na početku teme učenike upoznati sa ciljevima i ishodima nastave/učenja, planom rada i načinima evidentiranja i ocenjivanja. Oblici nastave Predmet se realizuje kroz kombinaciju različitih oblika nastavnog rada i vrsta nastave (didaktičkih modela) Mesto realizacije nastave • Kabinet za biologiju, biološka radionica, univerzalna učionica, adekvatni objekti izvan školskog kompleksa Preporuke za realizaciju nastave • poštovanje svih didaktičkih principa • primena prirodnih nastavnih sredstava, realizacija terenske nastave, realizacija bioloških/ekoloških nastavnih ekskurzija • kombinovanje različitih didaktičkih modela (problemska, timska nastava biologije)
Osnovi fiziologije čoveka	• Proširivanje znanja o funkcijama ljudskog organizma	• objasni nastanak i prenos nervnog impulsa • ilustruje prost refleksni luk • objasni ulogu nervnog sistema • objasni mišićnu kontrakciju	• Nervni sistem • Čula • Mišićno-skeletni sistem • Endokrine žlezde • Sistem organa za varenje • Sistem organa za disanje	

		• objasni ulogu čulnih organa • definiše poziciju i ulogu žlezda sa unutrašnjim lučenjem • objasni sastav i ulogu krvi i limfe • objasni građu i ulogu srca i krvnih sudova i neurohumoralnu regulaciju srčanog rada • objasni razmenu gasova u plućima i tkivima i nervnu regulaciju disanja • objasni varenje, resorpciju hrane i neurohumoralnu regulaciju varenja • objasni ulogu ekskretornih organa čoveka • objasni ulogu organa za razmnožavanje	• Sistem za cirkulaciju telesnih tečnosti • Sistem organa za izlučivanje i razmnožavanje	• realizacija samostalnih učeničkih radova (eseji, prezentacije, referati, projekti) Ocenjivanje • Evidentiranje i ocenjivanje učenika (putem usmene i pisane provere znanja, testiranja, praktičnih radova - vežbanja, izrade prezentacija i projekata) Okvirni broj časova po temama • biologija ćelije (7 časova) • osnovi fiziologije čoveka (15 časova) • biologija razvića čoveka (7 časova) • polno i reproduktivno zdravlje (6 časova)
Biologija razvića čoveka	• Upoznavanje sa osnovnim fazama razvića čoveka • Razumevanje procesa polnog sazrevanja	• objasni procese spermatogeneze i oogeneze • opiše proces oplodjenja • navede faze intrauterinog razvića • opiše nastanak tkiva i začetaka organa • opiše promene koje se događaju u organizmu čoveka od rođenja do puberteta • objasni polno sazrevanje čoveka	• Stvaranje i sazrevanje polnih ćelija • Oplodjenje • Intrauterino razviće • Rađanje i detinjstvo • Polno sazrevanje	
Polno i reproduktivno zdravlje	• Razumevanje problema vezanih za period odrastanja • Shvatanja uloge i	• prepozna probleme vezane za period odrastanja • objasni značaj porodice	• Pojam i definicija zdravlja • Problemi vezani za period adolescencije	

	značaja porodice • Proširivanje znanja o oblicima rizičnog ponašanja	• opiše biološku funkciju porodice • definiše pojam "planiranje porodice" • navede oblike rizičnog ponašanja i oblike zaštite od neželjene trudnoće • objasni štetnost abortusa po zdravlje žene • navede najčešće polno prenosive bolesti, bolesti zavisnosti i načine prevencije	• Planiranje porodice • Zaštita od polnih bolesti • Bolesti zavisnosti	
--	---	--	--	--

Preporuke za izradu individualnog obrazovnog plana za učenike sa smetnjama u razvoju kojima je potrebna dodatna obrazovna podrška

Za učenike kojima je usled socijalne uskraćenosti, smetnji u razvoju, invaliditeta i drugih razloga potrebna dodatna podrška u obrazovanju i vaspitanju, ustanova obezbeđuje otklanjanje fizičkih i komunikacijskih prepreka i donosi individualni obrazovni plan.

Cilj individualnog obrazovnog plana jeste postizanje optimalnog uključivanja učenika u redovan obrazovno-vaspitni rad i njegovo osamostaljivanje u vršnjačkom kolektivu.

Bliži uslovi za procenu potreba za pružanjem dodatne obrazovne, zdravstvene ili socijalne podrške učeniku regulisani su *Pravilnikom o dodatnoj obrazovnoj, zdravstvenoj i socijalnoj podršci detetu i učeniku* ("Službeni glasnik RS", br. 63/10).

Bliža uputstva za utvrđivanje prava na individualni obrazovni plan regulisani su Pravilnikom o bližim uputstvima za utvrđivanje prava na individualni obrazovni plan, njegovu primenu i vrednovanje ("Službeni glasnik RS", br. 76/10).